

BÉKÉSCSABA, 2009. JANUÁR 22-24.

TANULÁS, TANÍTÁS, MUNKAERŐPIAC

A Neveléstudományi Egyesület 2009. évi konferenciája
és közgyűlése

RÉSZLETES PROGRAM TARTALMI ÖSSZEFOGLALÓK

Neveléstudományi Egyesület
Budapest
2009

A konferencia társrendezője:

Szent István Egyetem Gazdasági Kar,
Békéscsaba

A Nemzeti Civil Alapprogram
támogatásával

Tudományos és szakmai programbizottság:

Árpási Zoltán (Szent István Egyetem Gazdasági Kar)
Cserekllye Erzsébet (Eötvös Loránd Tudományegyetem)
Karlovitz János Tibor (Miskolci Egyetem)
Kegyesné Szekeres Erika (Miskolci Egyetem)
Keszthelyi András (Budapesti Műszaki Főiskola)
Lakatos Vilmos (Szent István Egyetem Gazdasági Kar)
Micheller Magdolna (Szent István Egyetem Gazdasági Kar)
Molnár Erzsébet (Miskolci Egyetem)
Neszt Judit (Kecskeméti Főiskola)
Torgyik Judit (Kodolányi János Főiskola)

Szerkesztette:

Karlovitz János Tibor

ISBN 978-963-06-6485-1

© Neveléstudományi Egyesület, 2009

Előszó

A *Neveléstudományi Egyesület* oktatásügyi társadalmi szervezetként többek között arra törekszik, hogy a hazai nevelés- és oktatásügyi, képzési, továbbá a pedagógikum határtudományai körében a szakmai eredményeknek bemutatási, publicitási lehetőségeket biztosítson. Ennek jegyében ad közre angol és német, az interneten elérhető folyóiratot, illetve szervez anketokat, szimpóziumokat, konferenciákat.

Jelen konferenciánk középpontjában az oktatás és munkaerőpiac kapcsolata áll. Ez szükségszerűen tágan értelmezhető. Fontos, hogy a munkaerőpiacra a megfelelő minőségű, felkészültségű munkavállalók kerüljenek ki. Ezért kapnak teret a nevelés, oktatás, kompetenciafejlesztés egyes részkérdéseivel foglalkozó szekciók. Az Európai Unió oktatási rendszereiben különösen fontos kérdéssé váltak az esélyegyenlőség biztosításának speciális kérdései. Ezért foglalkozik önálló szekció a sajátos nevelési igényű tanulók helyzetével, valamint a személyiségfejlesztéssel. Kiemelt terület a nyelvtanulás aktuális kérdéseivel foglalkozó, továbbá az info-kommunikációs eszközök felhasználásának lehetőségeit bemutató szekció. Két önálló blokk képviseli a felsőoktatást. Önálló munkacsoportja alakul ki a szakképzésnek, a munkaerőpiacnak, valamint a munkaerőpiaci képzések szervezését és lebonyolítását segítő új szakmai ágak, az andragógiának. Az angol, illetve német nyelvű referátumokat a nyelvi hovatartozás alapján tettük egy-egy szekcióba annak érdekében, hogy ez a két egység angolul, illetve németül folytathassa munkáját.

Minden beérkezett tartalmi összefoglalót a Neveléstudományi Egyesület két-két tagja bírálta el. A pozitívan véleményezett absztraktok alapján állítottuk össze a konferencia programját. A szekciók rendjét a szervező bizottság állapította meg.

Jelen kötet a részletes szakmai programot és a tartalmi összefoglalókat tartalmazza. Előbbit szekciók szerinti beosztásban, utóbbit pedig szerzői betűrendben találjuk meg a füzetben.

Karlovitz János Tibor
fel. szerk.

Részletes program

Helyszín:

Szent István Egyetem Gazdasági Kar
5600 Békéscsaba, Bajza u. 33.

1. nap: érkezés, szabad program

2. nap: szakmai program

9.00-9.30

Érkezés, regisztráció

9.30-9.55

I. terem

A „Tanulás, tanítás, munkaerőpiac” c. konferencia megnyitója

Borzán Anita, dékán,
Szent István Egyetem Gazdasági Kar

Torgyik Judit, alelnök,
Neveléstudományi Egyesület

3. nap: szabad program, hazautazás

10.00-12.00
Szekcióülések

I. terem <i>Andragógia</i>	<i>Levezető elnök:</i> Farkas Éva	Mócz Dóra: Az andragógia és az egyén kapcsolata. Az élethosszig tartó tanulás a résztvevők tapasztalatainak tükrében
		Tombor Viktória: Taniroda, mint andragógiai módszer bemutatása
		Dina Mileta: A korszerű kommunikációmenedzsment lehetőségei és felelőssége a hazai felnőttképzés gyakorlatában
		Dobos Ágota: Az interaktív felnőttképzés eredményessége a tréning módszer tükrében
		Miklósi Márta: Minőségbiztosítás szerepe az oktatásban-képzésben, különös tekintettel a felnőttképzésre
		Benkei Kovács Balázs: Az előzetes tudás elismerésének gyakorlata Franciaországban
II. terem <i>Pedagógus</i>	<i>Levezető elnök:</i> Kegyes Erika	Papp Gabriella: BA, MA, PhD-eredmények a gyógypedagógiai felsőoktatásban
		Molnár Béla: Tanítónak válni, a kezdő tanító életkörülményei az 1950-es években
		Munkácsy Katalin: A triadikus tanulási elmélet alkalmazása a tanártovábbképzésben
		Kathyné Mogyoróssy Anita: A pedagógus – szülő kapcsolattartás
		Torgyik Judit: Hatékonyság, innováció, együttműködés a pedagóguspályán
III. terem <i>Current Issues in Education (angol nyelvű szekció)</i>	<i>Levezető elnök:</i> Gergely Erzsébet Emese	Katalin Láng: The role of storybooks in teaching English to young learners
		Ildikó Petőné Csuka: Rankings in the Hungarian higher education
		Sinka Annamária: How about e-learning competence? Adopting e-Learning standards in Teacher Training
		Zsolt Szalma & Klára Szilágyi & Ildikó Budavári-Takács & Andrea J. Klér: Psychological factors in the educational problems of students in vocational schools, and the outline of a possible solution
		Erzsébet Molnár: Sámuel Brassai, the Modern Linguist
		András Keszthelyi: Possibilities of Database Based Optimization in the Higher Education
		Szabolcs Simon: Environmental Education for Sustainability
IV. terem <i>Speciális igények</i>	<i>Levezető elnök:</i> Ferenczné Szarvas Anikó	Deák Adrienn: Mozgássérültek integrált nevelésének lehetőségei és korlátai Magyarországon és Spanyolországban
		Hajduné László Zita: Az önbizalom háttérének vizsgálata mozgássérült tanulók körében
		Palkovics Rozália: Munkahelyi Gyakorlat program – lehetőség értelmi sérült fiataloknak a munkára felkészülésre
		Szakácsné Nagy Szilvia: A függényfogalom kialakulása középiskolás vak tanulóknál
		Szauer Csilla: A fogyatékos emberek szakképzésének, az ehhez kapcsolódó komplex pályorientációs szolgáltatások európai és hazai kérdései
		Virányi Anita: A szabad tanulás mint tanulásszervezési eljárás hatásának vizsgálata a tanulásban akadályozott tanulók tanulási képességére

12.00-13.00
Ebédszünet

13.00-14.45
Szekcióülések

I. terem <i>Képzők és képzésre kerülők a felső- oktatásban</i>	<i>Levezető elnök:</i> Petőné Csuka Ildikó	Hegyesi Franciska: Felnőttoktatók a felsőoktatásban
		Pap-Szigeti Róbert: A módszertani megújulás lehetőségeiről két főiskolai kísérlet eredményei kapcsán
		Csehné Papp Imola: Alapszakra tanulók a magyar felsőoktatásban: lehetőségek és esélyek
		Fónai Mihály: A Debreceni Egyetem Tehetséggyógyító programjába került hallgatók rekrutációja és a szakok értékelése
		Egervári Dóra: A könyvtárismeret, könyvtárhasználat kurzus tanulságai a bolognai képzési rendszerben
		Kalocsainé Sánta Hajnalka: A lifelong-learning nemek szerinti jellemzői a Szent István Egyetem levelező tagozatos hallgatóinak körében
II. terem <i>Személyiség- fejlesztés</i>	<i>Levezető elnök:</i> Szakácsné Nagy Szilvia	Sziksainé Dobronyi Erzsébet: Az ének-zene tanítás szerepe a 6-12 éves korosztály személyiségének fejlődésében
		Kós Nóra: Személyiségfejlesztés a differenciált oktatásban
		Janurikné Lestyán Erzsébet: Tanulási stratégiák a differenciált fejlesztésben
		Ferenczné Szarvas Anikó: A tréning-módszer, mint a kompetenciák fejlesztésének komplex formája
		Prácsér Tamás: Tréninggel a kompetencia alapú képzésért
		Bordás Andrea: Az érzelmi intelligencia fejlesztése magyarórán alkalmazott drámajátékkal
III. terem <i>Nyelv-tanulás, nyelv-használat</i>	<i>Levezető elnök:</i> Mócz Dóra	Pletl Rita: Az anyanyelvoktatás hatékonysága az erdélyi magyar oktatásban
		Tódor Erika Mária: Többnyelvű lét, tanulási motivációk, tudás alapú társadalom
		Gergely Erzsébet Emese: Kommunikációs követelmények a romániai magyar anyanyelvi tantervekben és azok érvényesülése a máramarosi diákok szabadon alkotott szövegeiben
		Varga Melinda: A korai nyelvoktatás narratív megközelítése. A Hocus és Lotus módszer a 3-11 évesek idegennyelv-oktatásában
		Kapuvári Virág: A nyelv tanulásának fiziológiai és pszichológiai vonatkozásai
		Sarkadi Ágnes: Többségi iskolákban tanító nyelvtanárok a diszlexiáról
IV. terem	A Neveléstudományi Egyesület 2009. évi rendes közgyűlése	

14.45-15.00
Szünet

15.00-16.30
Szekcióülések

I. terem <i>Munkaerőpiac</i>	<i>Levezető elnök:</i> Munkácsy Katalin	Gömöryné Mészey Zsuzsa: A Dalton-terv létjogosultsága és megvalósításának gyakorlata a nyugat-dunántúli régióban
		Farkas Éva: Felsőfokú szakképzéssel a munkaerőpiacon
		Karlovitz János Tibor: Vállalkozók az uniós alapkompenciákról
		Nyilas Orsolya: Romák és munkaerőpici eszközök az Észak-alföldi régióban
		Szabóné Kármán Judit: „Tűzoltó leszek, s katona, vadakat terelő juhász...”? Álmodok és realitások; a magyarországi cigány értelmiség tanulási motivációi, életpályája
II. terem <i>IKT</i>	<i>Levezető elnök:</i> Árpási Zoltán	Pelikán István: Gép és/vagy könyv? IKT és hagyományos eszközök használata a történelemórán
		Szabóné Balogh Ágota: Digitális eszközök alkalmazása a szövegértés fejlesztésében
		Farkas Károly: Neveléstudomány az informatika korában
		Kovács Miklós: Pedagógiai szempontok e-learning alapú képzés minőségbiztosításában
		Zsák Judit: Az információs műveltség fejlesztésének követelményei és lehetőségei felsőfokon
III. terem <i>Nevelés</i>	<i>Levezető elnök:</i> Molnár Béla	Megyeriné Runyó Anna: A környezettudatos nevelés és módszertani lehetőségei
		Csepregi Csilla: A vallás kultúrája napjainkban
		Kővári Zolna Kátinka: Az általános iskolások önismereti tapasztalatainak kifejeződése önjellemzésükben
		Elekes Éva: Út a múzeumpedagógiai élményhez
		Szekeres Ágota: A szociális integráció vizsgálata 4-6. osztályban
IV. terem <i>Iskolaügy</i>	<i>Levezető elnök:</i> Lakatos Vilmos	Chrappán Magdolna: Hány valóság hány ruhája?
		Honfiné Csizmadia Valéria: Tanulással összefüggő kérdések: tapasztalatok a Személyes kompetenciákat fejlesztő modulokkal
		Homoki Andrea: Az integrált oktatás hatásai a roma diákok jövőképeinek alakulására néhány Békés megyei településen
		Harmatiné Olajos Tímea: Migráns gyermekek a magyar közoktatásban – avagy az inklúzió paradoxona
		Földes Zoltán: Tanítás vagy tanulásirányítás?

16.30-16.45
Szünet

16.45-18.15
Szekcióülések

I. terem <i>Szakképzés</i>	<i>Levezető elnök:</i> Borzán Anita	Budavári-Takács Ildikó & Szalma Zsolt: A szakiskolai humán erőforrás problematikája. A szakiskolai képzésben résztvevő diákok lemorzsolódásának pszichológiai okai
		Szilágyi Klára & J. Klér Andrea: A szakiskolai diákok képesség és személyiség összetevői. A szakiskolai képzésben résztvevő diákok lemorzsolódásának pszichológiai okai
		Kenderfi Miklós: Hátrányos helyzetű fiatalok pályaegettségének fejlesztését célzó pályaeorientációs csoportfoglalkozások tapasztalatai
		Vámosi Tamás: Irányítási és finanszírozási decentralizáció a szakképzésben, a Regionális Fejlesztési és Képzési Bizottságok szerepe
		Árpási Zoltán: Az egészségtudatos nevelés és a wellness képzés lehetőségei
II. terem <i>Testi nevelés</i>	<i>Levezető elnök:</i> Karlovitcz János Tibor	Klencsár Dezső: Szakmódszertani ajánlás az integráció gyakorlati megvalósításához a testi nevelésben
		Murányi Eleonóra: A statikus és dinamikus izomerő fejlesztés kölcsönhatása az iskolai testnevelésben
		Tóvári Ferenc: Esély a mozgásélményre – esély az együtt-cselekvésre
		Munkácsi István: Az oktatási módszerek összehasonlító elemzése a testkultúra területén az őskortól napjainkig
		Horváth András: A sport általi nevelés, avagy a mozgásos, cselekvésen alapuló fejlesztés lehetőségei
III. terem <i>Aktualitäten in der Erziehung (német nyelvű szekció)</i>	<i>Levezető elnök:</i> Torgyik Judit	Gabriella Bikics: Anti-Agression-Training als Schulprojekt
		Erika Keyes: Gender in den Sprachbüchern aus der Sicht der Feministischen Pädagogik
		Betty Barthel: Möglichkeiten und Voraussetzungen der „Grund-Aufbauenden Therapie“ bei SchülerInnen mit geistiger Behinderung
		Erzsébet Kézi: Schwierigkeiten und Aktualitäten im Fremdsprachenunterricht Ungarns
		Éva Papp: Regionale Hochschulen sollen ausgebaut werden
IV. terem <i>Innováció a felsőoktatásban</i>	<i>Levezető elnök:</i> Deák Adrienn	Mohácsi Márta: Innováció és versenyképesség a felsőoktatás területén regionális szerepkörben
		Deutsch Krisztina: Minőség szemlélet alapú tananyagfejlesztés a pécsi védőnőképzésben
		Lakatos Vilmos: A kontrolling oktatásának jellemzői a Tessedik Sámuel Főiskolán
		Lehotai Lilla: A környezeti nevelés és környezetjog tanításának továbbfejlesztése a magyar felsőoktatásban
		B. Rákóczi Zsuzsa: Az önkormányzati köztisztviselők kommunikációs helyzetképe a Dél-Dunántúlon

18.15-18.30

A konferencia összegzése és zárása

Tartalmi összefoglalók

Az egészségtudatos nevelés és a wellness képzés lehetőségei

Árpási Zoltán

arpasiz@zeus.tsf.hu

Szent István Egyetem Gazdasági Kar

Az egészségességet középpontba helyező tudatos gondolkodás, az egészség védelme, napjainkban fokozottabban jellemzi a különböző fogyasztói csoportokat. A változó szemlélettel és az említett életmódhoz kötődő viszonyal párhuzamosan megfigyelhető volt az egészségügy és orvostudomány fejlődése is, ami tovább erősítette ezt a folyamatot. Az egészségtudatos életmód térnyerésének oka számos tényezővel magyarázható, melyek közül kiemelkedik a fogyasztók növekvő képzettségének és a javuló információellátottságnak a hatása.

A két tényező önállóan is megállja helyét, ugyanakkor szorosan össze is kapcsolódnak. A képzettség fejlődése részben összefügg a tudomány fejlődésével kapcsolatosan leírtakra, hiszen a kutatási eredmények hozzáférhetővé válnak bárki számára, ugyanakkor az ismeretszerzés lehetőségének bővülése már át is kapcsolható az információ források számának és fajtájának bővüléséhez. Elég, ha csak néhány évtizedet ugrunk vissza az időben, már akkor is látható a rádió, televízió, és főként az Internet elterjedésében és fejlődésében rejülő lehetőség jelentősége.

Társadalmi szempontból további két tényezőt kell még említenünk, amelyek nagyban hozzájárultak az egészségre törekvő szemlélet változásához. Az egyik tényező a stressz és annak kezelése körül forog, hiszen a mindennapos életben átélt stressz kezelése miatt szükséges lehet rendszeres wellness programon való részvétel, amely biztosíthatja, vagy legalábbis hozzájárulhat az életvitel javulásához.

A másik tényező a születések számának változására helyezi a hangsúlyt. A fejlettebb országokban a születések számára jellemző csökkenő tendencia miatt megnövekszik az az idő, amit a fogyasztók magukra tudnak fordítani. Hiszen a gyerek nélküli családban a felszabaduló időt a fogyasztók saját magukra fordíthatják. A tanulmányban arra keressük a választ, hogy az említett tendenciákhoz igazodva miként lehet erősíteni az egészségtudatos életmódra való nevelést, az oktatáson keresztül a megelőzésre helyezve a hangsúlyt, illetve milyen jellemzőkkel írható le a wellness-képzés rendszere a kínálati oldal vonatkozásában.

Möglichkeiten und Voraussetzungen der „Grund-Aufbauenden Therapie“ bei SchülerInnen mit geistiger Behinderung

Barthel, Betty

barthel@barczy.elte.hu

ELTE Bárczi G. Gyógy pedagógiai Főiskolai Kar

In unserer Studie untersuchen wir die Förderwirkung der „Alapozó Terápia“ (Basis-Aufbauende Therapie) bei Kinder mit geistiger Behinderung. Es geht um ein Förderprogramm auf motorischer Basis. Dieses motorische Programm soll den Reifungsprozess des zentralen Nervensystems begünstigen. Es wurde aus früheren Theorien und therapeutischen Methoden (wie Delacato, Bobath, Ayres, Lurija usw.) weiterentwickelt, mit Erfahrungen und mit einigen Übungen von in der Praxis tätige KollegInnen ergänzt, letztlich zu einer eigenständigen Methode ausgearbeitet. Es wurde ursprünglich für Kinder mit mangelnden (mutter)sprachlichen Fertigkeiten eingeleitet, dennoch berichteten einige Therapeutinnen (Bonczné Juhász Csilla, Bodonyi Anikó, Oroszné Kosik Gabriella) darüber, dass diese Therapie auch bei Kindern mit geistiger Behinderung mit Erfolg eingesetzt werden kann. Hierzu werden die Ergebnisse einer neunköpfigen Gruppe analysiert. Diese Therapie wurde bei ihnen im Jahr 2005 eingeführt. Die Unterlagen der ersten Statusuntersuchungen stehen zur Verfügung, dazu haben wir zwei Kontrolluntersuchungen durchgeführt. Diese haben wir vergleichend analysiert. Dazu haben wir noch einen Fragebogen zur Beurteilung der Leistung(sänderung) der SchülerInnen zusammengestellt, und ließen es von den Eltern, der Therapeutin und der Klassenlehrerin ausfüllen. Positive Entwicklungsvorgänge wurden vor allem im kognitiven Bereich und – davon sicher nicht ganz unabhängig – in kommunikativen Fertigkeiten festgestellt.

In den Leistungen der SchülerInnen konnten positive Veränderungen festgestellt werden: die erfolgreich ausgeführte Aufgaben entsprachen am Anfang 60%, innerhalb eines Schuljahres stieg es nur auf 64%, nach ein und ein halbem Jahr aber stieg dieser Wert auf 75%. Ausgeprägte Änderungen wurden in der Folgerung von zusammengesetzten Anleitungen und in Kenntniss von den Richtungen links und rechts erkennbar. Eine langsamere, aber ausgeglichene Verbesserung ist auch in der Folgerung von einfachen Anleitungen zu beobachten. Die Eltern berichteten vor allem über die Verbesserung der kommunikativen Fähigkeiten. Mit einer Häufigkeit von 63% haben sie über eine markante, von 33% eine mäßige Änderung gemeldet. Der Klassenlehrer hat am häufigsten im kognitiven Bereich (bei 69% der Fragen) und im sozial-emotionalen Bereich (56% der Fragen) über markante Veränderungen berichtet.

Die Therapeutin hat eindeutig bei den Fragen zu den kognitiven Fähigkeiten über positive Veränderungen berichtet. Bei den diesen Bereich betreffenden Fragen hat sie in 63% markante, in 36% mäßige Verbesserung angezeigt.

Wir meinen, dass diese erste Ergebnisse, die Meinungen der Eltern, der Therapeutin und der Klassenlehrerin sowie die Stellungnahme der Fachleute der „Grund-Aufbauende Therapie“ darauf hinzeigen, dass man die Verwendbarkeit dieser Therapie bei Kinder mit geistiger Behinderung weiterforschen sollte.

Az előzetes tudás elismerésének gyakorlata Franciaországban

Benkei Kovács Balázs
international@hff.hu

Heller Farkas Gazdasági és Turisztikai Szolgáltatások Főiskolája

Prior Learning Assessment – a jelenség által képviselt angol kifejezés az utóbbi időben a nemzetközi szakirodalomban és a magyar szaksajtóban is gyakran szerepel, azonban leginkább csak említés szintjén találkozunk vele. A nagy múltra visszatekintő andragógiai-módszertani eszköz igazából a francia felnőttoktatásban és -képzésben a legelterjedtebb, és Validation des Acquis de l'Expérience (VAE) néven ismert.

A hazai szakirodalomban korábban Bajomi Iván az Új Pedagógiai Szemle oldalain már bemutatta a jelenséget (*Az iskolán kívül elsajátított készségek és tudások elismertetése Franciaországban*, 2002. 11. sz. 115-121. o.), azonban a tanulmánya óta kiadott törvénymódosítás forradalmi újdonságot hozott e téren.

Először 1985-ben jelent meg törvényi szinten a korábbi tudás és tapasztalat elismerésének fontossága a francia oktatáspolitikában, ami akkor még csupán az egyetemre való bekerülést, a felvételi vizsga alóli menteséget tette lehetővé. 1992-ben a validációs rendszer fejlesztésének további állomása érkezett el: a korábban megszerzett tudás avagy szakmai gyakorlat alapján – jól meghatározott kritériumoknak megfelelően – egy képzésen belül egy-egy modul elvégzése alól felmentést lehetett szerezni a tanulás eme alternatív eszközével.

A 2002-es törvénymódosításnak az újdonsága, hogy immár a teljes diploma kiváltható az előzetes tudás elismertetésének módszerével. Az elmúlt öt évben több mint 40 ezer ilyen típusú diploma kiadására került sor.

Hogyan működik a validációs eljárás? Melyek azok a diplomák, amelyeket a leggyakrabban „szereznek meg” az előzetes tudásszint felmérés alternatív módján? Milyen andragógiai háttérmunka szükséges a korábbi tudás elismerésére, „validálására”? Az előadás a legfrissebb szakirodalmi elemzések feldolgozásával, ilyen és hasonló típusú kérdésekre kíván választ adni, körüljárva a francia felnőttoktatás eme új típusú jelenségét.

Anti-Agression-Training als Schulprojekt

Bikics Gabriella

bikicsg@freemail.hu

Universität Miskolc, Lehrstuhl für Deutsche Sprache und Literatur

In den letzten Jahren wurden uns durch die Medien viele erschreckende Beispiele für schulische Aggression vermittelt. Deshalb versteht es sich von selbst, dass sich viele Forschungen im In- und Ausland auf die schulische Aggression von Jugendlichen richten. Die Schule ist in vielerlei Hinsicht ein Spiegelbild unserer Gesellschaft mit all ihren (Gewalt)problemen. Die entscheidende Frage dabei ist, wie diese Konflikte wahrgenommen werden und wie man mit ihnen umgeht. Die Ursachen der Aggression sind auf viele Faktoren zurückzuführen. Welche von ihnen kann die Schule beeinflussen, was kann sie gegen die Aggression tun?

In dem ersten Teil meines Beitrages fasse ich als theoretischen Hintergrund den neuesten Stand der Forschung in Deutschland zusammen. Ich liste auf, auf welche Ursachen die einzelnen Disziplinen wie Psychologie, Soziologie die schulische Aggression zurückführen und welche Präventionsvorschläge sie vorschlagen. In dieser Hinsicht kann man zwischen Deutschland und Ungarn kaum einen Unterschied feststellen. Die Probleme scheinen also in allen Ländern ähnlich zu sein.

Ein vorwiegend kognitiv orientierter Frontalunterricht in Verbindung mit hohem Leistungsdruck kann sich auf viele Schüler negativ auswirken. Vor allem das Ermöglichen von sozialem Lernen kann dem entgegenwirken. Soziales Lernen meint offene Formen der Lernarbeit, wie Gruppenarbeit, kooperatives Lernen, Projektunterricht usw. Viele Erfahrungen und Untersuchungen zeigen, dass sich Klassen- oder Schulprojekte, die sich mit der realen gesellschaftlichen Situation beschäftigen, gewaltmindernd auswirken können.

Im zweiten Teil meines Beitrags stelle ich in Wort und Bild vor, wie in einer deutschen Schule das Thema Aggression thematisiert und im Rahmen eines Schulprojektes bearbeitet wurde. Das Kennenlernen dieses Anti-Agression-Projektes lässt uns in Ungarn darüber nachdenken, was wir gegen die Aggression in ungarischen Schulen noch tun könnten.

Az érzelmi intelligencia fejlesztése magyarórán alkalmazott drámajátékkal

Bordás Andrea
bordasandi@yahoo.com
Debreceni Egyetem

Előadásomban a drámapedagógia és az érzelmi intelligencia fogalmának rövid tisztázása után elméleti és gyakorlati oldalról is szeretném megvilágítani, igazolni, hogy az érzelmi intelligencia fejlesztésének egyik legalkalmasabb módja a drámapedagógia alkalmazása.

Érzelmi elménk logikája – a racionális elmével ellentétben – asszociációs, ezért is hatnak a hasonlatok, metaforák, képek az érzelmekre, nem az értelemre. Érzelmi elménk ugyanúgy szimbólumokkal dolgozik, mint a művészetek, pl. az irodalom, a színház. A magyarórák, főleg az irodalom tanítása tálcán kínálja az érzelmekkel való foglalkozás, az érzelmekről való tanulás lehetőségét. A drámapedagógia pedig – a színház eszközeit használva a tanulási folyamatban – megteremti mindehhez az ideális keretet; a tanulók érzelmileg közelebb kerülnek a tananyaghoz, és nem csupán a tényanyagot tanulják meg, hanem bepillantást nyernek az irodalmi művek szereplőit mozgató érzelmi-motivációs folyamatok hátterébe is.

A drámapedagógia egyes elemei, gyakorlatai kifejezetten az érzelmi intelligencia képességeit fejlesztik.

Az érzelmek tudatos észlelését, felismerését, elfogadható kifejezését szolgálják az érzékszervi finomítás játéka, az utánzójátékok, a verbális és nonverbális kommunikáció játéka.

Az érzelmi önkontrollt épp azáltal gyakorolhatják a drámafoglalkozások résztvevői, hogy a dráma mindig meghatározott kontextusban zajlik, ami különbözik az egyén életétől; megjelölhető a pillanat, amelyben az érzelmek születnek, és ekkor megállítható a játék, a résztvevőknek lehetőségük van kielemezni az adott szerep, helyzet által felkínált érzelmeket, és a megbeszélés, az érzelmek kognitív értékelése után folytatni a játékot, vagyis regálni az adott helyzetre.

Mások érzelmeinek pontos észlelésére, ezekre való válaszadásra, vagyis az empátia fejlesztésére irányulnak a kapcsolatteremtés játéka, a bizalomjátékok, a körmesék, a komplex drámajátékok. Maga a dráma alaptényezője, a szerep adja ezen képességek fejlesztésének lehetőségét, hiszen egy szereppel való azonosulásakor feltétlenül használjuk az empátia kognitív és érzelmi komponenseit.

A társas viszonyok sikeres kezelésének képessége pedig fejlődik a munkaformától, hiszen a drámafoglalkozásokon nagyon gyakori a páros, csoportos munka, ahol a közös cél elérése érdekében a gyerekeknek együtt kell működniük. Az együttes élmények, a gyakori változatos interakciók a csoporttagok között megerősítik a személyes kötődéseket, jobb, gondoskodóbb légkört teremtenek az osztályban, növelik a csoportkohéziót, ezzel érzelmi biztonságot nyújtva a csoport minden tagjának.

A fent bemutatott elméleti fejtegetést egy VII. osztályos tanulókkal végezett hatásvizsgálat igazolja. A hipotézis, miszerint a magyarórán alkalmazott drámajáték fejleszti a tanulók érzelmi intelligenciáját, beigazolódott: a kísérletben részt vevők sikeresebben teljesítettek az érzelmek felismerését mérő teszten és az érzelmi intelligencia teszten egyaránt.

Az önkormányzati köztisztviselők kommunikációs helyzetképe a Dél-Dunántúlon

B. Rákóczi Zsuzsa
rakoczi@feek.pte.hu
Pécsi Tudományegyetem FEEK

A fejlett európai országok önkormányzati modellje szolgáltató típusú, melynek legfőbb jellemzője az, hogy képes reagálni az igényekre, nyitott, ügyfélbarát szemléletmód jellemzi, és ehhez mérten az interaktív kommunikációt preferálja. A magyar gyakorlat kevésbé a szolgáltatás szerepet hangsúlyozza, jellemző a hosszadalmas sorban állás, és kedélytelen légkör, ahol arra sincs elég idő a feszített tempó miatt, hogy az ügyfelek az ügyeiket megoldják, nemhogy még tájékozódjanak, érdemi információkat gyűjtsenek az ügyintézőktől.

Egy szervezet imázsának alakulását nagyban befolyásolja a dolgozók kommunikációs stílusa. Ezért ma már az önkormányzatok számára sem lehet lényegtelen kérdés, hogy dolgozóik milyen kommunikációs kompetenciákkal rendelkeznek.

Sajnos, annak ellenére, hogy bár Magyarországon is szerveznek a közigazgatás dolgozói számára kommunikációs továbbképzéseket, tréningeket, a vezetők inkább egyéb más szakmai programokra küldik dolgozóikat. Köztisztviselők csak elvétve jutnak kommunikációs kompetenciákat fejlesztő tréningekre, gyakorlati képzésekre. A köztisztviselők többségének munkájában nagyon fontos szerepet játszik a kommunikáció, és közülük sokan mindezt úgy teszik, hogy előzetes ismereteik nincsenek e területről. Ez a hiányosság képzéssel és továbbképzéssel orvosolható. Ennek megfelelően 2005-ben új közigazgatási kommunikációs felnőttképzési program indult köztisztviselők számára. A holland és magyar kezdeményezésre szervezett gyakorlatorientált szakmai továbbképzésben olyan minisztériumi köztisztviselők vettek részt, akik mindennapi munkájuk során szembesülnek a közigazgatási kommunikáció jelentőségével, a tájékoztatásban rejlő felelősséggel. A képzésről, a közvetített ismeretek hazai adaptálhatóságának kérdéseiről alkotott véleményüket kérdőíves megkérdezés képezi le.

Kutatásomban a dél-dunántúli megyék egyes városaiban és falvaiban működő önkormányzatok dolgozóinak szakmai és kommunikációs kompetenciáit kérdőíves kutatási eredmények mutatják be.

A szakiskolai humánerőforrás problematikája.

A szakiskolai képzésben résztvevő diákok lemorzsolódásának pszichológiai okai

Budavári-Takács Ildikó & Szalma Zsolt

Pszichologia.Tanszek@gtk.szie.hu

Szent István Egyetem GTK HNYTI Pszichológia Docentúra

Jelen kutatásunkat az Oktatókutató és Fejlesztő Intézet megbízásából végeztük, melynek célja a szakképzésben résztvevő hátrányos helyzetű fiatalok szakmához juttatása. Arra vállalkoztunk, hogy a szakiskolai tanulók pszichológiai jellemzőit vizsgáljuk, ill. javaslatokat tegyünk a sikeresebb iskolai pályafutás érdekében. Vizsgálatunkban négy észak-magyarországi szakiskola vett részt.

Elsőként a fiatalok képesség és személyiségstruktúráját térképeztük fel, hogy megnézzük milyen képességdeficit, esetleges személyiségproblémák vezethetnek a lemorzsolódáshoz, mi az, ami a szakmához jutás esélyeit rontja, esetleg javíthatja.

A következőkben mélyinterjú segítségével próbáltuk feltárni a közismereti tantárgyakat oktató tanárok pedagógiai attitűdjeit, motivációit, érzelmeit, gondolatait a témáról. Úgy gondoltuk, hogy a tanárok hozzáállása, problémaérzékenysége, esetleges innovatív gondolkodása segítheti a szakmához jutás folyamatát, ezek hiánya pedig akadályozhatja.

Végül a szakoktatók képesség ill. személyiség elővizsgálatát folytattuk le, hiszen a szakma elsődleges közvetítői a szakoktatók. Rendkívül fontos, hogy akiktől közvetlenül a szakma fortélyait, csinját-binját tanulják meg a fiatalok, azok jó képességűek, és személyiségükben szakmai érték közvetítők legyenek.

Előadásunkban a szakiskolai képzésben résztvevő tanárok attitűdjeit, ill. a szakoktatók pszichológiai jellemzőit, képesség és személyiségstruktúráját szeretnénk ismertetni, majd megoldási javaslatokat fogalmazunk meg.

A tanárok mélyinterjúinak az elemzése alapján elmondhatjuk, hogy a problémát a következőkben látják: a szakképzés jelenlegi rendszerét nem tartják megfelelőnek (túlságosan hosszúnak ítélik meg), a közismereti tantárgyak és a tanulók felkészültsége között óriási feszültséget éreznek, a bemeneti szabályozást hiányolják a rendszerből, a kimenet szabályozást elégtelennek tartják, a hozzáadott pedagógiai érték mérését hiányolják, az emberi erőforrás fejlesztésben szintén hiányosságokat tapasztalnak, a kompetenciamérést ellentmondásosnak élik meg, ill. a hátrányos helyzetű gyermekek halmozódását nem tudják kezelni.

A szakoktatók képesség ill. személyiségvizsgálatára vonatkozó elővizsgálataink alapján elmondhatjuk, hogy a szakoktatók életében a munka minden másnál hangsúlyosabb érték, azonban olyan alapvetően a tanári pályához köthető értékek, mint az altruizmus vagy a kreativitás kevésbé preferáltak.

Javaslataink: A probléma rendkívül komplex, a megoldás interdiszciplináris, ill. társadalmi szintű folyamatokban képzelhető el. Saját javaslatainkat szakmai kompetenciáknak megfelelően fogalmaztuk meg.

Kutatási eredményeink alapján úgy gondoljuk, hogy a humánerőforrás fejlesztése megkerülhetetlen! Ennek érdekében pszichológiai, pedagógiai, andragógiai eszközöket lehet és érdemes bevetni. A szakoktatók személyiségének, tanári kompetenciáinak, ezen belül kiemelten a kreativitásának, célirányos fejlesztése szükséges.

Hány valóság hány ruhája?

Chrappán Magdolna

chrappanm@gmail.com

Debreceni Egyetem BTK Neveléstudományok Intézete, Didaktika és IKT Tanszék

Egy a valóság ezer a ruhája. Sokan emlékszünk a nagyszerű természettudományos könyvre, amelynek címét kölcsönvéve, a természettudományos oktatás egyik neuralgikus pontját vesszük górcső alá: az integrált természettudományos tantárgyak esélyeit, előnyeit és hátrányait.

A kérdés 2008 nyarán vált neuralgikus ponttá, mert felröppent a hír, miszerint a minisztérium az integrált természettudományos tárgyak bevezetését, és fizika, kémia, biológia tárgyak megszüntetését tervezi. A hír a NAT tervezett, és az OKNT által tárgyalt módosításáról igaznak tűnik.

Éppen emiatt érdemes higgadtan végiggondolni, mi is az integrált természettudományos tantárgy, mire alkalmas és mire nem, mik az előnyei és hátrányai, mert hatékony és releváns bevezetésről és alkalmazásról csak abban az esetben lehet szó, ha ezeknek az információknak birtokában vagyunk.

A referátum tanterveméleti elemzés és empirikus adatok birtokában mutat rá azokra a fontos elemekre, amelyeknek az ismerete nélkülözhetetlen ahhoz, hogy az iskolai praxisban eredményesen jelenhessen meg a természettudományos tantárgyi integráció.

A legfontosabb vázlatpontok:

1. Hol lelhető fel a tantárgyi integráció mellett szóló érvek, és mik ezek? – A természettudományok, a pedagógia, a pszichológia és a szociológia érvei
2. Milyen oktatási feladatokra alkalmasak, és melyekre nem alkalmasak az integrált tárgyak?
3. Különböző iskolatípusokban eltérő pedagógiai funkciókat tölthetnek be az integrált tárgyak, ezért az első feladat annak eldöntése, a tanterv mely pontján és milyen célból alkalmazzuk az integrált tantárgyat.
4. Van-e összefüggés az újabban harsányan hangoztatott kompetenciaalapú oktatás és az integrált tantárgyak között?

Konkrét iskolai tapasztalatok alapján vizsgáljuk meg, hogyan indulhat és folyhat a tantervi fejlesztő munka egy nevelőtestületben (szakmai munkaközösségben):

- Milyen belső és/vagy külső indíttatás szükséges a tantárgyi integrációhoz?
- Melyek a tantervfejlesztési folyamat lépései ebben a speciális esetben?
- Milyen leküzdhető és leküzdhetetlennek látszó nehézségekkel kell szembenéznük a fejlesztésben részt vevő pedagógusoknak (mi az a „nincs-tankönyv-nincs-követelmény-és-tanár-sincs”-szindróma)?
- Milyen szubjektív és objektív sikerek érhetők el az integrált természettudományos tantárgyakkal?

A természettudományos integráció mellett sok érv szól, és nagyon sok szól ellene. Önmagában nehéz megítélni, hogy alkalmas-e akár tömeges bevezetésre, ahogyan a felröppent hírek sugallják, csak a teljes tantervi rendszer, és a megcélzott sikerkritériumok ismeretében mondható vélemény. Attól pedig – többek között éppen az integrált tárgyak érdekében – különösen óvakodnunk kell, hogy ezt a tantárgytípust radikális megoldásként az eddig ismert diszciplináris tantárgyak, a fizika, kémia, biológia *helyett* alkalmazzuk.

Alapszakon tanulók a magyar felsőoktatásban: lehetőségek és esélyek

Csehné Papp Imola

papp.imola@gtk.szie.hu

**Szent István Egyetem, Gödöllő, Humántudományi, Nyelvi és Tanárképző Intézet, Pályatervezés
Docentúra**

Magyarországon 2006 szeptemberében egy új felsőoktatási rendszer került bevezetésre. Az addigi jól ismert duális rendszer teljesen átalakult, európaivá vált, melyet a többciklusú képzés vagy ismertebb nevén Bolognai rendszer váltott fel. Magyarország 29 másik ország képviselőjével 1999. június 19-én aláírta a Bolognai Nyilatkozatot, melyben minden ország felvállalja, hogy részt vesz az Európai Felsőoktatási Térség kialakításában és a többciklusú képzési rendszer bevezetésében. Felmerül a kérdés: mit tudnak a „résztvevők” – az első érintett hallgatók – mennyire befolyásolja az új felsőoktatási felépítés a tanulmányaikat, a jövőjüket, mennyire ismerik az új struktúrát, hiszen egy még kezdetlegesen működő rendszerről nehéz teljes képet alkotni. A tanulmány kérdésfelvetése a bolognai rendszerben résztvevő hallgatók döntéshozatalára, tájékozottságára vonatkozik.

A bemutatásra kerülő vizsgálat-rész (mely egy komplex kutatás egyik komponense csupán) törekvése az volt, hogy felfedje, hogy a bolognai rendszerben résztvevő hallgatók tudatosan választanak-e felsőoktatási intézményt és szakot a továbbtanuláshoz. A vizsgáladás feltételezése szerint megfelelőképpen ismerik a jelenlegi felsőoktatási struktúrát és tisztában vannak a bologna-rendszer nyújtotta lehetőségekkel. A vizsgálat kérdőíves felméréssel készült, alapszakos mérnök-hallgatók körében. A dolgozat ismerteti a felsőoktatási átalakulás hazai folyamatát, és hatását, amelyen a felmérés alapul, majd pedig a kutatás legérdekesebb eredményeit.

A vallás kultúrája napjainkban

Csepregi Csilla

cseocsi@freemail.hu

Szent István Egyetem Pedagógiai Kar

A szerző kutatási területét szeretné hallgatóság elé tárni, melyben központi szerepet kap a vallás kultúrájának ápolása és ennek az általános iskolai nevelése. A saját gondolatok mellett a neves szakemberek állításai, interjúk és kérdőív is alátámasztja az előadás anyagát, mellyel átfogó képet kaphat a hallgató a magyar állami intézmény fegyelmzési stílusával és emellett a manapság egyre többet előtérbe kerülő, de nem értelmezett vallási neveléssel.

Napjainkban Európa egyik legvirágzóbb tudományának tekinthetjük a valláspedagógiát. Hazánkban azonban sajnálatos módon még kevésbé ivódott be ez fogalom a köztudatba. A vallás kultúrája az oktatásban a 80-as évek elején terjedt ki. Egyik kiindulópontnak Németországot tekinthetjük. A mai értelemben vett valláspedagógia kifejezés kronológiailag először 1889-ben jelent meg Max Reischle nevű teológusnál. Ennek a kultúrának kezdetének elemzése mellett főként a magyar közoktatás beépülésébe kíván az előadó egy átfogóbb képet a közönség elé tárni különböző vizsgálati módszerek alátámasztásának segítségével, mint például a szakirodalmi vizsgálatok, interjú, és kérdőív.

Több intézmény típus elemzése is rávilágít 1-1 problematikára. Sajnos a mai nemzedék erkölcsi értékrendje egyre süllyed. Ennek a jelenségnek egyik okozója több vélemények szerint a televízió műsorainak megtekintése okolható. A vallási kultúra mint fogalom létezik-e a mai fiatalok életében? Ha nem akkor ezért a szülő, média vagy esetleg a pedagógus vonható felelősségre? Lehet-e ezt az alapnormát javítani, vagy romló tendenciává válik? Csak egy vallási szemléletű pedagógus képes megfelelő értékrendet közvetíteni? Ezekre az érdekes kérdésekre és természetesen még több megválaszolni kívánt gondolatokra szeretne a szerző betekintést nyújtani az előadása során. Természetesen több oldalról kívánja az előadó megvilágítani az előbbi problematikakört, melynek kiinduló pontja mindenképpen a vallás kultúrája.

Mozgássérültek integrált nevelésének lehetőségei és korlátai Magyarországon és Spanyolországban

Deák Adrienn
deak@peto.hu

Mozgássérültek Pető András Nevelőképző és Nevelőintézete

Az utóbbi ötven évben humanisztikus filozófiai szemléletváltozás alapján gyökeresen megváltozott a „másság” megítélése. Így nem ab ovo értelmezendő a „másság” negatívumként, sokkal inkább gondoljuk a fogyatékos embert a normál egy variációjának. A szemléletváltozás okán a sérült emberek pedagógiai ellátása is más értelmezést nyert és változik folyamatosan napjainkban is.

A sajátos nevelési igényű tanulókkal kapcsolatos politika valójában nem egyszerűen oktatási ügy, hanem része az Uniónak általában a fogyatékossgal élőkkel és a kirekesztődéssel fenyegetettekkel kapcsolatos általános politikájának.

A nemzetközi stratégiai megközelítés és igen mély személyes és szakmai motivációm vezetett abban, hogy egy összehasonlító vizsgálatot végezzek annak feltárására, hogy valójában hogyan is működik az integrált és vagy szegregált nevelés Magyarországon és Spanyolországban.

Hipotéziseim megfogalmazásakor dominánsan az alternatív, irányt is jelző hipotézisalkotást alkalmaztam.

- Minél inkább elfogadó az egészséges társadalom, annál magasabb százalékos arányban valósul meg a speciális nevelési igényű gyermekek integrált nevelése.
- Ha egyértelmű a kormányzatpolitika és ehhez adekvát a finanszírozási rendszer is, feltétlen az integrált oktatás felé kell haladni.
- A speciális pedagógiai rendszer nem kimagasló színvonala is az integrált oktatás irányába hat.
- Ugyanakkor a rendkívül jó speciális oktatási rendszer és a speciális pedagógusok kompetenciája inkább ellenkező irányba hat, tehát a szegregált nevelést erősíti.

A fenti nagy kérdésköröket állítottam a kutatás középpontjába, de a munka során alhipotézisek megfogalmazása is kíváncsozott.

Az adatgyűjtés eszközeül az írásbeli kikérdezést alkalmaztam: kérdőíves felmérést, illetve attitűdvizsgálatot.

A megkérdezettek köre:

- Egészséges gyerekek;
- Egészséges felnőttek;
- Szülők, akiknek gyermeke a Pető Intézetben tanult, vagy tanul;
- Pedagógusok;
- Iskolaigazgatók.

Jelen vizsgálatban több, mint 350 értékelhető kérdőív érkezett vissza. A kutatás eredményeit tekintve Spanyolországban a válaszadók legtöbbször az integrált oktatás pártján áll, míg hazánkban – elvi szinten – a válaszadók az integrációt pártolják. Valójában a gyakorlat azonban azt mutatja, hogy gyermektársak, felnőttek, pedagógusok és legfőképp a társadalom oldaláról erős diszkrimináció mutatkozik.

Minőség szemlélet alapú tananyagfejlesztés a pécsi védőnőképzésben

Deutsch Krisztina
krisztina.deutsch@etk.pte.hu
PTE Egészségtudományi Kar

Bevezetés: A Donabedian értelmezésében az egészségügyi ellátás szerkezetéhez tartozik a standardizált folyamatok ellátásához szükséges megfelelő képzettségű szakemberek képzése, ezért az egyszer megszerzett ismeretek folyamatos fejlesztésére van szükség valamennyi egészségtudományi képzésben. Ez a már dolgozó szakemberektől minőség szempontú kritikus gondolkodást követel meg.

Célunk az volt, hogy megvizsgáljuk, mennyire képesek a védőnők a családgyógyász és egészségfejlesztő munkájuk során a társadalmi kihívásoknak megfelelően új prioritásokat meghatározni, valamint a pécsi védőnőképzés mennyiben volt képes ezekre reflektálni a szükséges új ismeretek, fejlesztendő készségek és képességek curriculumba való építésével. A szükségletként felmerülő tudás és képességelemeket a Védőnői Ellátási Standardokkal (VES-MEES) összefüggésben vizsgáltuk meg.

Módszerek:

- Oktató védőnői feedback kérdőívek vonatkozó kérdéseinek elemzése.
- Oktató védőnők körében végzett csoportos, strukturálatlan interjú.
- MEES dokumentumelemzése a védőnői ellátás vonatkozásában.
- Védőnőképzés tanterveinek (4 éves védőnőképzés/egészségügyi gondozás és prevenció alapszak védőnő szakirány) a dokumentumelemzése.

Eredmények: A dolgozó védőnők a mentálhigiénét, a pedagógia egyes speciális területeit, a konfliktuskezelést és krízisintervenciót, illetve az egészségfejlesztési folyamatot és a közösségi egészségfejlesztést tartották fejlesztendő képzési elemnek, melyek szükségletként a védőnői ellátás 11 területére lebontott standardjainak felülvizsgálati szempontjaiban nagyrészt megjelennek. A tantervek elemzése azt mutatta, hogy a felmerült igényekre a képzés gyorsan reagált, részben új tantárgyak kialakításával, részben pedig a tananyagfejlesztés és korszerűsítés módszerével.

Következtetések: A pályán dolgozó védőnők is felismerték és jelezték a társadalmi változásokhoz és igényekhez illeszkedő új prioritásokat a védőnői munkában. Az új irányhoz pedig elsősorban a modern pszichológiára alapozott pedagógia, a mentálhigiéné, a krízisprevenció és intervenció tartoznak, melyek az új képzési programokban nagyobb szerepet kell, hogy kapjanak a védőnői ellátási standardok megismertetésével együtt.

Ugyanakkor az is látható, hogy a képzés innovatív szemlélettel, gyorsan és rugalmasan reflektált az új kihívásokra.

A korszerű kommunikációmenedzsment lehetőségei és felelőssége a hazai felnőttképzés gyakorlatában

Dina Miletta

miletta@feek.pte.hu

**Pécsi Tudományegyetem, Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kar
Szak- és Továbbképző Intézet**

A kultúráközvetítő intézmények, így az oktatási intézményeknek is létérdeke, hogy az egyre differenciáltabbá váló művelődési szférában megismertessék és legitimálják magukat. Feladatuk, hogy a kulturális és művelődési terület más intézményeivel történő együttműködés és egyúttal verseny során meghatározzák az intézmény különleges arculatát, sajátos szervezeti identitását. Ennek kitüntetett „eszközei” a szervezeti filozófia és misszió, mely kommunikációs eszközként az oktatási folyamatnak is meghatározó része. Önmagában értékközvetítő, orientáló, a hallgató szakmai hitvallását befolyásolni képes tényezők az oktatási, a felnőttképző intézmények által megfogalmazott szervezeti filozófiák és missziók. Az oktatási szervezetek kommunikációjának egyik sajátossága, hogy a pr tevékenységnek már önmagában oktató-nevelő jellegűnek kell lennie, az oktatás formáját, tartalmát és jellegét a gyakorlatba kell átültetnie. Azonban a hazai továbbképzési intézmények tudatos szervezeti kommunikációs tevékenysége, az ott folyó public relations tevékenység sajátos minősége csak napjainkban körvonalazódik. Kérdés hogyan kommunikálnak oktatási intézményeink? Milyen módon alakítják ki szervezeti identitásukat, arculatukat? Ennek az önmeghatározásnak részét képezi-e az a felelősség, mellyel a hallgatók szakmai hitvallását, s egész szakmaiságát meghatározzák, de legalábbis befolyásolni képesek? Melyek a hazai felnőttképző intézmények kommunikációjának jellegzetességei (szakmai prioritásai, alapelvei, eszközei, módszerei, szereplői)? E kérdések vizsgálata időszerű, hiszen a kialakult/kialakuló kommunikációs gyakorlat befolyásol egyéni és szervezeti szakmai életutakat egyaránt, s ezzel az élethosszig tartó tanulás folyamatában tovagyűrűző hatású lehet. Előadásomban a legnagyobb hazai felnőttképzéssel foglalkozó intézmény, immáron egyetemi kar gyakorlati tapasztalatai alapján mutatom be a hazai public relations egyik legnagyobb és legdinamikusabb fejlődés előtt álló területét: az oktatási intézmények public relations tevékenységét. Kutatásom célja: felhívni a figyelmet a public relations tevékenység hasznára és módszereire az oktatási intézményekben, tájékoztatni arról hogyan alkalmazzák a kommunikációmenedzsment eszközeit, módszereit és milyen területeken vannak különleges problémák, tudatosítani, hogy a „kifelé” folytatott public relations tevékenység az oktatási szervezetekben sem valósítható meg az „intézményen belüli” tudatos kommunikációs tevékenység nélkül.

Az interaktív felnőttképzés eredményessége a tréning módszer tükrében

Dobos Ágota
agota.dobos@uni-corvinus.hu
Budapesti Corvinus Egyetem

Napjainkban az eredményes felnőttképzéssel szemben támasztott követelmény és egyben kihívás is, hogy a felnőtt tanulók speciális jellemzőire, igényeire, tanulási céljaira, motivációira, körülményeire tekintettel a számukra leginkább megfelelő képzési formákkal és módszerekkel segítse elő az egy életen át tartó tanulást. A hangsúly a tanításról a tanulásra tevődik át, a gyakorlati életben a munkaerőpiacon való érvényesülést biztosító tanulás, személyiségfejlesztés veszi át a főszerepet, a résztvevő kerül a középpontba. A résztvevő-központság és az interaktivitás, mint a korszerű andragógiai módszerek legfontosabb jellemzői az intenzív csoporthatások és személyközi viszonyok között végbemenő tréning jellegű, tapasztalati tanulás terepén kiválóan érvényesülnek. Ennek köszönhetően válnak a tréningek nálunk is egyre népszerűbb képzési formává, miközben a módszer által kiváltott közvetlen élmények mellett háttérbe szorulnak a tényleges hatékonysághoz, vagyis a munkateljesítményekhez fűződő szempontok.

A tréningek iránti felfokozott lelkesedés, vagy éppen ellenérzés leküzdésére van szükség ahhoz, hogy a módszer elfoglalhassa az őt megillető helyet a hazai felnőttképzésben, ehhez pedig megalapozott érvek szükségesek. Az amerikai közszolgálati képzésben például tradicionálisan jól működő kompetenciafejlesztő tréningeknek a magyar felnőttképzésbe való integrálása melletti érvelésben kulcskérdés e képzések hatékonysága, a ráfordítások megtérülésének a szervezet teljesítményében való kimutathatósága. Lényeges kérdés ez, hiszen egyes szakirodalmi források a hosszú távú hatást egyenesen megkérdőjelezzik. A céltudatos alkalmazás mérlegeléséhez megbízható mérési eredményekre van szükség, amelyek segítenek megválaszolni a kérdést: az interaktív képzés hatékonyabban alkalmazható-e a felnőttképzésben a hagyományos módszereknél; ha igen, mikor, milyen célra, milyen koncepció mentén.

Napjainkban a kompetenciafejlesztő tréningek gyakran európai uniós projektek keretében kerülnek be a kínálatba, ahol a fenntartható hatás elvárásként fogalmazódik meg. A nyilvánvaló kényszerek ellenére a gyakorlat e területen számos tervezési-szervezési hiányosságot mutat: az eredmények mérésére tett próbálkozások többnyire kimerülnek a tréning utáni elégedettség nyugtázásában, főként mivel gyakori a vélekedés mind a képző intézmények, mind a megrendelők körében – és nem csak nálunk –, hogy a tréningek szervezeti hatása nehezen vagy egyáltalán nem mérhető.

Erre ajánl megoldást J. J. Phillips és R. D. Stone ROI (Return on Investment) ötszintű mérési rendszere, melynek újszerűsége más módszerekkel szemben az alkalmazott megközelítés komplexitása. Az elégedettségi mutatók mérése csupán az első szint, amelyet további mérési szintek követnek, ahol a vizsgálat többek között a tanulás eredményességére, a viselkedésváltozásokra, a szervezeti eredmények alakulására, illetve a pénzben kifejezhető előnyökre is fókuszál. A kvantitatív elemzés nyilvánvaló igénye mellett helyet kapnak a rendszerben a résztvevő szemléletében, munkavégzésében, munkahelyi környezetében a képzés eredményeképpen jelentkező, azonban kézzelfogható adatokkal nem kifejezhető hatások is. A kvalitatív módszerek bekapcsolásával árnyaltabb képet kaphatunk a vizsgált hatásmechanizmusokról, ami a tréning módszer sajátosságainak feltárását, és jobb kihasználását teszi lehetővé. E kérdéskör átgondolásához az empirikus háttérrel a közigazgatási szakemberképzés területén szerzett tapasztalataink szolgálnak.

A könyvtárismeret, könyvtárhasználat kurzus tanulságai a bolognai képzési rendszerben

Egervári Dóra

egervari.dora@gmail.com

Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kar Könyvtártudományi Intézet

A 2007/2008-as tanévben a Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Karán egy széleskörű információszerzési és –felhasználási szokásokat vizsgáló mikroszintű kutatás indult. A vizsgálatban a hallgatók hétköznapi- és szakirodalmi-, valamint a hagyományos- és az elektronikus információszerzési és –felhasználási szokásaival foglalkoztunk. A vizsgálat alanyai közé tartoztak a hagyományos egyetemi osztatlan alapképzésben tanuló fiatalok, valamint az új bolognai képzési rendszerben résztvevő hallgatók is.

A hipotéziseink között szerepelt, hogy a bolognai képzési rendszerben résztvevő fiatalok alapvetően más információkeresési szokásokkal rendelkeznek, mint a hagyományos rendszerben tanuló társaik. Feltételeztük ezt azért, mert az új BA-s tantervben kötelező tantárgyként szerepel könyvtárismeret, könyvtárhasználat kurzus, mely új készségekkel, képességekkel ruházza fel a bolognai képzésben résztvevő hallgatókat. Akik birtokában vannak a tárgy által közvetített ismeretanyagoknak rendelkeznek bizonyos többlet tudással, mely elsősorban az információs kompetenciák mélységében és a társadalomtudományi szakadatbázisok ismeretében nyilvánul meg.

Jelen tanulmány a kérdőív tíz legmeghatározóbb kérdését, illetve az azokra adott válaszokat mutatja be, azokat, amelyek a két hallgatói csoport között fennálló különbözőségeket tárják fel.

Az írás fő feladata rávilágítani az új kurzus meglehetősen fontos szerepére, mely során a hallgatók olyan ismeretekkel gazdagodnak, amelyek az elkövetkező évek során és a munkaerőpiacon is óriási előnyt jelenthet számukra.

Út a múzeumpedagógiai élményhez

Elekes Éva

elekes@mttm.hu

Magyar Természettudományi Múzeum

A Magyar Természettudományi Múzeumba látogató gyerekek már 14 éve lankadatlanul érdeklődnek a Kézbevehető Múzeumban tartott foglalkozások iránt. Vajon mi az örökzöld program titka? Mi a felejthetetlen élmény a kicsinek, hát a nagynak? A választ az ELTE PPK Neveléstudományi Tanszék Doktori Iskolájában Elekes Éva doktorandusz keresi Dr. Vizelyi Ágnes témavezető irányítása alatt.

A kutatás címe: „A természettudatos magatartás kialakításának lehetőségei a Magyar Természettudományi Múzeum Kézbevehető Múzeumának gyerekfoglalkozásain”. A vizsgálat vezérfonalát a környezeti nevelés képezi. A múzeumpedagógiai foglalkozás sajátos körülményei között a gyerekek olyan élményekkel gazdagodnak, amelyek befolyásolhatják a természethez való viszonyukat.

Tanulmányozott kérdések:

1. A gyerekcsoportok sajátosságaitól és a kitűzött pedagógiai céloktól függően mikor, hol, melyik eljárás a legalkalmasabb a személyiség fejlesztésére a gyerek környezettudatos magatartásának kialakítására?
2. Lehet-e „nyitni”, és ha igen hogyan, a gyereket 50 perc alatt?
3. Lehet-e a gyerekeknek kulcsélményt adni 50 perc alatt? Melyek ezek a kulcsélmények?

A mintába azok az 5-13 éves látogatók kerülnek, akik legalább egy alkalommal részt vettek a Kézbevehető Múzeumban múzeumpedagógiai foglalkozáson. Az adatgyűjtés kérdőíves kikérdezéssel történik a múzeumpedagógiai óra utolsó perceiben. Az adatok statisztikai módszerekkel lesznek kiértékelve. Az eredmények várhatóan rámutatnak azokra a hatékony nevelési módszerekre, amelyek egyre több gyereket elevezetnek a múzeumpedagógiai élményhez.

Ezt a magyar múzeumpedagógiában úttörő kutatást szeretném bemutatni a Neveléstudományi Egyesület „Tanulás, tanítás, munkaerőpiac” című tudományos-szakmai konferencián Békéscsabán 2009. januárban.

A 15 perces prezentáció 30-40 diát tartalmaz. Bemutatja a kutatás előtanulmányait, valamint az eddig elért eredményeket.

1. Előtanulmányok

- A Kézbevehető Múzeum új arculata (látogatói felmérés, a régi és az új összehasonlítása)
- Az attrakcióelemek és a kiállított tárgyak elhelyezése a Kézbevehető Múzeumban
- Miért pont a medve? (látogatói felmérés: a fő attrakcióelem vonzó tulajdonságai a különböző életkorú látogatók számára)

2. Attitűdvizsgálatok: Kérdőíves kikérdezések

3. Részeredmények: grafikonok, következtetések

4. A pedagógiai fejlesztés további lehetőségei és irányvonalai.

Felsőfokú szakképzéssel a munkaerőpiacon

Farkas Éva

farkas@feek.pte.hu

Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kar

A felsőoktatásban folyó szakképzés sajátos és szerényen növekvő jelentőségű területét képezi a felsőfokú szakképzés, amely a Bologna-folyamatként ismert felsőoktatás szerkezeti átalakításában nyerte el végleges és tisztázott helyét. Ennek ellenére a felsőfokú szakképzés felsőoktatási integrációja máig sem történt meg, sajátos híd jellege megtöri az oktatási alrendszerek működési és szervezeti logikáját, hiszen a felsőfokú szakképzés tartalmilag és szerkezetileg a szakképzéssel és a felsőoktatással is közös jellemzőkkel bír. A 10 évvel ezelőtt megjelent képzési forma bevezetésének egyik fő indoka az volt, hogy munkaerő-piaci kereslet mutatkozik a rövid, de gyakorlatorientált felsőfokú szakképzésben részesülő munkaerő iránt. Ugyanakkor mindmáig semmilyen adat nincs arra vonatkozóan, hogy ez a fajta szakképzés milyen mértékben segíti jobban a munkaerőpiacra történő belépést, mint bármilyen más típusú szakképzés, a végzettek hol és hogyan találják meg helyüket a munka világában.

Nemcsak az eltelt 10 év, de a moduláris és kompetencia alapú szakképzés bevezetése is kötelez, hogy számvetést és (ön)vizsgálatot tartsunk. A magyar munkaerő-piac információhiányos és dezinformációkkal terhelt a felsőfokú szakképzést illetően és az oktatási rendszerben is kevesebb figyelmet kap annak ellenére, hogy a kormányzati politikában prioritást élvez.

2008 októberében kutatást indítottunk azzal a céllal, hogy információt kapjunk a felsőfokú szakképzésben végzetek hazai munkaerő-piaci fogadtatásáról, a végzettségek munkaerő-piaci hasznosulásáról. A kutatás módszere egyrésztől másodelemzés, másrésztől primer adatgyűjtés, strukturált kérdőíves lekérdezés a dél-dunántúli régióban működő gazdálkodó szervezetek, vállalkozások, önkormányzatok körében. Szakértői interjúk lefolytatására a felsőfokú szakképzést folytató intézmények igazgatóival, valamint a szakminisztériumok szakmunkatársaival és kutatókkal kerül sor. Előadásunkban a kutatás eredményeit adjuk közre, melyben meghatározzuk a felsőfokú szakképzés munkaerő-piaci relevanciáját, használhatóságát a munkáltatók és a hallgatók számára.

Neveléstudomány az informatika korában

Farkas Károly
farkas.karoly@nik.bmf.hu
Budapesti Műszaki Főiskola

Az utóbbi évtizedekben az informatika robbanásszerű fejlesztése jelentős hatást gyakorol az oktatásra, égető problémákat indukál a nevelés terén. A pedagógusnak jelentős dilemmája, mikor, mennyit, s főként mire használja az információ-technikai eszközöket. A pedagógia, számára nem ismeretlen, – minden eszköz lehet egyaránt áldás vagy átok, ez csakis a felhasználás mikéntjén múlik – de az eddigieknél erősebb, tán nem is túlzás: életbevágóan fontos kihívások elé került. Ma vannak olyan gyerekek, akik ébrenlétük nagyobb hányadát a virtuális világban töltik! A kisebb probléma az, hogy a számítógép használata során nélkülözhetetlen az ergonómia szabályainak a megfelelés, a nagyobb feladat, a mérték meghatározása és betartása, betartatása. Ez a pszichés és a szomatikus fejlődésnek is kritériuma.

A számítógéptől eltiltani a gyermekeket ostobaság, és lehetetlen is. Irányítás nélkül, korlátlanul engedni azt használni, bűn!

Referátumomban több évtizedes elméleti és gyakorló munkánk alapján fogalmazok meg téziseket, amelyek sokak számára evidenciának tűnhetnek, amíg mások még ma is vitatják, vitathatják.

1. A számítógép csak egyike – általában reprezentáns példája – az információtechnikai eszközöknek. Ezért is beszélünk ma már gyakrabban informatikáról, IKT-ről.
2. Számítógépet (és például az interaktív táblát is) az oktatásban nem csak lehet, de a hatékonyság növelése érdekében szükséges alkalmazni.
3. A sikerhez az eszköz itt is csak szükséges, de messze nem elégséges feltétel. A döntő tényező a megfelelő pedagógus.
4. Az informatika használatát az oktatásban, és az informatika tudományának tematikus oktatását is, már az iskolai évek kezdetén szükséges – adekvátan, és igen gondosan – elkezdeni.
5. A számítógépet elsősorban a gondolkodási képességek fejlesztésére, a gyermekek sikerélményeinek fokozására érdemes használni, főként olyan esetekben, amikor hagyományos eszközök nemhogy kevésbé értékesek, de nem is léteznek.
6. Az informatika jelentős segítség abban, hogy a „lifelong learning” helyett „lifelong playing” lehessen a pedagógia jelszava.

Néhány módszertani elem:

1. Bemutatom a Papert minősítése szerint didaktikailag legjobb padlóteknőcöt.
2. A Logo nyelv hatását fokozza az interaktív tábla.
3. A képernyőn (interaktív táblán) mozgó teknőcöt, rajzoló tollal követheti a gyermek, különféle betűk előrajzolásával, „vezeti” így a gép a gyermek kezét.
4. Az olvasási készség fejlesztésére olyan programok készültek, amelyek játékosak.

Állítsuk ezt az új világot a hagyományos pedagógiai céljaink, értékeink szolgálatába. Tanítás „helyett” játszunk a diákjainkkal. „Pézon tusz pedjász via didászke.” /Pláton/

A tréning-módszer, mint a kompetenciák fejlesztésének komplex formája

Ferenczné Szarvas Anikó
szani@zeus.tsf.hu
Szent István Egyetem Gazdasági Kar

Napjainkban az egyes országok versenyképességét döntően a képzett munkaerő determinálja, vagyis azt lehet mondani, hogy az emberi tudás, illetve az emberek által létrehozott sajátos „megkülönböztető” képességek, kompetenciák stratégiai tényezőkké váltak.

Az előadás azt kívánja bemutatni, hogy kompetenciákat nem lehet csak hagyományos, a tudás felhalmozását és elraktározását célzó, zárt, tanításközpontú képzési szemlélet és módszerek révén fejleszteni. Ez az oktatási forma nem minden esetben felel meg a gyors és állandó megújulást igénylő munkaerő-piaci igényeknek és társadalmi kihívásoknak.

Különösen a felnőttképzésben fontos komplexebb módszer – a tréning – „használata”, mely az elméleti ismeretek mellett, annak alkalmazási módjait, az ehhez szükséges készségek elsajátítását segíti, valamint attitűdök szintjén történő változásokat képes generálni. Mindezek mellett fontos szerepet tölt be a résztvevők szakmai szerepszemélyiségének kibontásában és fejlesztésében.

A tréning felépítésének ezen alapvető elemei egységes szerkezete biztosítja a hatékonyságot, a feladatok elvégzéséhez elengedhetetlen kompetenciák kialakítását.

Az előadás részét képezi annak elemzése is, hogy a felnőttek speciális tanulási igényeinek és sajátosságainak miért felel meg jobban a tréning módszer, mint a hagyományos ismeretalapú oktatási forma.

Tanítás vagy tanulásirányítás?

Földes Zoltán

foldes@sze.hu

Széchenyi István Egyetem

A Széchenyi István Egyetem mérnöktanár képzésében kiemelten fontos helyet tölt be a tanári mesterségre való felkészítés kompetenciaalapú megvalósítása. A szakemberekkel szemben támasztott igények permanens változása egy természetes folyamat az állandóan megújuló technológiai környezetben, a munkaerőpiac világában. Míg nem is olyan régen a megtanult szakmai ismeretek szakszerű alkalmazása elegendő szakmai kompetencia volt egy végzett szakember számára, az mostanra már nem megfelelő, számtalan új kompetenciaelemmel egészül ki.

Így természetes igény a képző intézmények számára az, hogy majdan a szakemberek nevelésében, oktatásában résztvevő tanárok felkészültek legyenek az új ismeretek,- kompetenciák átadására, az ehhez szükséges új oktatási stratégiák, módszerek és eszközök alkalmazására. Ezért is hangsúlyozzuk, hogy a pedagógus mesterség minősége a tanulók tanulásának irányításában, e tevékenység sokszínűségében „konstruálódik”, jelenik meg.

Előadásunkban kiindulási alapként röviden jellemezzük az új OKJ-s szakképzési rendszer kompetenciáit, különös tekintettel:

- A bemeneti kompetencia,
- A szakmai kompetencia,
- A módszertani kompetencia,
- A személyes kompetencia,
- A társas kompetencia elemeire.

Bemutatjuk egy tágabb didaktika-értelmezés nyomán azokat a tanári professziókat, amelyek rávilágítanak az oktatási folyamatban megnyilvánuló hangsúlyok és pozíciók sokrétű lehetőségeire. Jelese a *tanár*, a *tananyag* és a *tanuló* különböző kapcsolatait elemezzük:

- *A tanár-tananyag* kapcsolatrendszerében rámutatunk a tanítási kompetencia cél-tartalom-módszer vezérelt folyamatára, a normatív funkció túlhangsúlyozásának veszélyeire.
- *A tanár-tanuló* kapcsolatrendszerének vizsgálatánál rávilágítunk a cél- tanulási tevékenység-eredmény szabályozott folyamatára, az empirikus funkció fontosságára, a kapcsolati kompetencia helyes kialakítására és a kooperatív technikák alkalmazására.
- *A tanuló-tananyag* kapcsolatában pedig a helyes tanulási attitűdök,- technikák elsajátítására, a tanulási kompetenciák kialakítására fókuszálunk.

Az előadás befejező részében kitérünk a tanulásirányítás konstruktív pedagógiai alapelveire épülő praxisára, amelyet röviden az alábbiak szerint fogalmazhatunk meg:

„A tanárnak a lehető legpontosabb ismeretekkel kell rendelkeznie a tanulók meglévő tudásáról, ezt az előzetes tudást pedig aktivizálni, mozgósítani kell, különböző tanulási, probléma-megoldási szituációkban, hogy az új információk beépüljenek a tanulók tudásrendszerébe.”

Végül pedig a fentiek megvalósítására bemutatjuk azt a tanulásirányítási,- tanulási módszert és azok elemeit, amely szerint a tanulás, a kritikai gondolkodás, a ráhangolódás- jelentésteremtés- reflektálás (RJR modell) konstruktivista didaktika tanulás szemléletére épül. Megteremtve, ezáltal azt a tanulási környezetet, ahol a tanulók az ismeretek nem csupán passzív befogadói, hanem aktív részesei egy személyes tudásrendszer felépítésének.

A Debreceni Egyetem Tehetséggondozó programjába került hallgatók rekrutációja és a szakok értékelése

Fónai Mihály

fonaim@puma.unideb.hu

Debreceni Egyetem Állam-és Jogtudományi kar

A Debreceni Egyetemen 2001-ben indult a tehetséggondozó program (DETEP), melybe eddig 3181 hallgatót válogattak az egyetem karai. A programba a nappali tagozatos másodévesek körében került sor a beválogatásra, több szempont és szűrő alapján. A programba került hallgatók tutorok irányítása mellett folytatnak szakmai és tudományos tevékenységet; eredményeiket a program egyetemi és kari konferenciáin mutatják be.

Itt a másodév „felső ötödéről” mutatunk be eredményeket; a beválogatás első szakaszába azok kerülhetnek, akik tanulmányi eredményük alapján az egyes karok felső ötödébe tartoznak.

A hallgatók rekrutációs mutatói közül előadásunkban a családjuk társadalmi helyzetét tükröző „apai iskolai végzettséget” elemezzük. A programba került hallgatók kétharmada nő, egyharmada férfi; a nők aránya valamivel magasabb, mint az alapsokaságon, a másodéven belül, ez megfelel a két nem eltérő iskolai tanulmányi különbségeinek. Az apák iskolai végzettségének megoszlása a következő: általános iskola 8,6 %, szakmunkásképző 28,3 %, érettségi 31,8 %, főiskola 13,2 %, és egyetem 18,2 %; azaz, az apák iskolai végzettsége lényegesen magasabb, mint a teljes népességen belül. Az egyes karok között komoly különbségek érvényesülnek: az általános iskolai végzettségű apák aránya az orvos, fogorvos és egészségügyi karokon a legalacsonyabb, a többi karon hasonló. A szakmunkás végzettség az egyetem főiskolai karain a legmagasabb, míg az orvos-és népegészségügyi karon alacsonyabb, a többin az átlag körüli. Az érettségizett apák aránya a műszaki, természettudományos és agrár karokon magas, ott ez az iskolai végzettség tűnik a tipikus társadalmi státusz kijelölőnek. Az apák főiskolai végzettsége a bölcsész, fogorvos és gyógyszerészeti karokon magasabb az átlagosnál. Az egyetemet végzett apák aránya a fogorvosi, általános orvosi és a jogi karon a legmagasabb, míg lényegesen alacsonyabb a műszaki és a mezőgazdasági karon.

Az apák iskolai végzettsége szerinti különbségek lényeges összefüggést mutatnak azzal is, hogy a hallgatók hova helyezik szakjaikat az egyetem szakjai között, és mit feltételeznek arról, hogy mások hova helyezik az ő szakjukat (tízfokozatú skálán):

	„Hova helyezi a szakját”	„Szerinte mások hova helyezik”
Általános Orvoskar	7,98	8,45
Fogorvostudományi Kar	7,94	8,49
Gyógyszerészeti Kar	7,19	7,69
Állam-és Jogtudományi Kar	6,95	7,95
Közgazdaságtudományi Kar	6,87	7,81
Népegészségügyi Kar	5,92	4,31
Műszaki Főiskolai Kar	5,86	5,49
Bölcsészettudományi Kar	5,84	5,33
Informatikai Kar	5,30	6,35
Agrárgazdasági-és Vidékfejlesztési	5,16	5,92
Egészségügyi Főiskolai Kar	4,94	5,05
Természettudományi Kar	4,40	5,20
Mezőgazdaságtudományi Kar	4,27	5,53
Hajdúböszörményi Pedagógiai FK	2,25	3,43

Természetesen, az egyes karok és szakok hallgatóinak az önbesorolását és véleményét arról, hogy mások hova sorolják őket, nemcsak az apák iskolai végzettsége alakítja, legalább ilyen fontos az egyes szakmák helye a szakmák presztízs sorrendjében, és az erről kialakult kép. Egyes szakok esetében a hallgatók hasonló módon helyezik el magukat, mint amit arról feltételeznek a többi hallgató részéről, míg mások alá, vagy fölé becsülik külső megítélésüket.

E kérdések mellett előadásunkban foglalkozunk még az egyes szakokról és karokról kialakult sztereotípiák megítélésével, valamint a saját, választott szakmához rendelt tudással és képességekkel.

Kommunikációs követelmények a romániai magyar anyanyelvi tantervekben és azok érvényesülése a máramarosi diákok szabadon alkotott szövegeiben

Gergely Erzsébet-Emese
gergelyerzsebet@yahoo.com
Románia Kormánya, Oktatási Igazgatóság

Az 1989-es politikai fordulat a román társadalom minden területén változást hozott, méghozzá olyan gyors ütemben, amilyenre eddig nem volt példa. Az iskolának pedig ebben a gyorsan változó társadalomban kell úgy megfelelni a vele szemben megfogalmazott elvárásoknak, hogy nem tudjuk, pontosan milyen lesz a világ, amiben a jelenlegi elsősőknek élniük kell majd, mégis elő kell segíteni a majdani boldogulásukat.

Mikor kiderül, hogy az informatika tanítása fontos, mire az tantárgyként bekerül a tantervbe, mire megvan a tanári rekrutáció, már meghaladott mindaz ami a rendszerben rögzítődött. Ilyen körülmények között szinte lehetetlen vállalkozás az iskola részéről, hogy megfelelő tudással „lássa el” a tanulóit. Ezért is mozdult el a romániai oktatás a tudásközpontú oktatás a készség és képességkialakító ües fejlesztő tanítás fele.

A szóbeli és írott kommunikációs készségek kialakítását és fejlesztését a tanterv elsősorban az anyanyelvi órákon írja elő. A tantervi követelmények mellett a vizsgakövetelményekben található meg (nemcsak az anyanyelvi hanem más tantárgyakból való vizsgákéban is, tekintve hogy ezek a követelmények hallgatólagosan feltételezik, ezen képességek meglétét és működését).

Dolgozatomban egyrészt a romániai tantervek kommunikációs követelményeit vizsgálom. Továbbá azt vizsgálom meg, hogy ezek milyen mértékben érvényesülnek máramarosi VIII. és XII. osztályos diákok szabadon alkotott szövegeiben (a román oktatási rendszerben ezek záróévfolyamok).

A Dalton-terv létjogosultsága és megvalósításának gyakorlata a nyugat-dunántúli régióban

Gömörnyé Mészey Zsuzsa

zs.gomory@gmail.com

Richter János Zeneművészeti Szakközépiskola, Győr

A munkaerőpiac és az oktatás szorosan egymásra utalt kapcsolata egyre inkább nyilvánvalóvá válik napjainkban, s ez együtt jár a képzés szerkezetében és tartalmában végbemenő átalakulások szükségességével.

A piacgazdaságban minden területen minőségi munkaerőre van szükség, amely feltételezi a munkavállalók részéről az állandó át- és újraképzéshez való készség és képesség meglétét, a mobilitást és rugalmasságot, a felelősségteljes, pontos, önálló munkavégzést, kooperációs készséget stb.

A Dalton-pedagógia által kialakítható az oktatásban az alapvető szemléleti fordulat, ahol a tudás átadása helyett a tudás megszerzésére, a tanárról a tanulóra tevődik át a hangsúly. A tanulásirányítás a tanárból a tanulók kezébe kerül, így a tanulási folyamatban a hajlandóság, a belső késztetés lesz a kezdeményező; a megértésen, belátáson alapuló tanulás pedig a főszereplő. Az önálló/önirányított tanulási képességek fejlesztése során lehetőség nyílik a tanulók személyes és társas, intellektuális, szakmai-módszertani kompetenciáinak fejlesztésére.

Mivel a Dalton-terv egységes, az egész iskolai életre, annak minden szereplőjére kiható oktatási koncepció, speciális tanulásszervezésével meg tudja valósítani ezeket a reformokat. A Dalton-pedagógia által az önirányított, konstruktív tanulási folyamat és az abból szükségszerűen adódó individualizáció, azaz az egyénre szabott oktatás minden egyes tanuló esetében megvalósíthatóvá válik.

Ma egyre több intézkedés történik a szakképzés megérdemelt elismertségének visszaállításáért, a tanulók szakmai képzés felé irányításáért. Ezért a Hungaro-Dalton Egyesület olyan pályaorientációs projekt kidolgozását vállalta, ahol már az első osztálytól kezdve biztosítják azt a tanulási környezetet, amelyben a tanulók (minden egyes tanuló) – a gardneri értelemben vett – intellektuális képességei kiteljesedhetnek, s az iskolában átélt pozitív tapasztalataik alapján a legmegfelelőbb foglalkozást, szakmát tudják maguknak választani a jelenlegi „kényszerpályák helyett”.

Az önbizalom hátterének vizsgálata mozgássérült tanulók körében

Hajduné László Zita

zita@gamma.ttk.pte.hu

PTE TTK Testnevelés- és Sporttudományi Intézet

Az Európai Unió tagsággal hazánkban is egyre több szó esik az integrált oktatásról, befogadó iskolákról annak érdekében, hogy a sajátos nevelési igényű, valamilyen fogyatékkal élő gyermekek is azonos eséllyel tanulhassanak, készülhessenek fel a társadalomba való beilleszkedésre. Megvalósulhat-e jelen körülmények között a magyar közoktatásban az integrált képzés? Az kétségtelen, hogy ennek létrehozásához szemléletváltásra van szükség a pedagógusok és az iskola valamennyi felhasználója körében: a tantervközpontú, teljesítmény-centrikus állásponttól a tényleges gyermekközpontúság felé kellene nyitni. Ennek egyik lehetősége lehet a sajátos nevelési igényűek integrált oktatása az iskolai testnevelésben, amely során a játékoság és a felszabadultság körülményei között nagyobb az esély az együttnevelésre, a „másság” elfogadására-elfogadtatására; valamint az ezzel együtt járó helyzetek kezelésének megtanulására.

Az önbizalom belső erőnk legfőbb alapja, amely feltételezi a reális önismeretet is. Az önismeret és az önbizalom hosszú, következetes küzdelemmel járó belső folyamat eredménye.

Véleményünk szerint a mozgássérült gyermekek ahhoz, hogy – felvállalva különbségeiket és ép társaikhoz viszonyított hátrányukat – teljes énjükkel részt vegyenek az iskolai élet mindennapjaiban, a jelenleginél szilárdabb önbizalommal és saját értékeik tudatával kell rendelkezniük. A testnevelésben rejlő játéklehetőségek, az örömmélmény megélése – megfelelő pedagógiai irányítás segítségével – hozzásegítheti őket más területen is a magabiztosabb fellépésre és helytállásra. A reális és megvalósítható együttnevelés a testnevelés óra keretein belül a szociális kapcsolatok kialakítását, a fizikális képességek fejlődését, a szabadidő élvezetes, hasznos eltöltését segíti elő.

Vizsgálatunkban 10-14 éves, valamint 15-18 éves mozgássérült tanulókat vizsgáltunk a Martens-féle (CSAI-2) kérdőívvel testnevelés órai teljesítményeikkel kapcsolatban. Az eredményekből következtetés vonható le a vizsgált tanulók kognitív és szomatikus szorongás értékeire, valamint önbizalmuk mértékére. A kapott értékeket összehasonlítottuk *Ferreira J. P. és mtsai.* (2005) mozgássérült sportolókon elvégzett vizsgálatának adataival. Eredményeink alapján azt gondoljuk, hogy pedagógiai ráhatás és segítségnyújtás során a testnevelési órák élményt adó hangulata erősíti a sajátos nevelési igényű tanulók önbizalmát, és nem utolsósorban az épek szemléletváltásában, a toleranciára való nevelésben, a szokatlan helyzetekhez való alkalmazkodásban, a „másság”-adta körülmények természetesként való elfogadásában a közös tevékenységnek – játéknak, sportnak – a személyiségformálásban jelentős szerepe van.

Migráns gyermekek a magyar közoktatásban – avagy az inklúzió paradoxona

Harmatiné Olajos Tímea
timi.geza@t-online.hu
Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar

Az előadás célja, hogy ráirányítsa a figyelmet a sajátos nevelési igényű és egyben hátrányos helyzetű tanulók egy kevésbé ismert, de a magyar közoktatásban egyre nagyobb számban jelen lévő csoportjára. A téma azért is fontos, mert hazánkban az Európai Unió oktatási közösségének tagjaként úgy kell megvalósítani a bevándorló gyermekek kulturális és nyelvi integrációját, hogy e gyermekek e folyamat során megőrizték saját eredeti nemzeti identitásukat, anyanyelvüket, valamint kultúrájukat.

Az előadás ismerteti a migráns gyermekek speciális pszichológiai jellemzőit, valamint a valamint a velük folytatott személyiségfejlesztő munka tapasztalatait. Az előadás során fogalmat alkothatunk azokról a pedagógiai, pszichológiai, valamint oktatásmódszertani nehézségekről, amelyek akkor merülnek fel, amikor egy nem saját elhatározásából hazánkban élő, nem magyar anyanyelvű, de iskolaköteles gyermek oktatását kell megkezdeni.

Elemzésünkben egy migráns gyermekeket befogadó általános iskola példáján keresztül megvizsgáljuk, hogy az alkalmazkodó oktatás mint az inkluzív oktatás egy lehetséges formája milyen mértékben valósul meg a gyakorlatban. Az inklúzió fő jegyeit (az intézmények azonosulása az inklúzió gondolatával, az egyéni differenciálás, mint alapelv elfogadása; a jelenlegi gyakorlattól eltérő tanulásszervezés, rugalmas tanterv, specialista mint segítő partner, szülők bevonása az együttnevelésbe) vetem össze a napi gyakorlattal. A megbeszélés során kitérünk arra is, hogy a migráns tanulók oktatásával kapcsolatos pedagógiai alapelvek módszertani ajánlások, miért csak töredékesen érvényesülnek.

Előadásomban arra keresem a választ, milyen módon alakítható ki olyan pedagógiai környezet amelyben megvalósul a tényleges együttnevelés, hiszen az inklúzió az oktatásban emberi jog. (Dokumentum az inkluzív iskolai oktatásról, UNESCO, 1994).

Felnőttoktatók a felsőoktatásban

Hegyesi Franciska
Hegyesi.franciska@kvk.bmf.hu
Budapesti Műszaki Főiskola

Néhány éve élénk vita folyik a felsőoktatásunk jelenéről és jövőéről, egyre többet beszélünk az új kihívásokról, a képzés átalakulásáról, hallgatói létszámokról, de senki nem mer vagy nem, akar beszélni az oktatók helyzetéről, képzettségéről, készségeiről, a kompetenciákról.

A hallgatói létszám az utóbbi tizenöt év során többszörösére nőtt, míg az oktatók létszáma nagyjából szinten maradt, emiatt megnövekedtek az oktatók óraszámai, több sokkal több időt igényel az adminisztráció, differenciált személyiség fejlesztésre (nevelésre) egyre kevesebb idejük jut. Az új felsőoktatási törvény viszont elsősorban a „tudományosságra” nézve fogalmaz meg előírásokat az oktatókkal szemben, és szinte teljesen figyelmen kívül hagyja a *pedagógiai* szakértelmet.

Az új felsőoktatási törvény tervezete ösztönzi, hogy a távoktatási módszerek alkalmazása mindennappossá váljon a felsőoktatási intézményekben.

A távoktatás fejlesztése alkalmat ad arra, hogy az ismeretszerzés az idő és helyszín hagyományos kötöttségeitől valamelyest függetlenül történjen. A tananyag önálló feldolgozását megkönnyíti a speciálisan tervezett – a célcsoport igényeihez igazított – tanulói csomag, illetve a tanulási folyamatot segítő támogatási rendszer (tutori munka, technikai asszisztencia stb.) és infrastruktúra (forrásközpontok, konzultációs központok, gyakorlati képzési helyek, informatikai hálózatok stb.)

Mivel a távoktatás már-már egyenlő a felnőttképzéssel és magába foglalja az elektronikus tanulást is, ezért a távoktatási programok hatékonyságának növelése megkívánja speciális tanulási csomagok fejlesztését és a hallgatói tanulást elősegítő szakemberek képzésének megszervezését.

Kutatásomban melyet egy műszaki felsőoktatási intézetben készítettem szeretnék arra a tényre rávilágítani, hogy a műszaki felsőoktatásban gyakran tapasztalható a szakmai szempontok túlhangsúlyozása, ami sokszor együtt jár a pedagógiai és pszichológiai szempontok elhanyagolásával.

Az értékelésből kiderül, hogy milyen oktatási koncepciók vannak a tudás átadás területén milyen továbbfejlődési és fejlesztési lehetőségek működnek, a tanárok milyen oktatási és nevelési nehézségekkel küzdenek, valamint hogyan látják a hatékonyabb képzés létrehozásának lehetőségeit.

Az integrált oktatás hatásai a roma diákok jövőképeinek alakulására néhány Békés megyei településen

Homoki Andrea

homokia@eukar.gyula.kf.hu

Szent István Egyetem Egészségtudományi-Környezetegészségügyi Intézet

Előadásomban egyik összehasonlító elemzésem kutatási eredményeit ismertetem, melyet három Békés megyei kisvárosban 2008 tavaszán végeztem (Gyomaendrőd, Békés, Elek), az alap-, és középfokú oktatási intézményekben tanulók életcéljainak alakulása és az intézményekben zajló különböző oktatási programok összefüggéseinek vizsgálata tükrében.

A rendszerváltás után megkezdődött a romák társadalmi integrációját elősegítő kormányzati program előkészítése és kidolgozása, mely eredményeként az 1021/2004. (III. 18.) *Korm. határozat* deklarálja a jog-, és esélyegyenlőség megvalósításának, az életminőség javításának, az oktatás, képzés és foglalkoztatási helyzet jobbításának, illetve a kultúra ápolásának, az identitás megőrzésének fontosságát.

A célkitűzések mentén kidolgozásra kerülő programok a romák kirekesztődésének megakadályozását, az előítéletek csökkentését, a hátrányos helyzet újratermelődésének megelőzését, a szegénység csökkentését, illetve a társadalmi szolidaritás erősítését szolgálják.

A „Roma Integráció Évtizedében” kiemelt terület az oktatás, ennek megfelelően az egyik fókuszcsoportha a tanuló ifjúság tartozik. 2003-ban egy pedagógiai rendszer alapján néhány alapfokú és középfokú oktatási intézmény elkötelezte magát a hátrányos helyzetű, elsősorban roma tanulók iskolai előmenetelének segítése mellett. Napjainkig országsszerte 35.000 roma gyermek kapcsolódott be a „képeség kibontakoztató” és „az integrációs felkészítés” elnevezésű pedagógiai programokba.

A 2004-ben kidolgozott népismereti tananyagcsomagok egyikét az általam vizsgált gyomaendrődi és békési általános iskolák felső tagozatában és szakiskoláik 9-10. évfolyamán tanuló diákok körében is sikeresen alkalmazzák a pedagógusok.

Kutatási célom annak tanulmányozása volt, hogy az integrációra nyitott iskolákban a programok hatására az ott tanuló roma serdülők jövőképe milyen irányban formálódik.

Mielőtt a felmérés adatainak ismertetésére előadásomban sor kerülne, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal által rendszeresen közzétett adatokból szemezgetve bemutatom a magyarországi, majd a Békés megyében élő cigányság korosztályi összetételét, területi, települési hierarchiában elfoglalt státuszát, lakókörnyezeti helyzetét, etnikai identitástudatát, oktatási-, és munkaerő-piaci helyzetét. Előadásomban rávilágítok arra, hogy a tinédzsereket célzó oktatási integrációs programok csak akkor lehetnek sikeresek, ha a – sok esetben – halmozottan hátrányos helyzetű roma gyermekek problematikáját holisztikus módon, a társszakmákkal együttműködve közelítik meg ez erre hivatott szakemberek.

Ezt követően referátumom a vizsgált roma tanulók társadalmi-demográfiai, szociokulturális hátterét elemzi. Kutatási eredményeim feltárják életterveiket, jövőképeket, majd munkámat az integrált oktatás hatásainak, összefüggésének elemzésével, javaslataim artikulálásával zárom.

Tanulással összefüggő kérdések: tapasztalatok a Személyes kompetenciákat fejlesztő modulokkal

Honfiné Csizmadia Valéria
csizmadia.vali@gmail.com
Bem József Műszaki szakközép- és Szakiskola

A személyes kompetenciákat fejlesztő modulok: tanulásmódszertan, viselkedés és kommunikáció, valamint a pályaaorientáció tantárgyak a 2007/08-as tanév szeptemberében kerültek bevezetésre. A bevezetést a kerettantervek, helyi iskolai alkalmazása tette lehetővé. Az elkészített tanmenetek, haladási tervek jogszabályi alapokon nyugszanak. Értékelésük a pedagógiában ismert, de kevésbé alkalmazott értékelési módszerrel, a portfólióval történt.

Tanulásmódszertan. A tanulásmódszertan tantárgy célja, hogy a tantárgyak elé, ill. alá dolgozzunk, segítve azoknak a technikáknak az elsajátítását, melyekkel a tanulóink hatékony, jól értékelhető produktumokat hoznak létre, sikeresek lehetnek a tanulás területén.

A tantárgy heti egy tanórán a magyar nyelv és irodalom, a matematika, az idegen nyelv: angol/német, valamint az informatika tantárgyakhoz nyújt legfőképpen segítséget, a különböző, játékos technikák bemutatásával, elsajátításával, alkalmazásával.

A heti két tanórán a legfontosabb tantárgyak tanulásához nyújtott segítség kibővült a

- ~történelem, a könyvtárhasználat és s régészet szakterületekkel;
- ~fizika, kémia biológia, földrajz tárgyakkal, a különféle fejtörőkkel, játékos feladatokkal, valamint a SUDOKU és a SAKK szabályainak felelevenítésével, elsajátításával, alkalmazásával;
- ~az idegen nyelven mondókákkal, versek tanulásával...
- ~a számítógép alkalmazása a majdani szakmai vizsgákra való készülődésben.

Viselkedés és kommunikáció. Az önismereti és a mások megismerése részekhez jó néhány kérdőív kitöltésére került sor. Azok a kérdőívek, melyek a segítségünkre voltak, többnyire szinte azonnal feldolgozhatók, a tanulók számára azonnali következtetések levonását tették lehetővé.

A saját napirend kialakulása/kialakítása s időnkénti felülbírálata, véleményezése a rendszeres, jó időbeosztás kialakításához járult hozzá, a jó életvezetési szokások kialakítása pedig a sikeres tanulás, a munkavállalás és a majdani családalapítás jó előfeltételei. A viselkedés és kommunikáció életszerű helyzetekben való viselkedést és kommunikációs gyakorlatok végzését célozta meg.

Pályaaorientáció. A tantárgy jellegénél fogva, széleskörű feladatok feldolgozását tette lehetővé, s a feladatok elvégzését a választott pálya szemszögéből vizsgálta. E tantárgy keretén belül szembesülhettünk leginkább azzal a ténnyel, hogy igazából ezeken az órákon szembesíthettük a tanulóinkat azzal, hogy majd dönteniük, választaniuk kell, s mindez akár egy életre is szólhat, s könnyelműsködni nem igazán célravezető. A pályaaorientációs szakmai kérdőívek kitöltésére alapos előkészítő munka után került sor, aztán annak értékelése is megtörtént, majd beszélgetésre is volt lehetőség a témakörben a személyes élményeket megoszthatták társaikkal is, így még több tapasztalatra tehettek szert.

Összegzés. Új tantárgyakról volt szó, új kihívást jelentett a kollegáknak. Sokrétű, alapos, más irányú felkészülést igényelt, mint más tanórákra, hiszen az élet dolgait „csempésztük” bele a három tantárgyba.

A sport általi nevelés, avagy a mozgásos, cselekvésen alapuló fejlesztés lehetőségei

Horváth András

andras_horvath@freemail.hu

**Pécsi Tudományegyetem, Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kar
Szak- és Továbbképző Intézet**

A nevelés különböző színterein fellelhető anomáliákkal már nem csak a szűken vett szakma foglalkozik. A probléma beköltözött mindennapjainkba, naponta szembesülnek vele a laikusok is. A család, a klasszikus értelemben vett iskolai nevelés nem képes a kihívásoknak megfelelni, elvárható szinten adekvát válaszokat adni. Egyfajta nevelési válság jellemzi nemcsak a magyar, hanem egész Kelet-Európa társadalmát. Ebben a helyzetben felértékelődhetnek a személyiség fejlesztésének egyéb színterei. Ilyen színtér lehet például a fizikai aktivitást is igénylő, mozgásos, cselekvésen alapuló fejlesztő tevékenység (szocio - fiziko edukatív), ezen belül pedig a sport általi nevelés módszere (SPÁN), mely alapvetően tartalmaz élménypedagógiai elemeket. Bár az elmúlt évtized mostohagyerekének számított ez a terület, mégis azt kell mondani: a sport jóval többet jelent, mint szabadidős tevékenység, a nevelés egyik legkiválóbb eszköze. Alkalmas a társadalmi együttélés szabályainak elsajátítására, egyúttal megtanítja az egyént a beilleszkedésre, arra, hogy tisztelje a szabályokat, az ellenfelét, a társait. De a sport implicit funkciói is felszínre juthatnak: szolidaritás, vállalkozó szellem, fegyelem stb.

Ennek hatására egyre jobban az érdeklődésem középpontjába került az alternatív módszerek kidolgozása, fejlesztése a non-formális nevelésben, képzésben, tanulásban. A mozgásos, fejlesztő tevékenység a szervezeteket és a benne dolgozó embereket élmény-centrikusan segíti fejlődésükben. A tapasztalati tanulás ezen speciális formája szabadban, természeti környezetben végzett fizikai jellegű gyakorlatokra épül, ezáltal is fokozva az átélt élmények intenzitását és a megszerzett tudás mélységét. A résztvevők a szabadtéri gyakorlatokat elvégezve szereznek tapasztalatokat, amelyekből a valós életben felhasználható tanulságokat fogalmazznak meg. A gyakorlatok egyfajta áramlat-élményt nyújthatnak, mely az egyén boldogabb életét szolgálja; megismertetheti az embert olyan tevékenységekkel, melyekért érdemes dolgozni és önmagukban pozitív megerősítést adnak. Ez a folyamat motivációs szempontból is rendkívül fontos, segít előre jutni az önmegvalósítás felé vezető úton.

A fiatalokkal foglalkozó magyarországi civil szervezetek egy része célul tűzte ki e módszer kidolgozását, tematikájának felépítését és alkalmazását.

Tanulási stratégiák a differenciált fejlesztésben

Janurikné Lestyán Erzsébet
jle@szv.tsf.hu
Szent István Egyetem Pedagógiai Kar

A szerző bemutatja a tanulási stratégiákat s azok fontosságát a differenciált fejlesztésben. Fontosnak tartja, hogy a pedagógusok ismerjék tanítványaik tanulási stílusát és stratégiáját. Három alapvető tanulási stratégiát – a mélyreható, reprodukáló, szervezett – különböztethetünk meg. A három tanulási stratégia együttes megléte lenne a legideálisabb a megfelelő tanulási módok kialakításához. A tanulók számára fontos, hogy a képességeiknek megfelelően mind a három stratégiából a számukra legmegfelelőbbeket alkalmazzák a pedagógusok, és természetesen a gyermekek is. A tanulóban tudatosuljon, hogy számukra, melyek azok a stratégiák, amelyek segítségével a legkönnyebben elsajátíthatják az ismereteket, illetve felidézhetik azokat akár önálló tanulás mellett is. Az általános tanulási stratégiák mellett a szerző fontosnak tartja, hogy ezek fejlesszék a tanulók információfeldolgozó képességét, amely által alkalmasabbá válnak az összetettebb gondolkodásra. A szerző kitér a tanulás-szervezés fontosságára (tanulás tartalmának meghatározása, korszerűsítése, tanulás módszereinek fejlesztése, tanulási környezet fejlesztése, tanulási eszközök fejlesztése, tanulást elősegítő nevelői kompetenciák fejlesztése) is. A problémamegoldó gondolkodás vizsgálata során a kritikai gondolkodás és a metakognitív készségek fejlesztése egyaránt fontos. A hatékony fejlesztési lehetőségek segítik a tehetséges tanulók felismerését és gondozását, a tanulók tanulási stratégiájának megismerését és fejlesztését, melyre nagy hangsúlyt kell fektetnünk. A szerző bemutatja azokat a differenciált fejlesztési lehetőséget, melyeket alkalmazva segíthetjük a tanulás hatékonyságát. Külön kitér a közvetett és közvetlen fejlesztési lehetőségekre, melyeket példával is illusztrál.

A lifelong-learning nemek szerinti jellemzői a Szent István Egyetem levelező tagozatos hallgatóinak körében

Kalocsainé Sánta Hajnalka

santahajni@chello.hu

Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Neveléstudományi Intézet

Az előadás egy OTKA kutatás (T047335, Lakossági-társadalmi igények a felnőttek felsőfokú továbbtanulásában) során felvett kérdőívek Debreceni, Pécsi, valamint a Szent István Egyetemre vonatkozó adatbázisának másodelemzésével, felhasználásával, annak további statisztikai elemzésével tesz kísérletet a férfi és nő hallgatók összetételének felvázolására, társadalmi háttérének, tanulmányaikkal kapcsolatos motivációiknak/nehézségeiknek megértésére, s ezáltal az élethosszig tartó tanulásban való részvételi igényeiknek megragadására – különös tekintettel a Szent István Egyetemre. A változók közötti összefüggések feltárására az SPSS program által elérhető statisztikai módszerek, ill. a két- és háromdimenziós keresztábrák szolgálnak. Az elemzés során betekintést nyerünk, pl. a nemek intézményenkénti/karonkénti/szakonkénti jellemzőibe, választ kapunk többek között arra, hogy a nemek között vannak-e különbségek a tanulással/tanulmányokkal kapcsolatos motivációk, tervek, nehézségek/hátráltató tényezők tekintetében. Ez utóbbi kérdéskörrel szoros összefüggésben kiderül pl., hogy a családi állapot, a gyermekek száma hogyan befolyásolja a férfi és nő hallgatók tanulmányaikra vonatkozó motivációit, céljait. A felnőttként, levelező tagozatos hallgatóként való tanulás motivációs nyálábjaiban kialakulásában kiemelkedő ösztönző erőt jelentenek a következők: munkahelyi kötelező továbbképzés, szakmai érdeklődés, munkakeresés/új munkahely keresése, egyetemi végzettség szerzése, társadalmi kapcsolatok megújításának igénye.

A nyelv tanulásának fiziológiai és pszichológiai vonatkozásai

Kapuvári Virág

kapuvirag@hotmail.com

Munkaügyi Kirendeltség Balatonalmádi

Az előadó a pszicholingvisztika témaköréből merít, amikor központi témává teszi a nyelv elsajátítását, ami nem függetleníthető olyan kérdésektől, mint agy, tudat, lélek. Azon kutatási eredmények egy részét foglalja össze, ami 1951-től halmozódott fel a pszichológia és a nyelvészet határán. Bemutatja azon pszichológiai gyökereket, amelyek belejártak a nyelv elsajátításának magyarázatába. Gondolhatunk itt a behaviorizmusra, a neobehaviorizmusra, vagy akár Wundt pszichológiájára. Témánk rávilágít az információfeldolgozás modelljeire, s ennek kapcsán lokalizálja azon agyi központokat, amelyek a tanulás/nyelvtanulás folyamatában szerepet játszanak. Az előadó kitér a beszédértő és mozgató központ funkciójának elemzésére. Tematikailag ide kapcsolható a nyelvelsajátítás, nyelvfejlődés. Ezen folyamatok során egyaránt hangsúlyt kap a beszédprodukciónak és a beszéd megértésének. Arra keressük a választ, hogy hogyan zajlik mindez a mentális reprezentációk szintjén, milyen szerepet játszik a memória az adott témában. Tudjuk, hogy a gyorsműködésű memória kétfajta műveletet végez: szegmentálás, hosszútávú memóriával való kapcsolattartás. A tanulás során az információ a rövidtávú memóriából a hosszútávú memóriába kerül, ami ismétléssel fokozható.

Miután az az üzenet bekerült a hosszútávú memóriába, ott tárolódik, majd onnan hívjuk elő, amennyiben szükséges. Mivel előadásom érinti a mentális reprezentációkat, ki kell térnem azon tanulási folyamat elemzésére, amelynek eredményét képezik olyan negatív kognitív sémák, amelyek az egyén gondolat és érzésvilágát befolyásolják. Nem véletlen, hogy a kognitív terápia ezen negatív kognitív megváltoztatását célozza, hiszen gondolkodásunk nem független a nyelvtől, a nyelvhasználat pedig nem függetleníthető a gondolkodástól. Éppen ezért egy jól működő kapcsolat (legyen az anya-gyerek kapcsolat, vagy terápiás pszichológus kliens -viszony), alapot adhat új nyelvi elemek, s tartalmak elsajátításához.

Vállalkozók az uniós alapkompenciákról

Karlovitz János Tibor
bolkarlo@uni-miskolc.hu
Neveléstudományi Egyesület

Referátumomban arra próbálok rávilágítani, hogy Magyarország európai uniós gazdasági felzárkózásának egyik előmozdítója lehet, ha a hazai mikro-, kis- és középvállalkozói szektor (a továbbiakban: kkv) tényezői, tulajdonosai és/vagy munkáltatói fel- és ismerik, átlátják az általános- és szakmai kompetenciák rendszerét, elfogadott alapszabályait. Erre egy vizsgálati eszközt dolgoztunk ki, amelynek segítségével először az Észak-Magyarországi, majd a Dél-Alföldi régióban folytattunk kutatást mikro- és kisvállalkozások körében. (1999-től számos kutatás a multinacionális cégek képzési, képzettség-beli igényeit, a szakképzéssel szemben támasztott elvárásait vizsgálta.)

Igaz ugyan, hogy a hazai GDP nagyobb hányadát a multinacionális cégcsoportokhoz kötődő vállalkozások adják, mi mégis úgy gondoltuk, hogy a kkv-k világában vizsgálódunk, próbálunk felvenni egyfajta „látteleletet”. Két olyan régiót (pontosabban: megyét) választottunk ki, ahol a multinacionális vállalatok jelenléte – Magyarország központi régiójához képest – nem számottevő. Így esett a választásunk Borsod-Abaúj-Zemplén, illetve Békés megyékre. Észak-Magyarországon a kikérdezés, és nagyrészt az adatfeldolgozás – a Miskolci Egyetem hallgatóinak aktív közreműködésével – 2008. tavaszán megtörtént, a Békés megyei kikérdezésre 2008. őszén került sor (ebben a Tessedik Sámuel Főiskola Gazdasági Főiskolai Kara hallgatói vállaltak tevékeny részt).

Vizsgálati eszközünk két részből állt, s a struktúrált interjú és a kérdőív sajátos kombinációja volt. Az empiria begyűjtése során a kérdezőnek azt kellett megbeszélnie a mikro- vagy kisvállalkozás vezetőjével (aki a legtöbb esetben maga a tulajdonos volt), hogy a kérdések után a hangrögzítő eszköz (magnetofon, MP3- vagy MP4-felvevő) bekapcsolva maradjon a kérdőív kitöltése közben is. A cél az volt, hogy a kérdezett spontán megnyilvánulásait ugyancsak rögzítsük. Vizsgálatunk koránt sem reprezentatív – erre nem is törekedhettünk –, a kapott eredményekről viszont mégis azt reméljük, hogy jelzés-értékűek.

Megállapítottuk, hogy a kikérdezett vállalkozók túlnyomó többsége nem hallott még az egységes európai kompetencia-rendszerről. Ez önmagában véve még nem baj. A problémát abban látjuk, hogy alapoktatásunknak az európai kompetencia-rendszerre alapozott képzési követelményei és a hazai kisméretű vállalkozásoknak a munkaerővel szemben támasztott igényei aligha feleltethetők meg egymásnak, mégpedig azért, mert a vállalkozások vezetőinek értékítéletei mintegy „tagadják” ezeknek az elképzeléseknek a létjogosultságát. Ha és amennyiben tényleg számítanak majd az európai gazdasági kapcsolatokban a közös kompetenciák, akkor a magyarországi vállalkozásoknak gyökeresen át kell formálniuk a gondolkodásmódjukat.

A pedagógus – szülő kapcsolattartás

Kathyné Mogyoróssy Anita

kathyne@gmail.com

Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola

A gyermek kiszolgáltatót.

Ahhoz, hogy segíteni lehessen neki, az őt körülvevő felnőtteknek kell összefogni annak érdekében, hogy megteremtsék a fejlődéséhez, testi – lelki gyarapodásához szükséges elfogadó környezetet. A prevenció alapfeltétele, hogy ne csak a gyermekre, hanem egymásra is figyeljenek, képesek legyenek együttműködni. Különösképpen szükséges ez az együttműködés abban az esetben, ha valami probléma merül föl.

A pedagógus-gyermek viszonytal szemben (amely igen bőszégesen kutatott terület) a pedagógusok és szülők kapcsolattartását, együttműködését és kommunikációját viszonylag kevés szakirodalom elemzi, pedig kritikus pontja az iskolai nevelés, oktatás sikerességének is. A családi háttér meghatározó volta pedagógiai evidencia, viszont a szülőkkel való hatékony együttműködés módja, a családi nevelési hatások optimalizálása sok nehézségbe ütközik.

Vizsgálatom egyik részében a pedagógusok és szülők kapcsolattartásának formáit, azzal való elégedettségüket, véleményüket mértem fel kérdőíves formában. Jellemzően inkább a pedagógusok fogalmaztak meg hiányosságokat, elégedetlenséget a szülők együttműködését illetően. Gyakori probléma, hogy éppen azokat szülőket nehéz elérni, akikkel a pedagógus feltétlenül beszélni szeretne, a gyermek iskolai problémái miatt. A kapcsolattartási formák hagyományosak, főként a szülői értekezleteket részesítik előnyben, de a naponkénti, igény szerinti megbeszélés is gyakori, főként alsó tagozatban.

Egy másik megközelítésben a pedagógusok által leírt problémacentrikus esettanulmányok elemzése során azokra a kérdésekre kerestem a választ, hogy mennyire és milyen módon vonják be a szülőket az iskolában felmerülő problémák megoldásába.

Gender in den Sprachbüchern aus der Sicht der Feministischen Pädagogik

Erika Kegyes

kegyera@gmail.com

Universität Miskolc, Lehrstuhl für Deutsche Sprache und Literatur

In meinem Vortrag wird aus der Sicht der Feministischen Pädagogik überprüft, wie die Geschlechter in ihren sozialen und biologischen Rollen in den verschiedensten Sprachbüchern für Deutsch als Fremdsprache dargestellt werden.

Lorber, eine der Vorläuferinnen der Feministischen Pädagogik, ist der Meinung, dass „(...) gender ständig in der menschlichen Interaktion, aus dem sozialen Leben heraus geschaffen und wieder geschaffen wird, und der Stoff und die Ordnung des sozialen Lebens ist (...)“ (LORBER 2003: 55). Aus diesem Zitat geht nicht nur die Wichtigkeit und Nachhaltigkeit des Themas hervor, sondern auch die Idee, dass Gender ein Konstrukt ist, das in verschiedenen Umfeldern, so auch in den Sprachbüchern, konstruiert, dargestellt und nachgefragt wird. Sehr viele Sprachbücher beginnen die Einführung in die fremde Sprache so, dass sie ihren Akteuren und Protagonisten als Mann und als Frau vorstellen. In diesem Sinne geht es hier zweifelsohne um die Zuordnung der Geschlechtszugehörigkeit, die dann im Laufe der Lektionen immer wieder im Umfeld der Handlungen und Geschehnissen in Erinnerung gerufen wird. Dieser Prozeß wird als die symbolische Darstellung der Genderkonzeption von Lehrbuchautoren bezeichnet, wobei „(...) auf ein Repertoire historisch entstandener, aber auch im stetem Wandel befindlicher männlicher und weiblicher Verhaltensweisen (...)“ zurückgegriffen wird (STEIN-HILBERS 2000: 35). Auf den Seiten aller Lehrbücher kommt so ein Konzept im Kopf der Lernenden zu Stande, welches mit den eigenen Erfahrungen auf der Ebene der Muttersprache mit den Geschlechterbildern in der Muttersprache verglichen wird. Im Laufe der Konzeptualisierung wird „aus einer sex-Kategorie durch Namensgebung, Kleidung und weiterer gender-Marker ein gender-Status“ (LORBER 2003: 56). Im Prozeß des Fremdspracherwerbs werden zum Beispiel in vielen Lehrbüchern für Deutsch als Fremdsprache werden „männliche“ und „weibliche“ Attribute gelernt und angeeignet. Auf den Seiten von vielen Lehrbüchern, die ein ganzes Kapitel dem Thema *Frau und Mann* widmen, bedeutet dies, dass auch kulturelle Elemente der Weiblichkeit und Männlichkeit wie Kleidungsstücke, Frisuren, Gesten, Körperhaltung, Charaktereigenschaften, Namen, Berufe, Sprachgebrauch und Verhaltensweisen thematisiert werden. In verschiedenen, von deutschen und von ungarischen Autoren geschriebenen DaF-Lehrwerken werden diese Elemente analysiert und aus der Sicht der Feministischen Pädagogik einer Kritik unterzogen.

Nicht nur die inneren Eigenschaften der Protagonisten werden in einem fremdsprachlichen Lehrbuch beschrieben, sondern auch ihre äußeren. Der Körper und die Körperbeschreibungen nehmen am Prozeß der Konzeptualisierung auch aktiv teil. Die körperliche und die soziale Konstruktion von Geschlechtszugehörigkeit nehmen eine zentrale Rolle an der Entwicklung der Persönlichkeit ein. Aus diesem Grunde werden neben der verbalen Vergeschlechtlichung auch die nonverbale, und ganz besonders die bildliche Charakterisierung beider Geschlechter in ausgewählten Lehrbüchern unter die Lupe genommen. In manchen Fällen scheint das Bildliche am wichtigsten zu sein, wie auch Bourdieu in seiner These die fundamentale Bedeutung des Körpers und des Bildes als Ortungen der Inkorporierung sozialer Strukturen betont. „Was der Leib gelernt hat, das besitzt man nicht wie ein wieder betrachtbares Wissen, sondern das ist man.“ (BOURDIEU 1987). Ganz ähnlich werden die sozialen Strukturen durch Verbildlichungen hervorgebracht. Die Bilder in den Lehrbüchern stellen Geschlechterdifferenzierung und Geschlechterordnungen, die dann als „Träger kultureller Inskriptionen“ (STEIN-HILBERS 2000: 52) funktionieren.

Hátrányos helyzetű fiatalok pályaérettségének fejlesztését célzó pályaorientációs csoportfoglalkozások tapasztalatai

Kenderfi Miklós

Kenderfi.miklos@gtk.szie.hu

Szent István Egyetem, GTK, HNyTI, Pályatervezés docentúra

A társadalmi integrációs esélyek között kiemelkedő szerepe van a munkának, ami a hátrányos helyzetből való kitörésnek is az egyik legfőbb esélyét jelenti. A megfelelő munka/szakma/pálya kiválasztásának feltétele a megfelelő pályaérettség, melynek fejlesztésére kiváló alkalom adódik a pályaorientációs munka során.

A hátrányos helyzetű fiatalok (szakiskolás jelöltek) körében folytatott 220 órás pályaorientációs munkánk során a Super-i pályafejlődés elméletnek megfelelően olyan feladatokat ajánlottunk, melyek az „exploráció” fejlődési szakaszában az önálló tapasztalatgyűjtéshez szükséges keresés-kutatás-megfigyelés-próbálgatáshoz szükséges képességeket, majd a „kristályosodás” fejlődési szakaszának és céljának megfelelően a tapasztalatok rendszerezéséhez fontos képességeket fejlesztették. A „specifikáció” fejlődési feladatához elengedhetetlen összehasonlító értékelő gondolkodást és dönteni tudást a fiatalok jóval a döntési kényszer előtt „nem éles helyzetben” gyakorolhatták. A „realizálás” szakaszában szükséges megvalósításra való felkészítés érdekében pedig olyan gyakorlatokat kínáltunk, amelyek során a fiatalok tervezhettek, figyelembe véve a leküzdendő külső és belső akadályokat.

Mindvégig foglalkoztatott bennünket az a kérdés, mit is tehetünk azért, hogy a pályaválasztási döntés ne próba-szerencse vállalkozás, vagy beletörődés, hanem tudatosan vállalt, végiggondolt, felelős döntés legyen. Ez a munka arra kíván választ adni, hogyan segíthetjük hozzá a hátrányos helyzetű fiatalokat a pályaválasztás problémája iránti érzékenység kialakulásához, a pályafutás fontosságának belső késztetésként való átéléséhez. Választ kerestünk arra is, hogyan aktivizálhatjuk a gyerekeket belülről motivált önálló tapasztalatszerzésre, hogy ők maguk alakíthassák ki minél konkrétabb és sokoldalúbb elképzelésüket a pályákról és önmagukról.

A pályaérettség fejlesztését célzó pályaorientációs programunkat abból a célból dolgoztuk ki, hogy a fiatalokat ne diagnózissal kísérjük a pályaválasztási döntésüket megelőző időszakban, hanem mobilizálva őket, cselekvőképességükre támaszkodva aktivizálhassuk a fejlődéshez szükséges tulajdonságokat. Ez a fajta megközelítés a fejlődési mutatók helyett azok elérését segítő konkrét feladatrendszerrel ad a csoportvezető pedagógus (és a fiatalok) kezébe. A tevékenység oldaláról közelítettük meg a kérdést, ami egybecseng a pedagógiai lélektannak azzal a tapasztalatával, hogy sem a teljesítményképes tudás, sem a személyiség alkalmazkodásának és autonómiájának igazi fejlődése nem építhető másra, mint az ember önállóan megszerzett tapasztalataira, saját élményeire. A „sajátélmény-gyűjtéshez” a kiscsoportos foglalkozás teremti meg a kedvező feltételeket, ezért a pályaorientációs csoportfoglalkozások ebben a formában zajlottak.

Possibilities of Database Based Optimization in the Higher Education

Keszthelyi András
kea@turul.banki.hu
Budapesti Műszaki Főiskola

Almost all colleagues observe that the average level of the students' motivation, diligence and knowledge goes down from year to year. Most of the students would like to get their degree by investing the least possible work instead of trying to get the most possible knowledge.

This problem has been present in our education system for some (many) years. If the number of people get hold of a degree increases the amount of IQ and effective knowledge per degree will decrease. This procession of the decreasing of the students' average level is caused not only by the insufficient social capital invested into the society but the increasing of the number of students as well. In case of a large number of students the amount, or better to say, the value of the intellectual skills attends to the Gauss-distribution. Dispense with rare exceptions the best part of the graduated students continues their studies in the higher education which means that they can be plotted in the right end of the Gauss-curve. The increasing of the number of the students is possible only in one way: the growth must be represented to the left on the Gauss-curve. This means that they have less intellectual skills. These two circumstances enhancing each other result in increasing the number of the students who cannot accomplish their studies in time or cannot finish them at all.

How can we use informatics to slow down or in a better case to turn this process? By investing information as a kind of social capital. First the information must be gathered. Universities have started computer based information systems to manage students' data about seven years ago. So we have a big amount of data about our students in the past and in the present. This mass of *data* gives us the *possibility* of interpretation to get *information*. The strengthness of a computer-based database from this point of view is that we can select and group data in any needed way in seconds. These data can be examined by well described, old statistical analysing.

We *can* examine if there are any relationships between the results of different subjects, or between the results of a given subject and those of it's prerequisites, or we can examine the relationships between the scholastic records and the data of social milieu and motivation. The latter needs other sources of information, of course. Based on the risk degree of students preventive programs could be started for those for whom the risk of unfinished their studies is high. This could decrease the dropout of our school when the total amount of the possible students is decreasing and the financing is based upon quota per person.

Practical results are the proof for theorems. I drafted some possibilities above. I am sure that there are much more of them. The basic data is in stock. The one we need is one or two colleagues who are adept in doing some kind of statistics. I'm looking for them.

Aktualitäten des Fremdsprachenunterrichtes in Ungarn

Kézi Erzsébet

Kezi.erszsebet@t-online.hu

Miskolci Egyetem Comenius Tanítóképző Főiskolai Kar

I. Warum gibt es nicht?

1. Struktur der ungarischen Sprache
2. Nicht gut ausgebildete Lehrer
3. Lehrer ohne Erfahrung – übertriebene Selbstsicherheit
4. Viele Stunden ohne Ergebnisse – aber warum?
5. Neue Generation – nicht an die harte Arbeit gewöhnt
6. Fremdsprachen muss man mit anderen Methoden lernen, als die anderen Fächer

II. Könnten wir es besser tun? Natürlich.

1. Nur mit Geduld und Ausdauer kann man Ergebnisse erreichen. Feuerwehrationen können nicht zu Ergebnissen führen.
2. Gute Sprachlehrer überall
3. Fort und Weiterbildung für die Lehrer – Kenntnisse sollen vertieft werden.
4. An den Hochschulen und Universitäten soll die methodische Bildung verbessert werden.
5. Um die Chancengleichheit zu erhöhen, muss der Sprachunterricht im institutionellen Rahmen bleiben
6. Im Vorschulunterricht muss die Sensibilität der Kinder für Fremdsprachen ausgebildet werden.
7. In der Grundschule müssen die Schulkinder beginnen, die erste Fremdsprache zu erlernen.
8. In der Mittelschule muss man die erste Fremdsprache üben lassen, und die zweite unterrichten.
9. Hochschulwesen (BA – Ebene) fachspezifischer Sprachunterricht. 3 Prozent der Studenten haben Sprachprüfung am Anfang des Studiums. (Ausnahmen Elituniversitäten)
10. Wenn die Studenten die Sprachen an den Hochschulen und Universitäten nicht üben können, werden sie auf dem Arbeitsmarkt so landen, dass sie enorme Nachteile haben, weil sie Fremdsprachenkenntnisse ohne Üben während 3 Jahre fast vergessen können.
11. Sehr wenige Studenten sind imstande, die Fremdsprache als Fachsprache zu benutzen. Der Arbeitsmarkt braucht hauptsächlich die fachspezifischen Kenntnisse. Diese sollten während des Studiums befestigt werden.

Szaktudományi ajánlás az integráció gyakorlati megvalósításához a testi nevelésben

Klencsár Dezső

fujikse@citromail.hu

PTE I. számú Gyakorló Általános Iskola

Az együtt-gondolkodás és az elmélet gyakorlati alkalmazhatósága elengedhetetlen feltétele a magyarországi integrált nevelés megvalósításának, realizálódásának. Az előadásban bemutatásra kerülő anyag felvillantja azokat a lehetőségeket, megoldási módokat, amelyek kapaszkodót jelenthetnek gyakorló testnevelő tanároknak; egyben segítik a jelenleg képzésben lévő leendő sportszakemberek felkészítését a sajátos nevelési igényű tanulók bevonására, együttnevelésére.

Az integráció testnevelésben történő gyakorlati megvalósításánál

- ismerni kell a sajátos nevelési igényű tanulók (fogyatékkal élők) állapotára, betegségeire vonatkozó mutatókat és jellemzőket;
- ismerni kell a felhasználható mozgásanyagot, az egyén fejleszhetőségének feladatait, módszereit, eszközeit;
- ugyan ilyen ismeretek elengedhetetlenek az ép tanulók oldalát tekintve;
- fel kell készíteni mindkét oldalt az egymással való találkozásra (épek esetében az előkészítés során „modellezni” lehet a beteg állapotot – pl. végtagok mozgékonyosságának kizárása, látás korlátozása/kizárása, stb. hogy bele tudják képzelni magukat a másik helyzetébe, érzéseibe;
- az integrált foglalkoztatás során ötvözni kell mindkét csoport mozgásanyagát, a differenciálás eszközzel;
- a résztvevők köréhez adaptálni szükséges a testnevelési- és sportjátékokat.

Általánosságban elmondható, hogy ugyanazok a tartalmak, kompetenciák jelölhetők ki mindkét csoport számára. Az együttnevelés előnye sérült tanulók esetében azon túl, hogy fejleszti a motoros képességeket, segíti a fizikai kondíciót, hozzájárul a reális „mozgásos én-tudat” kialakításához, s az önmagukra vetített értéktudat növekedéséhez. Az ép tanulók körében kialakít olyan értékeket, mint elfogadás, befogadás, segítségnyújtás. Mindkét csoportnál erősíti az együvé tartozást és segíti a szocializálódást.

Munkánkkal igazolva látjuk annak lehetőségét, hogy megfelelő felkészítéssel, továbbképzési formákkal a jelenleg gyakorló testnevelő tanárok is felvállalhatják az integrációt a testi nevelésben, iskolai testnevelésben – növelve ezzel is a szakmai presztízsüket, erősítve a tantárgy fontosságának és nélkülözhetetlen értékeinek felismerését. A Pécsen működő gyakorlat bizonyítja, hogy a testnevelés és a sport ragyogó színtere az egymás elfogadására, befogadására való személyiség- és szemléletformálásnak nem csak a tanulók, hanem a körülöttük lévő felnőtt környezet számára is.

Személyiségfejlesztés a differenciált oktatásban

Kós Nóra

kosnora@gmail.com

Szent István Egyetem Pedagógiai Kar

A személyiség fejlődése már a születés pillanatától elkezdő folyamat és valójában egy egész életen áttart. A személyiség vizsgálatánál figyelembe kell venni a gyermek énkép, önismeret, családi énkép, társas énkép, önkritika, empátia, stb. fejlődését. A személyiség ezen területei folyamatosan fejlődnek, a szülők, kortársak, barátok és pedagógusok által.

Miért is fontos a részképességek és a megismerő folyamatok mellett a személyiséget is fejleszteni? Vizsgálatok igazolják, hogy a negatív énkép és az alacsony teljesítményszint között statisztikailag is szoros összefüggés van.

A negatív énkép befolyásolja a gyermekek teljesítményét, nem kerülnek be abba az iskola típusba, ahová képességeik szerint valók.

Az önmagáról *negatív énképpel* rendelkezőre jellemző:

- beilleszkedési nehézségek
- agresszív megnyilvánulások is jelen lehetnek

A *pozitív énképpel* rendelkezőkre jellemző:

- tudatában vannak képességeiknek
- magabiztosak
- vállalkozó kedvűek
- többnyire sikerorientáltak.

A pozitív énkép alakulásában fontos a bizalomteli és szeretetteljes légkör kialakítása, a pedagógus részéről. Az önismereti játékok lehetővé teszik a pozitív énkép kialakulását. Segítik a tanulókat abban, hogy megismerjék saját személyiségüket, képességeiket, a játék sikerélményhez juttat és segíti a társak megismerését. A belső építkezésen túl segíti:

- a tanulók erkölcsi gondolkodását,
- kölcsönös támogatás és kölcsönös felelősségen alapuló gondolkodást,
- fejleszti az empátiát,
- segíti a társas kapcsolatok fejlődését, társak megismerését.

A következőkben a személyiség vizsgálatát és fejlesztésének területeire és lehetőségeire szeretnék kitérni. Olyan fejlesztő feladatokat bemutatni, amelyek segítségével a tanulók énképe, személyisége fejleszthető.

Pedagógiai szempontok e-learning alapú képzés minőségbiztosításában

Kovács Miklós
kovacsm@sze.hu
Széchenyi István Egyetem

A Széchenyi István Egyetemen 2004. óta folyik e-learning rendszerű képzés. A 2004-es kezdés óta folyamatosan elemezzük a hallgatók rendszerről alkotott véleményét, és igyekszünk a hallgatók igényeinek a lehető legjobban megfelelő képzést kialakítani. A képzés minőségbiztosításának – amelyben jelentős szerepet kapnak a pedagógiai szempontok is – lényeges eleme a hallgatói igényeknek, elvárásoknak történő megfelelés. Ez utóbbi szempontok figyelembevételével dolgoztuk ki

- a tananyagfejlesztés,
- a tutori munka
- és a hallgatók e-learningre való felkészítésének

gyakorlatát.

A képzés legfontosabb elemei:

- az e-learning keretrendszer, amely Interneten keresztül lehetővé teszi a hallgató-tutor, illetve a hallgató-hallgató kommunikációt és az elektronikus tanulási segédanyagok elérését,
- elektronikus tananyagok, tanulási útmutatók,
- a tutorok tevékenysége
- ügyintézés.

A hallgatók döntő többsége eddig nem dolgozott e-learning módszerrel, korábban olyan képzésekben vettek részt, amelyekben a tanár határozta meg a tanulás tempóját, tartalmát, módszereit. Az e-learningben történő részvételre ezért fel kell készíteni a hallgatókat. A felkészítés önálló, tantervben is szereplő tárgy keretében történik, e-learning módszerekkel. Előadásunkban bemutatjuk ezt a tantárgyat, elemezzük a képzésben elfoglalt helyét, valamint a képzésre gyakorolt hatását.

A tutorok tevékenysége döntő jelentőségű a hallgatók sikeres munkája szempontjából. A tutoroknak el kell érniük, hogy a hallgatók bizalommal forduljanak hozzájuk, és tanácsot kérjenek, ha nehézségük adódik a tanulás során. Előadásunkban bemutatjuk, milyen intézkedésekkel próbáljuk ezt elérni.

A tutori munka jelentősen különbözik attól, amit a tanárok a nappali tagozaton történő tanítás során megszoktak. Ez indokolja azt, hogy a tanárokat fel kell készíteni a tutori tevékenységre. A felkészítés nagyobb részben e-learning módszerekkel történik. Előadásunkban ennek módjáról is szót ejtünk.

A hallgatók munkáját elektronikus tanulási útmutatók segítik. Az útmutatók tartalmazzák a tananyag leckékre osztását, megfogalmazzuk a tananyaggal követelményeket, javaslatot teszünk a tananyag elsajátításának módjára. A leckék végére interaktív önellenőrző kérdéseket helyezünk el, amelyek segítségével a hallgatók ellenőrizhetik, hogy tudásuk megfelel-e a követelményeknek. Előadásunkban bemutatjuk, hogy a tutori tapasztalatok és a hallgatói visszajelzések alapján hogyan történik a tanulási útmutatók folyamatos javítása.

Az előadásban elemezzük az e-learning keretrendszer funkcióit, és rámutatunk arra, hogy mely pedagógiai szempontok miatt döntöttünk egy adott rendszer alkalmazása mellett.

Végül összehasonlítjuk a képzés eredményességét a hagyományos távoktatásos képzéssel, és bemutatjuk a hallgatók körében végzett kérdőíves felmérés eredményét.

Az általános iskolások önismereti tapasztalatainak kifejeződése önjellemezésükben

Kővári Zolna Katinka

kovarizolna@yahoo.com

„Augustin Maior” Állami Gimnázium, Szászrégen

Iskolapszichológusként fontosnak tartom az általános iskolások önismeretének gyarapítását, a helyes testkép és énfogalom kialakítását. Az énfogalom (elképzelések, észleletek és értékek), annak tudata, hogy „mi vagyok én”, és „mit tehetek”, ugyanakkor a világ észlelését és a viselkedést is befolyásolja (Rogers személyiségelméletének alapján).

Kutatásom kontroll- csoportját egy 2005-2006- os tanévben végzett országos hatókörű felmérés egyik részfeladata képezi, amelyet az általános iskolások nyitó-illetve záróévfolyamán végeztek (V.-VIII. osztályos tanulók), Dr. Pletl Rita vezetésével. A kutatás a magyar diákok anyanyelvi írásbeli kifejezőképességének színvonalát mérte fel. Ebben a felmérésben szerepelt olyan feladat is, amely a gyerekek önismeretét, testképük leírásának, önjellemezésüknek a módját vizsgálta aszerint, ahogyan a gyerekek önmagukat jellemezték, külső és belső tulajdonságaik alapján, valamint leírták öt tulajdonság segítségével ahogyan szüleik és barátaik látják őket ,saját belátásuk szerint.

A dolgozatok értékelésében a következő szempontokat vették figyelembe: az önjellemezés logikai felépítése, milyen szövegalkotási rendező elvet követtek a szövegalkotásukban (például arc- törzs-kezek stb.; részletező és / vagy átfogó jellemzés).

Kutatási tervem kísérleti csoportját az „Augustin Maior” Állami Gimnázium IV-VIII. osztályos tanulók képezik, akik október-novemberben önismereti csoportban dolgozó diákok. Az önismereti csoport témái: önmagunk és mások megismerése, a helyes énkép kialakítása, éniideal, testképismeret, önmagunk elfogadása, mások elfogadása.

Az önismereti csoportban végzett fejlesztés után felmérem és összehasonlítom eredményeiket az országos hatókörű felmérés személyleírás feladatával.

Feltételezésem, hogy az a csoport, amelyik önismereti csoportban, fejlesztésben vett rész, jobban és másképp jellemzi majd önmagát, a tulajdonságok szélesebb spektrumával, a körülvevő világhoz való viszonyuk és alkalmazkodásmódjuk árnyaltabb lesz, mind a kontroll-csoport diákjaié, hiszen az önismereti csoportban szerzett gyakorlati tudás beépül a fogalmazásuk teljességében, valamint az anyag elrendezésében és a megfelelő kompozíció kialakításában. A jól alkalmazkodó személy énfogalma összhangban van gondolataival, élményeivel és viselkedésével, ami segíti őt abban, hogy a verbális, nyelvi megfogalmazás szintjén jobban ki tudja fejezni önmagát.

Az adatokat számítógépes feldolgozás és elemzés alapján értékelem ki, a nyitott feladatok megoldása azonos körülmények között fog zajlani, úgy a kísérleti, mint a kontroll-csoportban. Az eredményeket korreláció számítással hasonlítom össze, feltételezve, hogy a csoportok közötti különbség a fejlesztési tervemnek köszönhető.

A kontrolling oktatásának jellemzői a Tessedik Sámuel Főiskolán

Lakatos Vilmos

vlakatos@zeus.tsf.hu

Szent István Egyetem Gazdasági Kar

A kontrolling hazai felsőoktatásba történő bekerülésének előzményeként a rendszerváltás említendő meg, amely a társadalmi és gazdasági változások következtében a vezetésirányítási területen is éreztette hatását. A külföldről (Nyugat-Európa, Észak-Amerika, Távol-Kelet) beáramló tőke mellett a külföldi vállaltirányítási szemlélet is tért nyert a hazai vállalkozási szférában. A hazai felsőoktatás, annak is a gazdasági képzési területen működő szakjai, viszonylag gyorsan reagáltak az új típusú vezetési módszerek tantervekbe történő beillesztésére, viszont megmaradtak a hagyományos tantárgyak is, amelyek részben érintették a kontrolling területeit. A Tessedik Sámuel Főiskola Gazdasági Főiskolai Karán sem volt más a helyzet, a kontrolling ismeretek kezdetben két féléves kötelező, majd egy félév kötelező + egy félév választható tárgyként szerepeltek a Gazdálkodási és Pénzügyi szakok nappali tagozatán. A hagyományosnak mondható gazdasági-számviteli tantárgyak is természetesen oktatásban maradtak (vállalatgazdaságtan, számvitel, pénzügy, ellenőrzés, tervezés), amelyek miatt részben átfedések voltak a oktatott témakörökben, amely különösen nappali tagozat esetén indokoltabb is volt, hiszen vállaltirányítási területen az egymást megalapozó és kiegészítő ismeretek komplex szemléletét is magában hordozza a kontrolling. A levelező tagozatos hallgatókkal szemben a viszonylag minimális saját tapasztalattal rendelkező fiatal nappali tagozatos hallgatók így is nehezebben értelmezték-értelmezik a vállaltirányítást segítő módszerek helyét és jelentőségét. A bolognai folyamat eredményeként kialakított gazdaságtudományi alapképzési szakok mintegy felénél a szakmai törzsanyagban nevesítve szerepel a kontrolling, de a képzési és kimeneti követelmények több szak esetén csak lehetőséget adnak a tantárgy oktatására. Ezek ismeretében a Tessedik Sámuel Főiskola Gazdasági Főiskolai Karán ismerve a munkaerőpiac által támasztott elvárásokat, s ezen belül azt, hogy a multinacionális vállalkozások esetén fontos szempont az új pályázók kiválasztásánál a korszerű vállaltirányítási és vezetői információs rendszert támogató ismertek birtoklása, a kontrolling továbbra is kötelező tantárgyként szerepel a kar gazdaságtudományi és műszaki alapképzési szakjainál. A kontrolling ismeretekkel szembeni hallgatói és munkaerőpiaci elvárásokat kérdőíves felmérés keretében elemeztem, amelynek összefoglaló eredményeként megállapítható, hogy:

- a levelező tagozatos hallgatóknál fontos szempont a vállaltirányítási komplex szemlélet és az angolszász kontrolling módszerek elsajátítása
- a nappali tagozatos hallgatók esetén elsődleges az angolszász kontrolling módszerek megismerése,
- munkaadók igénylik az általános controlling feladatok (tervezés, költség-eredmény kontrolling) önálló és hatékony megoldását.

Összefoglalva: a kontrolling, mint önálló tantárgy oktatására mind a hallgatók, mind a munkaadók oldaláról megalapozott az igény, a tantárgyban foglalt ismeretek folyamatos frissítést és nagy gyakorlatorientáltságot feltételeznek.

The role of storybooks in teaching English to young learners

Láng Katalin

langkata@freemail.hu

Pázmány Péter Katolikus Egyetem Vitéz János Kar

The use of narratives and storytelling in the L2 classroom has an immense educational value for children, parents, teachers and educators. Its impact on children's affective, cognitive and linguistic development is undeniable and varied: it motivates and instructs; it transmits information, values and beliefs; it stimulates all kinds of development; it opens a door of discovery and provides endless hours of adventure and enjoyment, moreover it nurtures and expands imagination and creativity. Therefore the potential of using stories as learning tools in the L2 classroom has triggered foreign language teachers' interest and educationalists became involved in developing appropriate approaches and techniques (Garvie, 1990; Ellis and Brewster, 1991, 2002; Brewster et al., 2002 among others).

This paper was motivated by the author's interest in teaching English as a foreign language to young learners, more precisely exploiting storybook in EFL classrooms. Thus, the first part of my study I intend to shed light on a theoretical debate concerning theories of language acquisition, namely the question of nature or nurture, in which the mentalist and the behaviourist wing discuss this controversy.

After a short introductory part I will give a background to the theoretical assumptions of early foreign language teaching. In this section one of the most hotly debated issues in second language acquisition (SLA) research is discussed: the critical period hypothesis (CPH). Following it, arguments for and some characteristics of early second language teaching are presented.

The main part of the article gives report on the theoretical underpinnings of using literature in the L2 classroom, and in addition to it, it provides some methodological ideas for using storybooks as learning tools in the process of foreign language teaching. Finally, in order to support and illustrate my study, I give account of two projects incorporating authentic storybooks into the practice of L2 classroom.

A környezeti nevelés és környezetjog tanításának továbbfejlesztése a magyar felsőoktatásban

Lehotai Lilla

lehotai.lilla@kgk.bmf.hu

ELTE Neveléstudományi Doktori Iskola

Veszélyben a Föld. Ezzel a szomorú ténnyel többé-kevésbé mindenki tisztában van, azt azonban kevesen tudják, hogy valójában mekkora a baj, és így nem igazán történik érdemi változás. A felsőoktatásban paradigmaváltásra van szükség. Ennek fő motívuma a fenntartható fejlődés szorító igénye, az EU elvárásokhoz, a nyugat-európai irányzatokhoz, modellekhez való igazodás.

Jövők azon múlik, tudunk-e olyan nemzedékeket nevelni, akik képesek megbecsülni az emberiség közös javait hordozó Földet.

Az oktatóknak, nevelőknek különösen nagy szerepük van a szellemi értékek átadásában –ez az iskolák, főiskolák, egyetemek hivatása.

A környezeti nevelés célja, hogy elősegítse a társadalmi tudatosságot a környezetvédelemben és a természeti erőforrások ésszerű és előrelátható felhasználásában.

A környezeti tudat, értékrend és magatartás alakításában főiskoláink és egyetemeink által képzett értelmiségiek nagyon sokat tehetnek. A felsőoktatás intézményeiben adottak legjobban a szellemi feltételek ahhoz, hogy érzékeljék a problémákat és felkészítsék, továbbképezzék a környezetbarát szemléletű, a fenntarthatóság elvét és gyakorlatát magukénak valló, társadalmi felelősségtudattal rendelkező értelmiséget a környezettudatosság jegyében. Másfelől a felsőoktatás képezi azokat a szakembereket, akik az állami, önkormányzati, társadalmi-politikai, közszolgálati, gazdálkodói területen vezetőként, döntéshozó helyzetben, kultúráközvetítő és szemléletfejlesztő szerepben legtöbbet tehetnek a hazai környezeti állapot javításáért, kultúránk és környezetünk hiteles és felelős nemzetközi képviseléséért.

Kutatásom során azt vizsgálom, milyen hatékonysággal lehet alkalmazni a nem pedagógiai környezeti szakok (különösen a mérnökképzés) esetében a környezetvédelem, környezetgazdálkodás és környezetjogi tantárgyak ismeret-és érték közvetítését.

A környezettudatos nevelés és módszertani lehetőségei

Megyeriné Runyó Anna

megyerine@avkf.hu

Apor Vilmos Katolikus Főiskola, Vác

Napjainkban egyre többet hallani a környezettudatosságról és a környezettudatos nevelésről. Lassan beépül a tanítók-tanárok oktatási tevékenységei közé is. De vajon tisztában vagyunk-e a fogalom pontos jelentésével? Mennyiben azonos és mennyiben tér el a környezeti nevelés fogalmától? Melyek a céljai, feladatai, formái? Kik tartoznak a célcsoporthoz? Mennyiben különbözik a környezettudatos nevelés módszere más ismeretszerzés formáitól? Kérdések sokaságával találja szembe magát az a pedagógus, aki felvállalja ennek a területnek a tanítását. Pedig egyre nagyobb szükség van rá, hogy minél korábban találkozzanak a gyerekek a helyes szemlélettel, s a szükséges ismeretekkel. A környezettudatosság egyfajta magatartásforma, életvitel, gondolkodásmód, ugyanakkor egy érzelmi és szellemi attitűdöt is jelöl, melynek legfőbb sajátossága, hogy a környezetet helyezi a középpontba, szemben az emberközpontú szemlélettel. Mindezek következtében a környezettudatos nevelés nem korlátozódhat egy egyszerű ismeretátadásra, a pusztán elmélet megtanítására. Sokkal inkább feladata a hiteles példamutatás, az érzelmi ráhangolás, az élményszerzés. Ezt természetesen a gyakorlat során valósíthatjuk meg leginkább. Éppen ezért a környezettudatos nevelés során legfontosabb az átélhető és átélt élmény -mely természetesen lehet pozitív, de akár negatív is. Mindezen célok megvalósítása során rendkívül fontos, hogy sok-sok készségfejlesztő, játékos feladat is helyet kapjon. A tevékenykedtető, problémamegoldó és együttműködésre serkentő módszereket kell előtérbe helyezni. De vajon megvalósíthatjuk-e mindezt teljességgel a városi iskolákban? Van-e rá módunk és lehetőségünk minden egyes alkalommal? Ehhez nyújt segítséget a HEFOP/3.3.2. pályázat keretében kidolgozott e-tananyag. Egy egészen új módszertani lehetőséget vázol fel az e-tananyag keretében végzett környezettudatos nevelés. A motiváló képek, a figyelemfelkeltő animációk, a játékos feladatok segítségével a gyerekek szinte észrevétlenül sajátítják el mindazt az ismeretet, amit egyébként csak fáradtságos tanulással szerezhetnék meg. Virtuális kísérletek, megfigyelések alkalmával tudatos döntéseket hozhatnak a helyes, környezettudatos magatartás érdekében. Természetesen nem az a cél, hogy kiszorítsuk a közvetlen tapasztalatszerzést. Célunk: egy mindenkor elérhető és megvalósítható, a gyerekek számára élvezetes formában történő ismeretátadás és élményszerzés megvalósítása.

Minősegbiztosítás szerepe az oktatásban-képzésben, különös tekintettel a felnőttképzésre

Miklósi Márta

mmiklosi79@freemail.hu

Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar Neveléstudományok Intézete Andragógia és Művelődéstudományok Tanszéke

A világ, a társadalom folyamatosan átalakul, változik, ma már az oktatásban-képzésben is teret nyert a piaci szemlélet, egyre többet vár el a társadalom a köz-, felső- és felnőttoktatási intézményektől és szervezetektől. Alkalmazkodnunk kell ezekhez a változásokhoz, kétségtelenül szükség van az oktatás-képzés világában megvalósítandó minősegbiztosításra, ugyanakkor *kétséges* a gazdasági szférában működő minősegbiztosítási rendszerek szemléletének minden átalakítást, módosítást nélkülöző átvétele.

Előadásomban kitérek röviden arra, mit is értünk *minőség* alatt az oktatásban, hogyan közelítenek ehhez a kérdéshez a Csoma Gyula, Harvey és Green, valamint Tenner és DeToro. Összevetem Sz. Tóth és Setényi a minősegbiztosítási rendszer oktatási viszonyai közötti kiépítésére vonatkozó modelljeit, rámutatva a főbb hasonlóságokra és eltérésekre. Végül vázolom, miért *oszlának meg a vélemények* arra vonatkozóan, van e szükség minősegbiztosításra az oktatás, képzés világában, miért látják néhányan úgy, van létjogosultságuk a szabványoknak ezen a területen, míg mások miért utasítják ezt mereven el. Már a szabvány bevezetése is problémát okoz az oktatás-képzés viszonyai között, ugyanis amíg a minősegbiztosítási rendszer kiépítése és működtetése a termelő szférában az elkülönült munkakörrel és felelősséggel rendelkező szakemberek dolga, az oktatás-képzés viszonyai között jóval ritkábban találkozunk ilyen szakértőkkel (elsősorban a felnőttképzési minősegbiztosítás kiépítése során veszik igénybe az intézmények viszonylag nagyobb arányban tanácsadó cég segítségét). A minőségirányítási rendszer kiépítést követően sem egyértelmű, mi tekinthető annak legfontosabb hatásának (átláthatóbb, kezelhetőbb folyamatok, racionálisabban megszervezhető folyamatok vagy csupán pótcselekvés, más, hasznosabb tevékenységektől vonva el a figyelmet). A helyzetet tovább árnyalja, hogy más a helyzet a közoktatás és a felsőoktatás terén, ahol jóval nagyobb számban találunk önkormányzati, állami fenntartású közszolgálati intézményeket a felnőttképzés területéhez képest, ahol viszont a legtöbb szervezet vállalkozási formában működik és csak kis hányaduk közszolgálati intézményként.

**Az andragógia és az egyén kapcsolata.
Az élethosszig tartó tanulás a résztvevők tapasztalatainak tükrében**

Mócz Dóra
mdora@mail.kodolanyi.hu
Kodolányi János Főiskola

Előadásom első része egy kutatás bemutatása, melyben egy közel 100 fős minta alapján, a 40-50 éves korosztályba tartozó felnőttet érintő vizsgálat tapasztalatait foglalom össze. A felmérés során arra a kérdésre kerestem választ, hogy miért, milyen cél és motiváció alapján kerültek képzésbe a megkérdezettek, milyen szociális és családi háttérük van. Kíváncsi voltam arra is, hogy van-e összefüggés a tanulási aktivitás és a munkáltató tevékenységi köre között, vannak-e a gazdaságban olyan ágazatok, ahol jellemzőnek mondható a dolgozók képzési támogatása anyagi juttatás, esetleg munkaidő kedvezmény formájában. A kérdések során próbáltam feltárni azt is, hogy a válaszadók tudatában vannak-e kompetenciáiknak, rendelkeznek-e információval az élethosszig tartó tanulásról, illetve az ehhez kapcsolódó lehetőségekről. Vizsgáltam mennyire tudatos, vagy éppen ellenkezőleg mennyire külső kényszerből fakad a tanulási tevékenységük, milyen perspektívát jelent számukra a tanulás. Kérdések irányultak a meglévő tudás és munkatapszalat validációjára és a jövőbeli tervekre is, mind a saját életút, mind a gyermekeik jövője vonatkozásában.

Az előadás második része a kapott egy korábbi felmérés adataivakl veti össze, mely a munkáltatók megkérdezése alapján a munkaadói oldal álláspontját próbálta tisztázni az élethosszig tartó tanulás iránti elvárások és a támogatás vonatkozásában.

Innováció és versenyképesség a felsőoktatás területén regionális szerepkörben

Mohácsi Márta

mmohacsi@freemail.hu

Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola

A felsőoktatás szerkezete megváltozott. A piaci igény növekszik, a kapacitások nőnek. Az intézményeknek figyelembe kell venniük mind a továbbtanulni vágyók igényeit, hogy milyen szakon, képzésben venniük részt, mind a munkaerőpiac igényeit, és ennek megfelelő szaktudást kell átadni a hallgatóknak. A társadalom és a gazdaság számára nélkülözhetetlen emberi tőkét a szervezett oktatás, így a felsőoktatás állítja elő. A felsőoktatási intézmények hagyományos szerepe, és a velük szemben támasztott elvárás megváltozott. Az egyetemek küldetése kibővült, az oktatás és kutatás mellett a társadalmi-gazdasági fejlesztésben is szerephez jutnak. A régióban kiemelkedően fontos a tudásáramlás erősödésének támogatása, ezért elő kell segíteni az egyetemek és a vállalatok közötti innovációs információk cseréjét, a közös kutatásokat, a kutatói mobilitást. Példaként a Debreceni Egyetem egyik kiemelt Centrumának oktatási és innovációs szerepét elemzem empirikus kutatással alátámasztva. A tudásalapú társadalom fejlődésének feltételei az új tudás előállítása, annak átadása és terjesztése, valamint felhasználása új ipari folyamatok és szolgáltatások révén történik. A felsőoktatási intézmények abban a különös helyzetben vannak, hogy mindhárom folyamatban részt vesznek: az új tudás előállításában a K+F tevékenységükkel; az új tudás átadásában az oktatás és képzés segítségével; a kutatási eredmények hasznosításában pedig spin-off vállalatok alakításával, ipari kapcsolatok kiépítésével, regionális és helyi fejlesztésekben való részvétellel. Hogyan tudja egy felsőoktatási intézmény fejleszteni a különböző kompetenciákat és a mit vár el egy pályakezdőtől a cégvezető. A tanulmány és előadás többek között erre is keresi a választ.

Tanítóvá válás, a kezdő tanító életkörülményei az 1950-es években

Molnár Béla

mbela@mnsk.nyme.hu

Nyugat-magyarországi Egyetem Savaria Egyetemi Központ Művészeti, Nevelés- és Sporttudományi
Kar Tanítóképző Intézet

A kutatás célja, hogy feltárja az 1950-es években a kezdő tanító élet- és létkörülményeit, a tanítóvá válás folyamatát.

A történettudományban egyre nagyobb hangsúlyt kap a szóbeli forrás (oral history), hiszen minden emlék a történelmi megismerés számára fontos. Az írásbeli forrásokkal minden nem rekonstruálható, a hangulat nem érzékelhető, nem tájékoztatnak arról sem, hogy miként élte át az egyes ember a társadalmi, történelmi eseményeket, ezért a szóbeli forrásokra erőteljesebben kell támaszkodni. Napjainkban még nagy számban élnek nyugdíjas tanítók, akik a második világháborút követő másfél évtizedben folytattak tanulmányokat a tanítóképzőkben. A fogyatkozó szemtanúk kikérdezése tanítóvá válásuk folyamatáról halaszthatatlan feladata jelen neveléstörténeti kutatásunknak. A strukturált kikérdezés módszerével a pályaválasztás motívumait, a tanítóképzőhöz fűződő viszonyulást, a képzésről alkotott véleményeket, a pályakezdés szakmai nehézségeit, a tanítói pálya jellegzetességeit és az életkörülményeket vizsgáltam. Az interjúk alapján kvalitatív megközelítésben mutatom be a középfokú tanítóképzőt végzettek attitűdjeit, tapasztalatait.

A középfokú tanítóképzés utolsó évtizedében vezették be a négy évre kiterjedő képzési ciklust, amit egy évig tartó gyakorlattal tettek öt tanévvé. A gyakorlóévet a tanítóképzés szerves részeként értékelhetjük, összefüggő egyéni komplex szakmai gyakorlatként funkcionált. Burkolt formában a tanítóhiányt csökkentette. A megvalósított formában szakmai értéke csökkent értékű volt. A gyakorlóév értékelésekor pozitívként kell értékelni, hogy az oktatási folyamatban a jelölt hosszú ideig gyakorolhatott, közben munkáját segítették. Igazi értéke akkor lett volna, ha erre a tanévre nem marad magára a tanítójelölt, a képző intézménnyel napi kapcsolatban kellett volna lennie.

A kutatás eredménye, jelentősége: Az interjúk felhasználásával kimutatható, hogy a gyakorlóév a szakmai gyakorlat olyan formája volt a tanítóképzésnek az 1950-es években, amellyel kialakították a kezdő tanítók szakmai kompetenciáit, s amelyben olyan tartalmi tényezők voltak jelen, amelyek segítségével a hivatásra nevelést megoldották. Akik a 20. század közepén tanítóképző intézetekben tanultak hivatástudattal léptek be a képzésbe, ahol tanáraik ezt tovább erősítették, s pályájuk folyamán végig ragaszkodván munkájukhoz szakmájuk elkötelezettjeivé lettek. A pályáját kezdő fiatal tanítónak lakhatási problémával, alacsony keresettel, megélhetési nehézségekkel terhesen indult kenyérkereső felnőtti élete.

Sámuel Brassai, the Modern Linguist

Molnár Erzsébet
molbeti@gmail.com
University of Miskolc

Sámuel Brassai's views concerning general pedagogy and language pedagogy remain valid today. His modern thinking is shown that his concepts are expressed in the holistic communicative language learning. According to it during the learning process the whole personality, his ability, knowledge is being developed and made complete through exercises involving senses and emotions. Brassai emphasizes that in the learning process students have to have an active role, he also highlights the importance of context and content based tasks that is one of the principles of Communicative Language Learning.

Considering the principle of grading he emphasizes that the teacher has to choose the material, the method in accordance with the different level of the development of the students.

He found the role of age important, this principle also shows his modern mind. The role of emotions and previous knowledge is a kind of new requirement in the process of language acquisition. He could be the predecessor of life long learning of our age, his whole life is the example for this.

Affective Factors play a great role in the interpersonal communication as they greatly influence the teaching-learning relationship. He recognises it and also emphasises the student-centered teaching and that the students' individual features should be considered during the teaching-learning process.

Brassai's most permanent achievement is in the field of linguistic science. His theory of the dualism of the Hungarian sentence, and of the accent in Hungarian remain relevant to this day. He is rightly called the last Transylvanian polymath and the great teacher of the nation, the first methodologist of our country, and a textbook writer of European stature.

Az oktatási módszerek összehasonlító elemzése a testkultúra területén az őskortól napjainkig

Munkácsi István

munkacsiistvan@freemail.hu

SZTE JGYPK Testnevelés és Sporttudományi Intézet

Bevezetés. Az ismeretek, a tudás átadása a fiatalabb nemzedéknek már évezredek óta a túlélés egyik eszköze. A klasszikus ismeretek halmaza, illetve az adott társadalom elvárását is kielégítő tudás csak egy bizonyos rend szerint ismétlődő folyamat eredményeként kerülhetett át a fiatalokhoz. A ma ismert oktatási módszerek egyszerűbb formái – a harci kiképzés mellett – az ókori olimpiák felkészülési folyamatában kiemelt szerepet kaptak. Az emberiség történelmét vizsgálva – az idevonatkozó feltárások és írások ismeretében – megállapíthatjuk, hogy a testkultúra fejlődése az őskorig vezethető vissza. Amióta az ember megjelent, a túlélésért folyó harc, más közösségek javainak megszerzése és a jobb életkörülmények elérése volt a célja. A mozgások – sokszor mágikus keretek között történő – megtanítása, megtanulása akarva akaratlanul is elősegítette a testkultúra folyamatos és töretlen fejlődését.

Nagy általánosságban elmondható, hogy a testkultúra szemszögéből vizsgált és különböző céllal alkalmazott mozgások gyakoroltatását sok tényező befolyásolta, például: az adott társadalom kulturális igénye, a politika, a jog, a hadművészet színvonala, valamint a helyi szokások és lehetőségek. A különböző történelmi korokban alkalmazott testkulturális oktatási módszerek alapját képezik a ma elfogadott oktatási módszereknek is.

A kutatás célja. Előadásunkban, történelmi visszatekintés formájában gyűjtjük össze az oktatási módszerek eredetét, azok alkalmazásának legfőbb indítékait és hatékonyságát. Feltételezzük, hogy a testkultúrában bekövetkező változásokra nagymértékű hatással voltak a különböző oktatási módszerek.

Vizsgálati módszerek. Kutatásunkhoz elsődlegesen feltáró módszereket, azon belül dokumentumelemzést használunk. Az összegyűjtött eredmények feldolgozására leíró statisztikai módszereket alkalmazunk, illetve együtt járást keresünk a különböző korokban alkalmazott oktatási módszerek között. Ehhez Spearman-féle korrelációs-számításokat végzünk az SPSS 13,0 statisztikai program segítségével.

Az eredmények gyakorlati haszna. Mai felgyorsult világunkban az idő elleni küzdelem minden területen jelentős tényezővé vált. Az egybegyűjtött oktatási módszerek áttanulmányozása alkalmas teremthet arra, hogy a meglévő módszerek újszerű variálása, vagy a teljesen új módszerek kifejlesztése által ki-ki a maga szakterületén még hatékonyabban végezhesse oktató-nevelő munkáját. Ebből kifolyólag – reményeink szerint – az oktatási módszerek időrendi összegyűjtése egyaránt segítséget nyújthat a testnevelő tanárok és az edzők számára.

A trialogikus tanulási elmélet alkalmazása a tanártovábbképzésben

Munkácsy Katalin

katalin.munkacsy@gmail.com

ELTE TTK Matematikatanítási Módszertani Központ

Egy finn irányítással működő nemzetközi kutatócsoport, a KP-Lab, Knowledge Practice Laboratory új tanulási elméletet, ehhez illeszkedő technológiai környezetet és gyakorlati modelleket dolgoz ki a tanulás hatékonyabbá tétele érdekében.

A kidolgozás alatt álló tanuláselmélet a trialogikus tanulás, amely a tanulási folyamatba a tanuló és a tanár mellé újabb centrális elemet illeszt, ez az a tárgy, ami köré a tanulás szerveződik, egy olyan tárgy, vagy tágabban értelmezett eszköz, ami a tanulási folyamat közben létrejön, és amely önmagában is értéket hordoz. A magyar kutatásokat az ELTE Multimédia Pedagógiai Központja végzi Kárpáti Andrea irányításával.

A kistélepülések kisiskoláiban dolgozó pedagógusok számára nehezen megoldható a tanártovábbképzéseken való részvétel (elsősorban a helyettesítéssel és az utazással kapcsolatos problémák miatt), ezért látszik ígéretesnek egy számítógéppel segített, a tanítók és a kutatók együttműködésén alapuló továbbképzési modell kialakítása.

Saját kutatásunkban felhasználjuk a KP-LAB logikát, de technikai és nyelvi problémák miatt az ott már kifejlesztett és folyamatosan fejlesztett eszközöknek ma még a könnyebben és mindenki számára elérhető, bár nem annyira hatékony és specifikus variánsait használjuk, mint amelyek a KP-Lab keretében készülnek.

Az infokommunikációs technológiai szerepet kap a kutatói team együttműködésében, a folyamat dokumentálásában és a tanulási folyamat során megalkotott eszköz is jellemzően valamilyen IKT eszköz. Az együttműködési formát mentorált innovációnak nevezzük, amelynek keretében közösen keressük a pedagógiai problémák okait és megoldási lehetőségeit.

Az ELTE kutatás keretében folyik az a matematikatanítási vizsgálat, amely ennek az előadásnak a témája. Rendszeresen ismétlődő személyes találkozások és internetes kapcsolattartás keretében a tanítókkal együttműködve összegyűjtöttünk olyan matematikai résztémákat, amelyeknek elsajátítása különösen nehéz a 6-10 éves tanulóknak. E témák tanítása során alkalmaztuk a bruneri reprezentációs elméletet.

Vizsgálatunkban a hátrányos helyzetű tanulók, nagy nyelvi-kommunikációs hátrányaik ellenére is, igényes matematikai feladatokat kaptak, olyanokat, amelyekben a kiinduló munka tárgyakkal végzett problémamegoldás volt, a tanulási folyamatot a képsorozatok szervezték és a megszerzett ismeretek szimbolikus szinten történő rögzítésével zárult le, természetesen csak időlegesen. A tanítókkal elemeztük az oktatási történéseket és a tapasztalatok oktatási segédeszközökben is tárgyiasultak.

Az eredményeink: a közös munka hatására

1. nőtt a tanítók reflektivitása, sok, korábban csak felületesen ismert módszert és eszközt rendszeresen alkalmaznak,
2. kialakult az egyébként elszigetelten dolgozó pedagógusok szakmai munkaközössége,
3. nőtt az iskola tekintélye,
4. számítógépes oktatási segédeszközök készültek el.

Tervezzük, hogy tapasztalatinkat kiterjesztjük további kisiskolákra, valamint felhasználjuk más tanárképzési formákban is.

A statikus és dinamikus izomerő fejlesztés kölcsönhatása az iskolai testnevelésben

Murányi Eleonóra

e.muranyi@hotmail.com

Semmelweis Egyetem Testnevelési és Sporttudományi Kar (TF), Budapest

A gerincoszlop porckopásos és meszesedéssel járó betegségei a mozgásszegény, az ülő életmód, és az egyoldalú statikus és dinamikus terhelés hatására, korunk népbetegségeivé váltak. Az iskolakezdés fordulópontot jelent a testtartási hibák, a helytelen mozgások és az izomegyensúly felbomlásának megjelenésében is azáltal, hogy a kis diákoknak hirtelen heti 35-40 órán keresztül kell rosszul kiválasztott bútorokon ülniük. A probléma mielőbbi felismerésére, korrigálására dolgozta ki a Magyar Gerincgyógyászati Társaság (MGT) 12 gyakorlatból álló mozgássorát. Kutatási célként azt tűztük magunk elé, hogy a MGT bemért tesztrendszerének statikus izomerőt vizsgáló tesztjét összehasonlítsuk az ugyanazon izomcsoport, dinamikus izomerőt mérő próbáival. Feltételeztük, hogy ha a diákok statikai rendszerében, többek között a gerincoszlop alkotóelemeiben bármiféle zavar, rendellenesség észlelhető, az megfigyelhető a dinamikus területen is.

A felmérést a 2007/2008-as tanév második félévében végeztük. A vizsgálatban résztvevő személyek 13-14 éves fiú és lány, Budapesten iskolába járó tanulók voltak, számuk 163 fő. Az adatfeldolgozás során először az alapstatisztikai számításokat (átlag, szórás, átlag hibája és variációs együttható) végeztük el. Ezt követően statisztikai eljárásként Kruskal-Wallis próbát alkalmaztunk.

Vizsgálati eredményeink összegzéseként megállapíthatjuk, hogy az általunk vizsgált tanulók fele hajtott végre helyesen a statikus izomerőt vizsgáló teszteket. A tesztgyakorlatok dinamikus változatainak mérésénél is hasonló eredményre jutottunk, ami igazolta azon feltevésünket, hogy ha a tanulók statikus izomerő-kifejtésében eltérés, diszfunkció tapasztalható, az megmutatkozik a dinamikus területen is.

Romák és munkaerőpici eszközök az Észak-alföldi régióban

Nyilas Orsolya
nyilaso@nyf.hu
Nyíregyházi Főiskola

Az Észak-alföldi régió demográfiai és foglalkoztatási mutatóira igen jelentős hatással van a cigány népesség magas száma. A 2001-es népszámláláskor a magukat cigánynak vallók aránya a népesség egészén belül a régióban 3,1%, ezzel az aránnyal a régiók sorában a második helyen állt.

A népszámlálás hivatalos adataival szemben mértékadó becslések szerint (civil szervezetek és kisebbségi önkormányzatok felmérései alapján) az Észak-alföldi régió roma lakosságának száma kb. 130-140 ezer tehető, arányuk a teljes lakosságon belül 8-9%. Népesség arányuk az elmúlt 20 évben mintegy 20-25%-kal növekedett. A térségben folytatott tudományos kutatások ennél is magasabb mutatókat jeleznek. Az Észak-alföldi régióban különösen magas a tartósan munkanélküli, alacsony iskolai végzettségű cigány származású munkavállalók száma. Az instabil foglalkoztatás általánossá válása törvényszerűen eredményezte a társadalmi dezintegrálódást, az állandósult megélhetési gondokat. Az elsődleges munkaerő-piacon megkapaszkodók túlnyomó részének, a rendkívül alacsony színvonalú, alulfizetett munka jelent jövedelemszerzési lehetőséget.

Az Észak-alföldi régióban a 16. életévnél idősebb cigány népesség 40%-a nem rendelkezik befejezett 8 általános iskolai végzettséggel. Mindössze 12-13% szerzett valamilyen szakmát. Százalékokban szinte alig mérhető a közép- vagy felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya az Észak-alföldi Regionális Munkaügyi Központ adatai szerint.

Komoly befolyásoló tényező a település típusa, mérete, illetve az, hogy szegregált körülmények között élnek-e a romák. A nagyobb települések munkahelyi ellátottsága és a munkalehetőség talán jobbnak mondható. A városokban az összes aktív dolgozó aránya mindösszesen 5-6,5 százalékkal magasabb, mint a kistépeléseken – az inaktívak esetében ez a különbség természetesen fordított. Fontos befolyásoló tényező továbbá, hogy a településtől milyen távolságra található a romák számára munkahely.

A cigány munkavállalókra jellemző, hogy többségükben alulkvalifikált vagy segédmunkát végeznek, az esetek többségében csak alkalmi vagy szezonális jelleggel, ami nem biztosít komolyabb és folyamatos jövedelmet.

A Munkaügyi Központ részéről 1995 és 2005 között kizárólag a romák számára 159 különféle szakmai és felzárkóztató képzés volt betervezve és szervezve, viszont érdektelenség miatt 49 megghiúsult, vagyis közel az egyharmada.

Különösen nehéz az elhelyezkedési lehetőség a vidéki romák számára, akik esetleg egy-két helyi vállalkozónál találnak munkát. A Munkaügyi Központ már azt is komoly sikerként könyveli el, ha a képzést követően a hallgatóknak az 50%-a el tud helyezkedni. Ezt az arányt azonban ritkán sikerül elérni, később pedig elindul a folyamatos lemorzsolódás, mert a frissen végzett dolgozóknak nincs elég szakmai tapasztalata, vagy nem elég hatékonyak és magabiztosak a munkavégzés során.

Kutatásomban a foglalkoztatás területére vonatkozó feladatok megvalósítását szeretném feltárni, azokat a lehetőségeket számba venni, amiket az Észak-alföldi régió nyújt a romáknak, valamint azt, hogy a közmunkaprogramok tervezése és végrehajtása során milyen képzés illeszkedik a programhoz, a résztvevők munkaerőpiaci pozíciójának javítása érdekében milyen közhasznú és közcélú munkaprogramok indulnak, amelyeket követően javulhatnak a résztvevők elsődleges munkaerőpiacra történő bekerülésének esélyei. Felnőttoktatói szemmel még nem vizsgálták az Észak-alföldi régió roma munkaerőpiaci képzéseit, erre vonatkozóan kevés adat áll a rendelkezésünkre.

Nem csak a résztvevőket elemzem, hanem a képzést is, az oktatót, az oktatás menetét, a módszerek hatékonyságát a képzés során: milyen módszerrel tanítanak, hogyan motiválnak, mennyire veszik figyelembe a felnőttek tapasztalatait, mennyire veszik figyelembe a roma kultúra mintáit és normáit, milyen metodikával tanítanak. Ördögi kör ez, mégis a képzettség lenne a legfontosabb indikátor, hiszen az esélyeket mindenképpen növeli.

Munkahelyi Gyakorlat program – lehetőség értelmi sérült fiataloknak a munkára felkészülésre

Palkovics Rozália
palkovics.rozalia@salvavita.hu
Salva Vita Alapítvány

Magyarországon az értelmi fogyatékos emberek száma a 2001-es népszámlálási adatok szerint 56 963 fő. Ebből az aktív korúak (15-64 éves kor közöttiek) száma 39 841 fő, az aktívan foglalkoztatottak száma 3992 fő. Az inaktívak száma, vagyis saját jogú nyugdíjas, járadékos, rokkantsági nyugdíjas, baleseti járadékos stb. 26 903 fő, az eltartottak száma 25 397 fő. A 2001-es adatok szerint Magyarországon a felnőtt lakosság körében 7%-os volt a munkanélküliségi ráta. Ugyanez az arány az értelmi sérült emberek között 91,5%.

A célcsoportot fellépésük, megjelenésük, bizonytalan kommunikációjuk, önismerethiányuk és munkaerő-piaci tapasztalataik híján rendszerint kudarcélmények érik az álláskeresés során. A kudarcok elkerülése érdekében meg sem próbálnak ismételt elhelyezkedni. Otthon maradva, az ingerszegény környezetben fokozatosan leépülnek, a már elért értelmi színvonal/képességek visszafejlődnek. A tartós izoláció következtében kapcsolatteremtési képességeik is gyakran visszafejlődnek, elmagányosodnak, önértékelésük csökken.

Ma Magyarországon az értelmi sérült embereknek kevés lehetőségük nyílik arra, hogy integrált körülmények között, nyílt munkaerő-piacon dolgozzanak, munkatapasztalatot szerezzenek.

Ennek elsődleges oka, hogy a szakképzési rendszerben kevés eszköz áll rendelkezésre az értelmi sérült tanulók szükségleteihez igazodó képzéshez. Emellett az iskola utáni képzési lehetőségek szinte teljesen elérhetetlenek és nem megfelelőek az értelmi sérült felnőttek számára. A jelenlegi képzési rendszer leginkább szakmaoktatást jelent, amire képességeik miatt a legtöbb értelmi sérült ember nem alkalmas, így tovább csökkenek elhelyezkedési esélyeik.

A fogyatékos emberek foglalkoztatásának másik gátló tényezője, hogy nemcsak az iskolából kikerült értelmi sérült felnőttek nem ismerik a munka világát, hanem a munkaadói oldal sem ismeri a megváltozott munkaképességű és a fogyatékkal élő emberek foglalkoztatásában rejlő lehetőségeket. Amennyiben a munkavállalói és a munkaadói oldal nem rendelkezik elegendő tapasztalattal, úgy nem prognosztizálható számottevő elmozdulás hosszantartó integrált foglalkoztatásuk irányába.

A Salva Vita Alapítvány által kidolgozott Munkahelyi Gyakorlat program lehetőséget teremt arra, hogy a munkáltatók közvetlenül megtapasztalhassák az értelmi sérült emberek képességeit, tapasztalatot szerezzenek munkavégzésükről, mely megalapozza későbbi döntésüket alkalmazásukról.

A program azzal, hogy több tevékenység kipróbálását biztosítja, megteremti a lehetőséget, hogy elszakadva az eddigi általános felfogásban szereplő „munkalehetőségek” körétől (szöveg, agyagozás, gyógynövénytermesztő, maximum összeszerelő tevékenységek), szélesebb spektrumban gondolkodjunk az értelmi fogyatékos emberek foglalkoztatásáról. Egyúttal feltárja azokat a kiaknázatlan munkahelyi feladatköröket is, melyek ellátására kiválóan alkalmasak lehetnek az értelmi sérült fiatalok, így a munkáltatók számára is több alternatíva mutatkozik alkalmazásuk esetében.

A referátumban részletes bemutatásra kerül egy olyan Eu-konform, innovatív hazai jó gyakorlat, amely hatékonyan szolgálja az értelmi sérült fiatalok munkára felkészülését, és egyúttal hozzájárul a fogyatékos emberek munkavállalóként való elfogadásához és társadalmi beilleszkedéséhez.

Regionale Hochschulen sollen ausgebaut werden

Éva Papp

pappeva7@freemail.hu

Universität Debrecen Fakultät für Philosophie Lehrstuhl für Erziehungswissenschaften

Ziel der Forschung: Wie und wo werden die Hochschulen in der vernachlässigten Randregion Bodensee-Oberschwaben mit Defiziten bei öffentlichen Hochschul- und Forschungseinrichtungen errichtet? Sind die Region und die regionale Wirtschaft mit den regionalen Hochschulen stark verbunden? Werden die Hochschulen von der Privatwirtschaft auch finanziell unterstützt? Kann die grenzübergreifende Kooperation auf Grund eines Hochschulverbundes zu Stande kommen?

Methode der Forschung: Sammlung, Systematisierung, Aufarbeitung und Wertung der entsprechenden Fachliteratur aus wissenschaftlichen Zeitschriften, Publikationen und Onlinematerialien.

Ergebnisse der Forschung: Erstens; eine Arbeitsgruppe Bodensee-Oberschwaben mit Vertretern aus Politik, Wirtschaft, Gewerkschaften, Verbänden, Kammern und Hochschulen arbeitete Ideen und Konzepte für einen bedarfsorientierten Ausbau der regionalen Hochschulen aus. Es bedeutete zwischen den regionalen Hochschulen und der Wirtschaft 16 000 neue Studienplätze bis zum Jahr 2012. (Der Anteil der Region an den Studienplätzen des Landes ist unterdurchschnittlich.) Forschung und Entwicklung wird hier hauptsächlich privatwirtschaftlich finanziert. Zweitens; da die Staatsgrenzen fast nie mit den kulturellen, sozialen und wirtschaftlichen Handelsregionen identisch sind, haben überregionale und überregionale Zusammenschlüsse eine große Bedeutung. So kooperieren auch Hochschulen rund um den Bodensee im Hochschulverbund als Internationale Bodensee-Hochschule IBH und bieten länderübergreifend in Deutschland, Österreich und der Schweiz gemeinsame Studiengänge wie Optische Systemtechnik und Umwelt- und Verfahrenstechnik an.

Die allgemeine- und bildungspolitische Relevanz der Forschung: Der Ausbau der regionalen Studienplätze ist im Allgemeinen erforderlich. Ein quantitativer und qualitativer Ausbau der Bildungsangebote müsste dort stattfinden, wo der größte Bedarf des Beschäftigungssystems besteht. Heute braucht man überall innovative und gut ausgebildete Fachkräfte. Im Zuge der Globalisierung benötigen die Firmen Absolventen auch mit einer internationalen Ausbildung. Der Bedarf an hoch qualifizierten Arbeitskräften steigt nicht nur in der Region Bodensee-Oberschwaben, sondern auch auf anderen Gebieten der EU. Die grenzübergreifende Kooperation kann in der Zukunft aus unterschiedlicher Motivation, unter anderem auch auf dem Gebiet des Schulwesens, verwirklicht werden.

BA, MA, PhD-eredmények a gyógypedagógiai felsőoktatásban

Papp Gabriella

gpapp@barczy.elte.hu

ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar

A magyar felsőoktatás jelentős átalakuláson ment keresztül az elmúlt évtizedben., áttért a többciklusú képzésre. Így történt ez a gyógypedagógus-képzés esetében is. A korábbi főiskolai és egyetemi képzés helyébe lépett az alap és mesterképzés. Bár a gyógypedagógus-képzés a pedagógusképzésen belül kapott helyet a rendszerben, jelentősen eltér az óvodapedagógus-, tanítóképzéstől, valamint a tanárszak többi moduljától. A gyógypedagógia olyan nevelési, terápiás és rehabilitációs dominanciájú multidiszciplináris tudományág, amelynek részterületei között jelentős helyet foglalnak el a speciális pedagógiák (hallássérültek pedagógiája, látássérültek pedagógiája, logopédia, pszichopedagógia, tanulásban és értelmileg akadályozottak pedagógiája, szomatopedagógia, az autisták pedagógiája), ugyanakkor azok tartalma az egészségügy, szociális szféra, foglalkozási rehabilitáció stb. világának is alkotóeleme. Az alapképzés 7+1 félévben 240 kredittel felkészít a sérült, fogyatékos, akadályozott gyermekek, fiatalok, felnőttek ellátására. Az alapképzés jellegzetessége, hogy szakképesítést a gyógypedagógia szakon belül a szakirányon folytatott tanulmányokkal lehet szerezni. A mesterképzés 90 kredittel, 3 félév alatt készít fel két szakirányon a gyógypedagógiai tevékenység további területeire: terapeuta szakirány, fogyatékos emberek társadalmi integrációja szakirány. A tanárszakon belül két modullal részesedik a gyógypedagógia a képzésből: gyógypedagógus tanár, valamint gyógypedagógia-tanár. Az ELTE Neveléstudományi Doktori Iskolájában speciális kollégiumok állnak a hallgatók rendelkezésére a tudományos tevékenység elsajátítása érdekében. A gyógypedagógus-képzés folyamatos megújulási, átalakulási folyamata a doktori képzésen belül az önálló alprogrammá válás irányába mutat.

A módszertani megújulás lehetőségeiről két főiskolai kísérlet eredményei kapcsán

Pap-Szigeti Róbert
pap-szigeti.robort@gamf.kefo.hu
Kecskeméti Főiskola GAMF Kar

A hazai felsőoktatás problémái között az oktatók a hallgatók képességeinek, tudásának hiányosságai mellett gyakran teszik szóvá a hallgatók gyorsan kialakuló motiválatlanságát is. A gondokat tovább mélyítik a főiskola hagyományos oktatási módszerei, a nagy hallgatóságra tervezett előadások, a gyakran előadáshoz hasonlóan zajló gyakorlatok. Az általánossá vált kreditrendszerű képzésben csak ritkán alakulnak ki a régi tankörökhöz hasonló közösségek, amelyek lehetővé tették a társas tanulás élményének, segítő erejének megtapasztalását. Ebben a légkörben valóban gyorsan bekövetkezhet azon hallgatók motivumvesztése és elszigetelődése, akiknek tanulási képességei mellett társas készségei sem megfelelőek. Mivel a munkahelyre való sikeres beilleszkedéshez nemcsak jó szakmai tudásra van szükség, hanem megfelelően fejlett szociális készségekre és motívumokra is, hasznos lenne, ha a felsőoktatás új, ezeket fejlesztő oktatási módszereket tudna meghonosítani.

Az utóbbi évtizedekben elsősorban a nemzetközi pedagógiai kutatás szentelt egyre nagyobb figyelmet a különböző innovatív módszerek vizsgálatának. A *kooperatív tanulás* mint tanulásszervezési módszer külföldön az 1970-es évek óta dinamikusan fejlődik. Hazai megjelenése elsősorban *Benda József* nevéhez köthető, az elmúlt évtizedben néhány hazai empirikus vizsgálat is lezajlott. Sikeres kezdeményezésekről számol be a szakirodalom az 1960-as évektől újrafelfedezett *projekt módszer* alkalmazásával kapcsolatban is. A módszer alkalmazása során a tanuló személy tapasztalatait tekintjük a tanulás legfontosabb forrásának, ezért a tevékenységet úgy szervezzük meg, hogy az lehetőséget adjon az egyéni tudáskonstrukció fejlesztésére, a már meglévő és az iskolában szerzett tapasztalatok összekapcsolására. Ebben a folyamatban a pedagógus szerepe elsősorban a folyamat szervezése, irányítása, támogatása.

A kooperatív tanulóssal kapcsolatos számos nemzetközi és a kisszámú hazai empirikus vizsgálat tapasztalatait a karunkon lezajlott kísérlet is megerősítette: a módszeregyüttes hatékony a kognitív és szociális kompetencia fejlesztésében, egyetlen félév alatt szignifikáns változás történt a hallgatók szociális készségeiben és tantárgyi énképében. Ugyancsak készség- és motívumfejlesztő hatásúnak bizonyult az a kísérlet, amelyben a hallgatók programozható játékrobotok alkalmazásával kaptak lehetőséget a készség tapasztalati szintű működtetésére és sikerélmények szerzésére.

Az előadásban az országos és helyi vizsgálatok alapján áttekintem a felsőoktatásba belépők kognitív és szociális motívumainak, képességeinek fejlettségét, valamint azokat az alternatív módszereket, amelyeknek felsőoktatási alkalmazhatóságáról és hatékonyságáról az empirikus vizsgálatok bizonyítékkal szolgálnak.

Gép és/vagy könyv? IKT és hagyományos eszközök használata a történelemórán

Pelikán István

pelikan.istvan@mailbox.hu

Evangelikus Kossuth Lajos Gimnázium és Pedagógiai Szakközépiskola

Géppel vagy papírral? Az eszközök fejlődése sajátos kényszert gyakorol a kommunikációt kiemelten használó foglalkozásokra. Az üzleti szféra, a tömegkommunikáció divatot teremt, és a mindennapi használatban is igényt gerjeszt. A külső elvárások a modernitással való lépéstartás fokmérőjének tekintik az eszközök implementációját az iskolákban.

Az eszközök használatával vajon mérhető-e az iskolák modernsége? Mennyire kell modernnek lennie egy iskolának, mennyire kell megfelelnie a “modus diurnus” kényszerének? Egy kis szójátékkal az iskolákat (fenntartót, iskolavezetést) a “modus vivendi”, a tanárokat pedig a “modus operandi” érdekli. És a gyereket és szülőit?

Az iskolákban megjelenő eszközök igazi kihívása, az önképzésre való felhívás. Az új eszközök kényszere a pedagógus szakma önmegújítása. Hogyan néz ki a tanár, “aki tanítja önmagát”. Megtart a régiből annyit, amennyit biztonságosnak ítél, és beépít annyi újat, amennyit kockáztatni mer. Az a modern, aki modern eszközt alkalmaz? Az tart-e előrébb, aki interaktív táblával tanít?

Inkább fordítva teszem fel a kérdést: „Ment-e az interaktív táblák által a világ elébb?” Az interaktív tábla helyén szerepelhetne az IKT betűszó, de az előbbi kézzelfoghatóbb hívószó. Az „interaktív” előtag csalóka, az eszköz önmagában (és lényegét tekintve) a prezentációs metaforát erősíti. A figyelem irányításnak kiváló eszköze, a memóriában tárolt virtuális valósággal kiváló szemléltető. De mit tud mozgásba hozni, miben tud segíteni?

Csupán abban, amiben az alkalmazója. Az előadásban újra felteszem a már sokszor megválaszoltnak tekintett kérdéseket. Mi a (történelem)tanár célja? Mik az eszközei? Mik a lehetőségei? ... és mi lehet ebből? Konkrét tanítási példán szeretném bemutatni a hagyományos és a kevert eszközökkel végzett munka gyakorlatát, annak (ön)értékelését. A saját értékelést szeretném kiegészíteni diákjaim és kollégák véleményével, és mindezt összevetni a helyszínen a résztvevők által szerzett benyomásokkal. Ehhez az előadás közben szavazórendszer segítségével véleményeket gyűjtök.

Előfeltevésem, a választott tanítási/tanulási stratégiától függ az eszköz hatékonysága. Többféle szerepben alkalmazható, és (majdnem) mindegyik tanítási helyzetben van létjogosultsága. A címben feltett kérdésre a bennem kialakult válasz — gondolom kitalálható: „...és”. Ez már csak azért is rokonszenves, mert összekapcsol dolgokat, míg a kategorikus „vagy” olyan választások elé állít, mellyel lemondunk valamiről.

Rankings in the Hungarian higher education

Ildikó Petőné Csuka
icsuka@bp.kodolanyi.hu
Kodolányi János University College

The higher education of the world, together with the Hungarian higher education has quite changed. These changes have increased the claim of interested parties in the higher education to know the higher education institutions which the international and national higher education rankings have been trying to meet. The media have picked up on this public need. In my work I lay emphasis on the analysis of Hungarian institutions' rankings among the national higher education rankings. I assess the criteria and methodology of the comparison. How much does the 'average consumer' really know about the way rankings are compiled or the extent to which they are accurate? Most consumers also do not stop to think about whether it is appropriate to rank certain items, products, or things. For example, rankings can work well in the product domain as they draw on features intrinsic to the product (e.g. materials used) but do not necessarily work well in other domains. It is difficult to find (easily) measurable indicators in this field as a consequence of the service character, other difficult decision to find the best proportion of the objective and subjective factors, so that to be able to reflect quality of performance of a certain institution, faculty or department. In the survey of a ranking we suppose that if there is a difference between the scores of two higher education institutions, it comes from the difference of their characteristic features and we hold the main reason is the academic quality, saying if an institution received higher score then it had also higher academic quality. But the different institutions find important other values, respects so also their roles, functions are different. Certain institution can get a top rank in the ranking according to certain respect, but it is not sure that the same should be expected from another institution. Therefore the responsibility for the choice and weighting of the various indicators is high. The choice of these indicators and weights is a value-laden decision and there may be less consensus on the indicators and weights in some areas than in others. The number of ways to rank institutions is as varied as the types of information used to rank them. In consequence of the above-mentioned there are a lot of debates about the rankings. The debate over the rankings requires the involvement of those who produce the rankings (media), those who are ranked by them (the institutions) and those who use them (the public).

Consumers need to think about these issues when making choices in any area that does not have readily visible or agreed upon criteria. The consumer needs to be educated. Students and their parents need to learn how to pick the institution that's right for them and also how to be a critical and analytical consumer of the information on institutions provided by media and by individual higher education institutions.

Az anyanyelvoktatás hatékonysága az erdélyi magyar oktatásban

Pletl Rita

pletlrita@freemail.hu

Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem

Kutatásom kiindulópontja a 2005-2006-os tanévben lebonyolított országos hatókörű eredménymérés, amely az iskolai oktatás minden szakaszát átfogta: az elemit, az általános iskolát, a középiskolát. A mérés tárgyát az írásbeli kifejezés képessége alkotta. Az eredménymérés egyik fő célkitűzése az volt, hogy felmérjük a fogalmazás képességének színvonalát a különböző iskolatípusokban tanuló magyar diákság körében. A megvalósítás lehetőségét a vizsgálati minta reprezentatív volta (a lépcsőzetes mintavétel szabályai szerint állítottuk össze, illetve a mérőeszközök (fogalmazási feladatok) változatossága biztosította. A reprezentatív minta összeállításában, a kisebbségi helyzetben megvalósuló oktatás körülményeiből fakadóan, figyelembe vettük a régiókat (szórvány, átmeneti régió, tömb), hiszen a régió az a nyelvi kulturális közeg, amelyben az iskola, mint oktatási intézmény működik.

A felmérés első szakaszában a tanulói teljesítményeket abból a szempontból tanulmányoztuk, hogy azok hogyan viszonyulnak a tantervi követelményekhez. A második szakaszban az iskolában szerzett tudás alkalmazhatóságát vizsgáltuk. Arra voltunk kíváncsiak, hogy a fogalmazási képesség színvonala lehetővé teszi-e a sikeres kommunikáció megvalósulását különböző élethelyzetekben.

A mérések adatainak az összevetése azért lehet tanulságos, mert rávilágíthat a fogalmazási képesség iskolai fejlesztésének a hatékonyságára, illetve felfedheti a nyelvi kifejezőképesség rugalmasságának korlátait az alkalmazhatóság tükrében.

Az első és második szakasz eredményadatainak az összevetése több szempontból is tanulságosnak bizonyult. A második szakasz adatai arról tanúskodnak, hogy ismeretek nem hasznosulnak, jártasságok törlődnek, képességek nem működnek abban az esetben, ha az iskolai feladathelyzet valamilyen tényezőjét megváltoztatjuk. Az adatok arról is vallanak, hogy az írásbeli kommunikációs képesség fejlesztése nem kielégítő mértékű az általános iskolában, hiszen azok a kommunikatív funkciók és szövegalkotási műveletek nem működnek összehangoltan, amelyek a sikeres megoldást tennék lehetővé a felnőtt feladathelyzetekben.

A második szakasz eredményei meglepőek abból a szempontból is, hogy újra megjelenik a szignifikáns különbség a régiók között, pedig az első szakasz statisztikai próbái meggyőzően bizonyították, hogy az elemiben, illetve az általános iskolában a régiók között nincs szignifikáns különbség.

A két szakasz adatainak az összevetése lehetővé teszi azoknak a területeknek a feltérképezését, ahol a szokásostól eltérő feladathelyzetben jelentősen csökken a diákok teljesítménye (például: hitelesség, relevancia, gazdagság a tartalomban, egység és haladási logika a szerkesztésben).

Tréninggel a kompetencia alapú képzésért

Prácser Tamás

pracser@feek.pte.hu

Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kar

Ma egyetlen oktatási intézmény sem képes szerte a világon kész tudás átadására, ezt lehetetlen megvalósítani. Ez a funkcióváltás *értékeli fel a kompetenciákat* a tudás mellett. Az ismeretek elavulnak, a tudás több dimenziós, de ami bizonyosan állandó, hogy fejleszteni szükséges a természetes kíváncsiságot, a kérdésfeltevés képességét, a gondolkodást, a véleményalkotást, a kreativitást, az önálló tanulást stb. Ezeket a kompetenciákat tudatosan kell fejleszteni, mivel az információk nagy mennyiségű közlése – a tények elemző értelmezése nélkül – önmagában nem járul hozzá a gondolkodás, az ítélőképesség stb. fejlődéséhez.

A kompetenciát különböző módokon lehet megszerezni, némelyiket sikerül egyedül elsajátítani, másoknál szükség van a megtanulására. Sok képzési program a „tudásra” helyezi a hangsúlyt és nem arra, hogy a tanuló kompetens cselekvési szintet érjen el. Itt merül fel a didaktika kérdése, hiszen ha az oktatás célja a kompetens cselekvés elérése, akkor ennek didaktikai és módszertani megformálására nézve következményei vannak és felmerül a kérdés, hogy milyen didaktikai-módszertani megfontolásokkal és lépésekkel lehet ezt a típusú képzést elősegíteni. A kompetencia alapú képzés a tanulótól nagyfokú aktivitást, a pedagógustól/andragógustól együttműködési és innovációs készséget vár el. A kompetencia alapú képzés gyakorlatára legalkalmasabbnak a konstruktivista tanuláselméletet tartjuk, mely szerint a tanulás a tanuló önállóan végrehajtott tevékenysége, amelynek során nem a tudás, a tartalom, a készségek elsajátítása vagy feldolgozása, hanem azok „konstruálódása”, azaz tudatos építése megy végbe.

A konstruktivista tanuláselmélethez kapcsolódó módszerek közül előadásunkban a tréninget vesszük górcső alá, amelynek lényege, hogy a résztvevők az új ismereteket, kompetenciákat nem elméletben, hagyományos úton sajátítják el, hanem nagyrészt csoportmunkában tevékenykedve. A módszer alapelve, hogy a csoporttagoknak saját maguknak, önállóan kell megtanulniuk az aktív ismeretsajátítást és a gyors problémamegoldást. Előadásunkban bemutatjuk a tréning módszer lehetőségeit a társas kompetenciák fejlesztésében.

Többségi iskolákban tanító nyelvtanárok a diszlexiáról

Sarkadi Ágnes

sarkadiagi@gmail.com

**ELTE BTK, Angol Alkalmazott Nyelvészeti Tanszék, Esélyegyenlőség a Nyelvoktatásban
Kutatócsoport**

Becslések szerint a Magyarországon élők közel 7-10%-a diszlexiás (Symthe & Everatt, 2000), ez a számadat arra enged következtetni, hogy a legtöbb iskolai nyelvi csoportban is van egy-két diszlexiás nyelvtanuló. Magyarországi diszlexiás nyelvtanulókkal készült interjúkból kiderül, hogy a nyelvtanárok segítő és támogató magatartása különösen fontos a diszlexiás tanulók számára, akik megfelelő segítség hiányában kudarcok sorozataként élik meg a nyelvtanulást (Sarkadi és Kormos, megjelenés alatt). Az előadásomban ismertetett kérdőíves kutatás a többségi iskolákban tanító nyelvtanárok diszlexiás nyelvtanulókkal kapcsolatos tapasztalatait, ismereteit, és a diszlexiás nyelvtanulók integrált tanításával kapcsolatos attitűdjeit vizsgálja. A kutatás külön figyelmet szentel annak, hogy a nyelvtanárok hogyan vélekednek az osztályzás alól felmentett diszlexiás nyelvtanulók helyzetéről; valamint választ keres arra, hogy a tanárok mindennapi munkája során mennyire gyakori az, hogy fokozottan figyelnek a diszlexiás nyelvtanulókra, és kedvezményekben részesítik őket az értékelés során. A kérdőíveket 26 általános és 20 középiskolában jutattam el, ahol összesen 77 általános iskolai és 90 középiskolai tanár töltötte ki azokat. Az általános iskolákat véletlenszerűen választottam ki egy budapesti általános iskolákat tartalmazó listáról, míg a középiskolák kiválasztásánál ügyeltem arra, hogy 10 olyan budapesti iskolát válasszak, ahol a tanulók a középiskolai átlag alatt értek el eredményeket az Országos Kompetenciamérésen, és 10 olyat, ahol középiskolai átlag felett teljesítettek. A kutatás eredményei azt mutatják, hogy a többségi iskolákban tanító nyelvtanárok napi rendszerességgel találkoznak diszlexiás tanulókkal, azonban a legtöbbszörük semmilyen felkészítést nem kapott arra vonatkozólag, hogy milyen nehézségeik vannak a diszlexiás nyelvtanulóknak, illetve milyen módszerekkel célszerű őket oktatni. A kérdőívet kitöltő tanárok többsége figyelembe vette a diákok diszlexiáját a teljesítményük értékelésekor, azonban nagy különbségek voltak a tanárok között a diszlexiás nyelvtanulók integrált oktatásnak megítélésével kapcsolatban, illetve abban a kérdésben, hogy mennyire biztosítanak külön figyelmet a tanórák során a diszlexiás diákok nehézségeinek. A tanárok nagy része ellenezte a diszlexiás nyelvtanulók osztályzás alóli felmentését, és meglehetősen sok tanár gondolta úgy (44%), hogy nehézséget okoz számára az osztályzás alól felmentett diszlexiás tanulók órai munkába való bevonása. Az adatok statisztikai elemzése során lényeges különbségek voltak megfigyelhető a középiskolában és az általános iskolában tanító tanárok válaszai között.

Environmental Education for Sustainability

Simon Szabolcs
simon.szabolcs@avkf.hu
Apor Vilmos Catholic College

Our modern way of life is placing an increasing burden on the planet, and this will lead to a disaster. The health of our planet is put to a risk and this will determine our future. No one's well-being can be secure if the environment is not protected.

Our aim is to reach a better quality of life and on this road a new way of thinking is needed. We need to think in a profoundly different way about how we organise our lives and work and our education system. We should open more doorways to sustainability. Many schools, organizations and companies do a lot for a better environment. Recycling bottles and giving charity to people in need are good initiatives but not enough. Sustainability thinking inspires people in all parts of the world to find solutions.

Education is one of the key ways. Sustainability issues can be easily integrated into a range of curriculum areas and schools if they provide real-world learning opportunities can create globally responsible citizens who make the world a better place. Schools in co-operation with civil society groups can establish their own sustainable development strategies to promote and support sustainable development within primary, secondary and higher education sectors.

Global problems now worry not only scientists but they challenge more and more often the individual and the whole society in everyday life matters. Leaders of the economic world together or individually seek solutions to these urgent problems. The change in our environment and the challenge in the economic life have their effects on the structure of education as well. It is not easy for the representatives of the environmental economics and educational economics and decision makers in the financial sector in a debate to concur but we must try to reach an agreement.

Education as a key way to social change not only imparts general and specific information and teaches different skills but inculcates values as well. And as such it has many ways to shape a new way of thinking and enhance the change in the different segments of our society. Without values education cannot fulfil its mission and can only lead to ineffectual learning.

Sustainability and environmental issues should however not be limited to science teaching but should be integrated into other fields of education as well. Schools teaching values therefore should establish relations with civil society groups, governmental, church and business institutions and organizations to promote attitude change.

How about e-learning competence? Adopting e-Learning standards in Teacher Training

Sinka Annamária

sinka.annamaria@abk.szie.hu

SZIE ABK Magyar nyelvi, irodalmi és művészeti nevelési tanszék

In the last few years some questions regarding education have been brought up again. These are, among others:

Will the teachers have the fundamental, (key) competences with which they will be able to teach the next generation? If our teachers belong to the 'digital emigrants', how could they teach the next 'digital native' generation?

One of the key changes occurring within education is movement away from process-based curricula to competency-based curricula that focus on the expected outcomes of the learning activity. Responding to the challenges made by the students and the market there is growing use of e-learning technologies, which can be linked to competencies via emerging e-learning standards.

In my paper I attempt to examine how an open source e-learning software might influence the students' learning habits and attitude. To provide a highly competitive knowledge for their students, there are more and more educational institutions in Hungary that apply open-source softwares in the education. One of the most widely used and the most successful application on the basis of researches and experience is Moodle. It is designed to help teachers; educators create online courses with opportunities for rich interaction.

In the last few semesters we experienced that the use of Moodle not only can help to create effective online learning communities but also helps creating digital (informational) literacy. In the second part of the paper I will present a so-called good practise as I will summarize the most frequent used services (like forums, learning, downloading) and assess students' needs and attitudes toward the course (children's literature) and its materials.

Digitális eszközök alkalmazása a szövegértés fejlesztésében

Szabóné Balogh Ágota
balogha@szv.tsf.hu
Szent István Egyetem Pedagógiai Kar

A szerző előadásában az olvasást, a szövegalkotást, a szövegértést fejlesztő és mérő informatikai lehetőségekre mutat rá. Ma Magyarországon egyre nagyobb hangsúlyt kap a kompetencia alapú oktatás, és a fejlesztő pedagógia. A szerző jelen előadásában két kulcskompetenciát az anyanyelven folytatott kommunikációt és a digitális kompetenciát – illetve azok összefüggéseit emeli ki. A hazai és nemzetközi méréseken (Kompetencia vizsgálatok, PISA stb.) is központi szerepet játszik a szövegértés vizsgálata. A mérésekben a hangsúlyt arra helyezték, hogy a tanulók az ismereteiket mennyire tudják használni, és felkészültek-e a komplex problémamegoldásra. A mérő tesztekben elsősorban olyan feladatok szerepelnek, amelyekkel a mindennapi életben találkozhatnak, akár otthon, akár az iskolában, később a munkájuk során. Az informatikai eszközöket a fejlesztés több területén is lehet alkalmazni. Mint például a kognitív képességek esetén, melyek elengedhetetlenek a megfelelő szövegértéshez. Olyan tanulási környezetet kell teremteni az iskolások számára, amely lehetőséget ad az ismeretek önálló felfedezésére, fejleszti kognitív képességeiket, és az olvasáshoz, a szövegértéshez való pozitív viszonyukat is. A szerző egy olyan eszközt keresett a tanulók számára, amely felkelti érdeklődésüket, amellyel szívesen, játékos körülmények között tudnak tanulni, fejlődni, ez a számítógép, a digitális eszközök adta lehetőség. Az előadó kitér a tanulási stílus, és a megfelelő tanulásszervezés fontosságára is, melyeknek a számítógéppel történő fejlesztésben igen fontos szerepe van. A szerző bepillantást ad arról a kutatásról, fejlesztésről, mérési eredményekről, amit ebben a témában folytat. A kutatás során a fejlesztő csoportba 150 tanuló tartozik. Ezen tanulók fejlesztése longitudinális formában történik, és jelen pillanatban is tart.

**„Tűzoltó leszek, s katona, vadakat terelő juhász...”?
Álmok és realitások; a magyarországi cigány értelmiség tanulási motivációi,
életpályája**

Szabóné Kármán Judit
karmanj@t-online.hu
Semmelweis Egyetem

Magyarországon az utóbbi évtizedekben a cigány értelmiség formálódásának lehetünk tanúi. Egyre sürgetőbb ösztársadalmi érdek, hogy hazánk legnagyobb, s leginkább esélytelen, hátrányos helyzetű, aluliskolázott kisebbsége kinevelje magából a tanult, diplomás képviselőit; orvosait, tanárait, jogászait, mérnökeiket. Ehhez a folyamathoz mindenképp szükség van a többségi társadalom segítségére, támogatására. A segítség akkor lehet igazán hatékony, ha ismerjük az értelmiségivé válás útját, annak nehézségeit, a romák/cigányok sajtóságos helyzetét, közösségi, egyéni motivációit.

Doktori kutatásom első szakaszában feltártam és leírtam a hazai cigány értelmiség kialakulásának történetét a legelső, 19. századi adatoktól napjainkig. Vizsgáltam a hetvenes években egyre öntudatosabbá váló, igen vékony roma/cigány diplomások életútját, önszerveződését, tevékenységüket, kapcsolatukat az adott társadalmi-, politikai helyzettel.

Következő lépésként ún. „hólabda – módszerrel” cigány diplomások körében végeztem a kutatásomat; arra kerestem a választ, hogy társadalmunk e stigmatizált sorsban élő tagjainak milyen lehetősége van az értelmiségi létbe való felemelkedésre, s mekkora „árat” kell ezért fizetnie. Vizsgáltam, hogy válaszadóimat kik motiválták a tanulásra, cigány illetve nem cigány környezetük miképp fogadta kiemelkedésüket, változott-e velük szemben a többségi társadalom magatartása, elszakadtak-e, s milyen mértékben gyökereiktől, s működik-e még a hagyományos, megtartó rokon kapcsolati rendszer. Helyzetüket és mentális állapotukat zárt és nyílt kérdéseket tartalmazó, általam készített kérdőívvel, valamint hazai és nemzetközileg standardizált mentális állapotmérő skálákkal, tesztekkel mértem.

Kapott kutatási eredményeimet részletesen feldolgoztam, publikáltam. Kutatásom jelenlegi szakaszában további kérdőíves felméréseket és mélyinterjúkat készítek, melyekben elsősorban vizsgálom a tanulás motivációi mellett a segítő és gátló tényezőket, a kultúraváltás szükségességét és mértékét, valamint következményeit, a roma/cigány női diplomások életútját, az első és másodgenerációs cigány értelmiség helyzetét, a tanulás hatását a szűk és tágabb cigány közösségekre, a roma/cigány családokban a lányok továbbtanulásáról vallott nézeteket. Előadásomban kutatásom eddigi legfontosabb eredményeit kívánom bemutatni.

A függvényfogalom kialakulása középiskolás vak tanulónál

Szakácsné Nagy Szilvia

szilvi@zeus.tsf.hu

Szent István Egyetem Gazdasági Kar

A vak tanulók integrált oktatása középiskolai szinten, módszertani segítség nélkül, nem egy esetben nehézséget jelent mind a tanulóknak mind az őket tanító kollégáknak. A szövegfelolvasó szoftverrel ellátott számítógépek nagyban segítik az órán elhangzottak jegyzetelését, a digitális formában rendelkezésre álló tananyagok feldolgozását vagy akár a számonkérést is, de sajnos nem minden esetben. A vakság és a matematikaoktatás viszonyát nemcsak a közös „matematikai nyelv” művelési korlátai nehezítik, hanem a fogalomképzés során oly fontos „saját tapasztalatok” mennyisége és minősége is.

Számos külföldi és belföldi tapasztalat bizonyítja, hogy a matematikatanuláshoz szükséges kognitív képességek elsajátítása vizuális input nélkül is lehetséges, ez azonban nagymértékben meghatározza az alkalmazható tanulási stratégiát. Az egyik legnehezebben vehető akadályt – már a felsőoktatásba bekerültek esetén is – a függvény, mint matematikai fogalom elsajátítása, értelmezése képezi. Hazánkban középiskolai szinten megfigyelhető a „hagyományos” változó mennyiségek függvénymodelljének leváltása egy „modern” „intuitív” halmazelméleti függvényfogalommal (Kósa, 2008). A fogalom definícióját megelőzi a fogalom nevéhez kapcsolt teljes kognitív struktúra kialakulása, amely tartalmazza a konkrét tapasztalatokat, példákat, élményeket, tulajdonságokat, eljárásokat stb. Az előzmények határozzák meg, hogy a tanár melyik modellt válassza az analízis oktatásához. Számos kísérlet bizonyítja, hogy a látásvesztést később (5 éves kor felett) elszenvedettek továbbra is képesek használni a látás során már megszerzett képzeiteket, különösen a mozgás és téri tájékozódás területén. Kutatási eredmények nem erősítik meg azokat a feltételezéseket, hogy lennének olyan képességek, amelyeket csak a vakok tudhatnának magukénak, azt azonban igen, hogy bizonyos kognitív teljesítmények – mint az akusztikai emlékezet, a haptikus észlelés, a verbális tudatosság – a vakoknál átlagon felüli teljesítményeket mutatnak a látókhöz képest (Csocsán, 2007).

Fontosnak tartjuk olyan matematikaoktatási módszerek felkutatását és ismertetését, amelyek mind a vak, mind a látó gyermekek esetében alkalmazhatóak. Előadásunkban elemezzük, hogy a vak tanulók esetében melyik modell követése az optimális, ha legalább az érettségi megszerzése a cél, továbbá, hogy milyen stratégiát kell alkalmaznunk a képzés alsó szintjén, ha a „modern” halmazelméleti modell megértését kívánjuk megalapozni.

Psychological factors in the educational problems of students in vocational schools, and the outline of a possible solution

Zsolt Szalma & Klára Szilágyi & Ildikó Budavári-Takács & Andrea J. Klér
Pszichologia.Tanszek@gtk.szie.hu
SZIE GTK HNYTI Department of Psychology

The present study was conducted by the assignment of the Institute for Education Research and Development, whose aim is to help the underprivileged youth undertaking vocational training to find jobs

In our current research, conducted in vocational schools, we focused on the psychological factors of education, and also made some suggestions about the possible solutions for the most common problems. Four vocational schools from northern Hungary took part in our research.

First we mapped the students' capability- and personality structure in order to find out what deficiencies in capabilities and what personality problems may lead to drop-out, what factors diminish or improve their chances to find a job. In the next step we applied the deep-interview method to get to know the teachers' attitudes, motivations, emotions and beliefs about the issue. We assumed that the teachers' attitudes, sensitiveness to problems, and innovative thinking can improve the chances to find jobs, while the lack of these has a negative effect. Third, we measured the capability- and personality structure of the teachers, since it's them who are the primary mediators of the various professions.

Our results for the students show significant deficiencies in the area of attention-concentration, analogue thinking (verbal, as well as visual), verbal- and visual memory. In their personality profiles we found such factors that do not facilitate studying at all. The test of values showed that studying is not a part of their value system, their style of learning is not differentiated, studying as an activity itself and information connected to studying are not an interest for them. Their emotional style is characterized by a high level of negative emotions and inward directed elaboration processes. This can prevent achieving success in their studies and maintains negative behavioral patterns.

By analyzing the deep-interviews we can conclude that the teachers consider the following areas problematic: the system of vocational training is not sufficient, there is a gap between the general subjects and the students' preparedness, lack of entrance regulations, insufficient regulations for exit, lack of measurement for added pedagogical values, deficiencies in human resource development, contradicting competence measurements, aggregation of underprivileged students in vocational schools.

On the psychological factors there were some notable differences between the students and their teachers. The main difference in the capabilities is the higher level of analogue thinking. On the personality traits the main difference was the priority of values. In the teachers' life work as a value comes before everything else, however other values traditionally related to a teaching, like altruism or creativity were not preferred.

Our suggestions: this issue can and has to be approached from two angles (with psychological, pedagogical and andragogical means):

1. On the basis of psychological profiles, individual development of students with deficient capabilities with non-traditional means.
2. The development of the teachers' creativity and competence.

A fogyatékos emberek szakképzésének, az ehhez kapcsolódó komplex pályaaorientációs szolgáltatások európai és hazai kérdései

Szauer Csilla

szauer.csilla@fszk.hu

Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Közalapítvány

Az utóbbi évtizedek során hosszú utat tett meg a fogyatékosügyi szakmapolitika és gyakorlat a fogyatékos emberekkel szembeni paternalista filozófiától azon polgári, politikai, gazdasági, szociális és kulturális jogok biztosítása felé, melyek a fogyatékos embereket ugyanúgy megilletik, mint nem fogyatékos társaikat. A régi szemlélet, amely jórészt a szánalomra és a fogyatékos emberek vélt tehetetlenségére épül, ma már elfogadhatatlan.

Az Európai Közösség Háztartási Panelvizsgálata szerint az Európai Unió munkaképes korú (16-64 éves kor) lakosságának 14.5 %-a jelezte, hogy fogyatékosággal él. A hazai KSH adatok – a terminológiai különbségek figyelembevételével – hasonló eredményeket mutatnak.

A fogyatékos emberek nem fogyatékos társaiknál általában kétszer nehezebben találnak munkát. Ennek egyik fontos oka, hogy a nem fogyatékos populációhoz képest alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkeznek. Magyarországon például a 2001. évi népszámlálási adatok szerint az 577.000 fogyatékos ember 70% 8 általános iskolai vagy alacsonyabb végzettséggel rendelkezik a nem fogyatékos emberek 59%-ához képest.

További hátrányokat teremt, hogy ha a fogyatékos emberek szakképzettséget szereznek is, ezek a tudások elavult, hiányos szakmai ismeretekre épülnek. Éppen ez okból a Közösségek tagállamai – különösen a Lisszaboni folyamatnak és a Fogyatékos emberek Európai Évének (2003.) köszönhetően – egyre több olyan pilot programot finanszíroznak, amelyek már az iskolarendszerű szakképzés folyamán felkészítik a fogyatékos fiatalokat a későbbi, lehetőleg nyílt munkaerőpiaci integrációra. Teszik ezt egyrészt olyan komplex szolgáltatási csomagok hozzáférhetővé tételével, amelyek által a fiatalok és családjaik lesznek képesek a munkaerőpiacon boldogulni; másrészt pedig a munkahelyek befogadó attitűdjének növelése és a munkaügyi szervezet fogyatékosügyi tudásának emelése által.

A referátum azokat az európai és hazai trendeket mutatja be, amelyek emberi jogi, demográfiai és gazdasági szempontból indokolják egy egységes fogyatékosügyi stratégia megszületését, valamint elemzi ennek építőköveit (szakképzési és foglalkoztatási komponens, egyenlő esélyű hozzáférés biztosítása a különféle szolgáltatás-csomagokhoz). Ismertetésre kerülnek olyan európai és hazai szakképzési ígéretes gyakorlatok (például Accent hálózat, KOMP program, MHGY iskolák), amelyek a fogyatékos emberek későbbi munkaerőpiaci beilleszkedését támogatják.

A szociális integráció vizsgálata 4-6. osztályban

Szekeres Ágota

agota.szekeres@barczi.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar

Az optimális szocio-emocionális fejlődés vizsgálata integrált körülmények között már a '70-es évek óta az érdeklődés középpontjában van. Az eredmények vegyesek; Rapier például (1974 idézi Cambra, Silvestre, 2003) szociometriát alkalmazva azt találta, hogy a siket tanulók szociális státusza hasonló a többiekéhez az integrált osztályokban és magasabb, mint az enyhén értelmi fogyatékos gyermekeké. Frostad, Pijl (2007) majdnem ezerfős mintán nézte meg a gyermekek szociális helyzetét az osztályban. Megállapította, hogy a sajátos nevelési igényű tanulók 20-25%-a peremhelyzetben van, míg a nem sajátos nevelési igényű gyermekeknek csak 8%-a. Koster, Pijl, Houten, Nakken (2007) a szociometriai felmérést interjúkkal egészítette ki. Az ő vizsgálatukban a sajátos nevelési igényű tanulók 10%-a volt népszerű helyzetben, míg a nem sajátos nevelési igényű gyermekek 21%-a. Érdekes eredmény született, hiszen mind a pedagógusok, mind a szülők, mind pedig a gyógypedagógusok jobbnak ítélték a gyermek helyzetét az osztályban, mind maguk a gyermekek.

Kutatásunkban enyhén értelmi fogyatékos gyermekek beilleszkedését vizsgáltuk. Vizsgálati módszerként használtuk az *FDI 4-6: „Kérdőív az integráció dimenzióiból”* kérdőívet. Kifejezetten ezen tanulók vizsgálatára dolgozták ki a szerzők. A fordítást dr. Csányi Yvonne végezte el (Perlusz, 2000). A kérdőív az integráció három dimenzióját vizsgálja: szociális, emocionális és teljesítmény-motivációs integráció (Haeblerlin, Moser, Bless, Klaghofer, 1989). A másik vizsgálati módszer a *szociometria* volt. A pedagógiai feltételek tisztázására elkészült egy *Kérdőív az osztályban tanító pedagógus részére*, amelyben az integráció típusára, a differenciálás feltételeire, módszereire, az integrált nevelés előnyeire és hátrányaira kérdeztünk rá. A *Kérdőív a gyógypedagógus részére* kifejezetten a gyógypedagógiai munka specifikumait érintette az integrált nevelésre vonatkozóan. A harmadik kérdőív a *Kérdőív a gyermekről*, amelyet az osztályban tanító pedagógus és a gyógypedagógus töltött ki annyi példányban, ahány integráltan tanuló gyermekkel foglalkoznak. Itt a gyermekkel kapcsolatos konkrét kérdésekre kellett válaszolniuk, a teljesítményük és a szociális beilleszkedésük vonatkozásában.

Az előadásban az eredményeket szeretném röviden bemutatni, elsősorban a szociális beilleszkedés szempontjából összehasonlítva a nemzetközi kutatások tapasztalataival.

Az ének-zene tanítás szerepe a 6-12 éves korosztály személyiségének fejlődésében

Szikszainé Dobronyi Erzsébet

dobronyie@nyf.hu

Nyíregyházi Főiskola

A tartalmi összefoglaló szövege (szóközökkel együtt 1500 és 3000 karakter közötti terjedelemben). Ennek a korcsoportnak lételeme a mozgás, a játék. A tanórai foglalatosságok közül legjobban az ének-zene órákon van lehetőség ennek kiélésére. Mondandóm során a mondókák és népi gyermekjáték dalok, valamint a didaktikai játékok elemzésével foglalkozom. Meggyőződésem, hogy az áhított „ép testben ép lélek” eléréséhez az ének-zene órák nagyban hozzájárul(ná)nak. Szeretném ezzel a kis dolgozattal is szolgálni a zenepedagógia ügyét.

Az ének-zene tanítása/tanulása során az alábbi személyiségjegyek fejleszthetők (fejlődnek észrevétlenül):

1. verbalitás
2. test-tudat, manuális ügyesség
3. a közösségi érzés, egészséges szocializáció (alkalmazkodó képesség)
4. önszabályozó képesség
5. nyitott, extrovertált személyiségjegyre való hajlam

Bár ezeken kívül még vannak jó hatásai, máris ígéretes a felsorolás, hiszen napjaink társadalmi feszültségeinek jó részét kezelni lehetne, ha a gyerekek ilyen tulajdonságokkal rendelkeznének az iskolai (óvodai) nevelésnek is köszönhetően. Miben is áll hát a hatása?

- I. Az anyanyelv használata
- II. Jó térszemlélet kialakítása, társsal való együttmozgás, énekkel kísért munkafolyamatok leképezése
- III. A dalokhoz tartozó történet eljátszása során fejlődik az én-tudata, amely előfeltétele a közösségben elfoglalt szerepének megélésében, elfogadásában
- IV. A játék csak akkor játszható, ha a hozzá tartozó szabályokat minden gyermek betartja. Gyakran az is gondot okoz a mai gyermeknek, hogy mértéket tartson az étkezésben, a játéknak viszont van olyan motiváló ereje, hogy képes lesz sokkal nagyobb horderejű önmérsékletre.
- V. Gyermkeink számára az óvodai/iskolai közösség az első szintér/színpad. Sokuk számára ijesztő a direkt megnyilvánulás, vagy mert otthon nem kapnak ehhez segítséget, vagy mert olyan visszajelzést kaptak, amelyek gátlásokat okoztak számukra. Az éneklés közben való szituáció megélése közben elfeledkeznek gátlásaikról, belebújnak a szereplő bőrébe, bátran énekelnek, mozognak.

A vázolt személyiségjegyekhez személyes élmények, és a módszertan tanítása közben szerzett tapasztalataim alapján fűzök énekléssel, játék-elemzéssel fűszerezett részletes beszámolót.

A szakiskolai diákok képesség és személyiség összetevői.

A szakiskolai képzésben résztvevő diákok lemorzsolódásának pszichológiai okai

Szilágyi Klára & J. Klér Andrea
Pszichologia.Tanszek@gtk.szie.hu
SZIE GTK HNYTI Pszichológia Docentúra

A magyarországi szakiskolai képzés problémáira szinte minden fórumon felhívják az e témával foglalkozó szakemberek a figyelmet. Közismert, hogy a szakiskolák gyűjtőhelyévé váltak a szociálisan hátrányos, tanulási problémákkal küzdő, a mai törvények szerint pedig a tizennyolc éves korig tartó tankötelezettséget teljesítendő korosztálynak. Tapasztalatok szerint a tanulók közel egyharmada lemorzsolódik, kilép az oktatási rendszerből, mielőtt szakmához jutna. A problémák ismertek, megoldási javaslatok is születtek.

Jelen kutatásunkat az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet megbízásából végeztük, melynek célja a szakképzésben résztvevő hátrányos helyzetű fiatalok szakmához juttatása. Arra vállalkoztunk, hogy a szakiskolai tanulók pszichológiai jellemzőit vizsgáljuk, ill. javaslatokat tegyünk a sikeresebb iskolai pályafutás érdekében. Vizsgálatunkban négy észak-magyarországi szakiskola vett részt.

Három területen végeztünk pszichológiai vizsgálatokat. Elsőként a fiatalok képesség és személyiségstruktúráját térképeztük fel, hogy megnézzük milyen képességdeficit, esetleges személyiségproblémák vezethetnek a lemorzsolódáshoz, mi az, ami a szakmához jutás esélyeit rontja, esetleg javíthatja. Majd megpróbáltuk feltárni a közismereti tárgyakat oktató tanárok pedagógiai attitűdjeit a témáról, végül a szakiskolákban tanító szakoktatók képesség ill. személyiség struktúráját vizsgáltuk.

Előadásunkban a szakiskolai képzésben résztvevő fiatalok pszichológiai jellemzőit, képesség és személyiségstruktúrájukat szeretnénk ismertetni, ill. fejlesztésükre teszünk javaslatot.

Eredményeink alapján azt mondhatjuk, hogy a szakiskolai képzésben résztvevő fiataloknál indokolatlanul nagymértékű képességdeficitet találtunk a figyelemkoncentráció, az analógiás gondolkodás (verbális, vizuális), a verbális és a vizuális memória területén.

A tanulók személyiségprofiljában is a tanulást a legkevésbé sem támogató jellemzőket találtunk. Az értékvizsgálatunk eredményeképp elmondható, hogy a fiatalok értékrendjében a tanulás nem játszik szerepet, a tanulási stílusuk nem differenciálódott, maga a tanulás, mint tevékenység ill. a tanuláshoz kötődő információk nem érdeklik őket. Indulati életükre jellemző a magas negatív érzelmi színezet, dominánsabb a befelé forduló feldolgozás. Ez az eredmény arra utal, hogy az iskolákban uralkodó magas emocionális szintekhez kapcsolódó negatív magatartásformák mögött még további jelentős emocionális töltés húzódik meg, amelyet önkontrollal befolyásolnak a tanulók. A tanulók magas emocionális állapota hátráltatja a tanulási sikerességet és folyamatosan ébren tartja a negatív magatartási sémákat.

Javaslataink: ismereteink alapján úgy ítéljük meg, hogy a tanulók képességbeli hiányosságainak fejlesztését, ill. a személyiség fejlesztésüket pszichológiai, pedagógiai, ill. andragógiai eszközökkel lehet és kell kezelni. A szakiskolai tanulók individuális fejlesztése, pszichológiai diagnosztizálás „profilkészítés” alapján képzelhető el. Ezek után a hiányos képességek célirányos, nem hagyományos eszközökkel történő fejlesztésére van szükség. Kiemelkedően nehéz helyzetben azok a tanulók vannak, akiknek a figyelmi teljesítménye ill. az emlékezeti teljesítménye szorul fejlesztésre. E két képességfunkció nélkül a tanulási tevékenység a középiskolától eltérő módszertani felkészítést igényel. A személyiségjellemzők, így a munkához, mint értékhez történő viszonyulás, az indulat kezelésének begyakorlottsága és a kialakított tanulási stílus nagymértékben meghatározza a tanulók iskolai eredményességét, ill. sikeres karrierlehetőségeit.

Többszínű lét, tanulási motivációk, tudás alapú társadalom

Tódor Erika Mária
todor.erika@yahoo.com
Sapientia EMTE, Csíkszereda

Az immár európai állampolgárok nyelvtudása minőségének kérdése a romániai oktatási rendszer hatékony megoldásokra váró dimenzióját képezi. Sajátos színezettel telítődik a kérdés, ha a román oktatási rendszer kisebbségi tannyelvű iskolái szempontjából kerül elemzésre, hiszen az anyanyelvi oktatás mellett az államnyelv és az idegen nyelv(ek) minél eredményesebb elsajátítása az önkifejezés, a nyelvi másság megélésének dimenzióit is feltárja.

Jelen bemutató a romániai magyar tannyelvű iskolák diákjainak sajátos (grosjeani értelemben vett) nyelvi létét kívánja ismertetni empirikus kutatási eredmények fényében. Ismert tény, hogy főképp a tömbmagyarságban élő tanulók számára az államnyelv elsajátítása a jelenlegi oktatási kínálat és követelményrendszer összefüggésében nem biztosít lehetőséget a minőségi, tanulócentrikus nyelvoktatásra. Így ezzel magyarázható a kevésbé eredményes intézményi kétnyelvűség kialakulása, amelynek elsősorban aszimmetrikus jegyét bizonyítottuk eddigi kutatásaink során. Lényegében arról van szó hogy az államnyelv intézményes elsajátítása nem ad lehetőséget a társadalmi beilleszkedést biztosító beszédprodukciós készségek hatékony kialakítására. Ezért e nyelvet elsődlegesen tantárgyként tanulják és tanítják, nem tannyelvként használják.

Az említett diákok esetén az idegen nyelvek tanulása jóval eredményesebb, a tanulási motiváció sokszínűbb.

A kutatás fő kérdése arra vonatkozott, hogy melyek a két különböző státuszú nyelv, azaz az államnyelv és az idegen nyelv, motivációs, attitudinális háttérének sajátosságai. Milyen közös és sajátos jellegzetességeket különíthetünk el a kétféle nyelv elsajátítását strukturáló tényezők között?

Az adatgyűjtésre a tömbben élő magyar diákokra reprezentatív mintán végzett kérdőíves felmérés által került sor, a 2007-2008-as tanév folyamán. A mintavételbe csak 15-17 éves diákok kerültek be.

A bemutatásra kerülő eredmények a családi nyelvi szocializáció jellegzetességeit kívánják ismertetni, majd a tanulmányozott két nyelven (államnyelv, idegen nyelv) sorra kerülő nyelvhasználati lehetőségek, olvasási szokások, kommunikációs tapasztalatok főbb vonásaira, valamint a tanulók nyelvi jövőképeinek elemzésére kívánunk összpontosítani. Különös figyelmet tanúsítunk az eredmények összehasonlító bemutatására, a sajátos elemek kihangsúlyozására.

Az eddigiekben összefoglalt kutatás gyakorlati jelentősége abban rejlik, hogy lehetőséget biztosít olyan tanítási stratégiák kidolgozására, amelyek a nyelvi tapasztalat konstruktív kiaknázására, kommunikációs igényszintre és motivációs háttér jellegzetességeire alapoznak, s ily módon az objektivitás logikája a pedagógiai gyakorlat építő megoldásaiban köszön(het) vissza.

Taniroda, mint andragógiai módszer bemutatása

Tombor Viktória

tombor@feek.pte.hu

Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kar

Az Európai Unió legfontosabb célkitűzése, hogy 2010-re a világ legversenyképesebb tudásalapú társadalmává váljon. Napjaink kulcskérdése a gazdasági versenyképesség, az egész életen át tartó tanulás gyakorlattá válása, a munkaerő folyamatos megfelelése a munkaerőpiac elvárásainak. A gazdasági versenyképesség záloga az oktatási intézmények és a gazdasági szervezetek hatékony együttműködése. Az oktatási intézményeknek arra kell törekedniük, hogy minél kompetensebb potenciális munkaerőt tudjanak kibocsátani. A gazdaság folyamatosan változó igényeinek való megfelelési kényszer proaktivitásra kell, hogy ösztönözze az oktatási intézményeket, elsősorban a szakképző iskolákat. Az oktatással szemben megfogalmazott elvárások, új oktatási/képzési tartalmakat és új oktatási módszereket igényelnek. Általánosan elfogadott tény, hogy az ismeretszerzés hatékony módja a cselekedve tanulás (learning by doing), így a „hagyományos” frontális oktatás mellett, egyre inkább megjelennek az új módszertanok, mint a kooperatív tanulás, a projekt módszer, a képesség fejlesztő tréning és a taniroda.

A kutatás és az előadás célja, hogy bemutassa a tanirodát, mint andragógiai módszert, és a tanirodában történő műhelymunkát szemléltesse.

A taniroda egy olyan oktatási módszer, melyhez szorosan kapcsolódik egy megfelelő nagyságú, korszerű technikai eszközökkel felszerelt terem és egy fiktív vállalkozás. A vállalkozás profilját a tanulók közösen találják ki. A tanirodai képzés kiegészíti, elmélyíti az elméletet, lehetőséget nyújt az üzleti élet, a vállalkozás világának minél plasztikusabb megismerésére és élethű szimulálására.

A kutatás módszere primer adatgyűjtés, strukturált kérdőíves lekérdezés a mintába került hallgatók bevonásával. A mintavétel összetétele a Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kar másodéves nappali tagozatos reklámszervező szakos, és képzési szakasszisztens szakos hallgatókból áll.

A kutatásom eredményei között beszámolók arról, hogyan ítélik meg az említett csoportok magát a tanirodát, mint andragógiai módszert, illetve milyen továbbfejlesztési lehetőségeket fogalmaznak meg. Előadásomban nagy hangsúlyt szeretnék fektetni magának a tanirodában zajló műhelymunka folyamatának a bemutatásra.

A hatékonyság növelése, innováció a pedagógusok továbbképzése által

Torgyik Judit
jtorgyik@uranos.kodolanyi.hu
Kodolányi János Főiskola

Az európai uniós pályázatok közt számos kiírás ad alkalmat a közoktatásban dolgozó pedagógusok kompetenciáinak fejlesztésére, szaktudásuk, ismereteik gyarapítására. A HEFOP pályázatok keretein belül lehetősége volt a halmozottan hátrányos helyzetben lévő iskolák tanárainak többféle továbbképzés közül választani, majd országos szakmai műhelyekbe csatlakozniuk, ahol kicserélhették tapasztalataikat, megbeszélhették közös gondjaikat, ötleteket kaphattak munkájuk eredményesebb folytatásához, miközben megerősítést nyertek arról, hogy más iskolák tanárai is hasonló gondokkal, problémákkal küzdenek, miközben megoldásaik is közösek lehetnek. A kiíróknak az volt a célja, hogy az oktatók módszertani ismereteinek megerősítése révén áttételesen növelje az egyes elmaradott régiókban élő gyerekek tanulási esélyeit.

Az interkulturális nevelés multikulturális tartalmak c. országos szakmai műhely mentoraként arról a fejlesztő munkáról szeretnék beszámolni előadásomban, amely ebben a körben zajlott. A projektben részt vevő pedagógusok szakmai műhelymegbeszélésekbe kapcsolódtak be, kicserélték tapasztalataikat, majd tanulmányt írtak iskolai jó gyakorlatukról, amelynek híre mára számos közoktatási intézménybe eljutott. A program több mint 15 általános iskolát érintett, főként olyan intézményeket, amelyek nagy számban foglalkoznak kisebbségi tanulókkal. A pályázathoz csatlakozott iskolák pedagógusai munkájukból készült jó gyakorlatok füzet írásában innovatív munkájukról számoltak be, amelyek keretében különféle fejlesztéseket hajtottak végre országszerte. Bebizonyosodott, hogy a multikulturális nevelés kiválóan illeszkedik az iskolák mindennapi tevékenységrendszerébe, ugyanakkor fejlesztően hat a hátrányos helyzetű gyerekek személyiségére is. A pedagógusok nagyfokú kreativitással, gazdag fantáziával fogadták a projektnapok szervezésének ötletét. Volt olyan intézmény, ahol az európai országok és más földrészek életét ismerték meg játékosan, sokoldalúan megközelítve, másutt a helyi, lassan feledésbe merülő hagyományokat elevenítették fel az iskolások. Mindennek az volt a célja, hogy a diákok megtanulják megérteni, elfogadni egymást, nyitottá váljanak különböző kultúrák iránt, megismerkedjenek hazánk és tágabb környezetünk kulturális örökségével, jellemzőivel, az egyetemes emberi kultúra eredményeivel. A programok szervezésébe, megvalósításába a szülőket, a helyi környezet képviselőit is bevonták. A komplex témákat felölelő projektnapok szervezői közt hatásvizsgálatot végzők is akadtak, amelyből kiderült, hogy a programban részt vett gyerekek tanulmányi eredménye szignifikánsan javult azon diákokhoz képest, akik nem vettek részt ezeken a programokon.

A képzés és az országos szakmai műhelyfoglalkozások eredményeként könyvelhető el, hogy a pedagógusok tudatosabban kezdtek el foglalkozni a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek problémáival, olyan módszereket, technikákat ismertek meg, amelyekkel diákjaik hátrányait csökkenteni lehet. Szakmailag érzékenyebbé váltak az innovatív megoldások keresése iránt. Működésük hatékonyságát növelte a szülőkkel való kapcsolat javítása, a gyerekek igényeinek, szükségleteinek komoly méltánylása. Az eddig zárt közösségben, gondjaikkal egyedül küszködő pedagógusok nyitottá váltak, s kölcsönösen megerősítést kaptak egymástól munkájuk eredményesebb folytatásához.

Esély a mozgásélményre – esély az együtt-cselekvésre

Tóvári Ferenc

toferenc@freemail.hu

PTE TTK Testnevelés-és Sporttudományi Intézet

Az egyén egészsége szempontjából hátránnyal élő, sérült emberek világának megismerése és megértése az utóbbi évek társadalmi szintű igényévé vált, amelynek megvalósítása széleskörű, körültekintő és hozzáértő előkészítést, ugyanakkor határozott cselekvést kíván. Van-e realitása és lehetősége a magyar közoktatásban az együttnevelésnek, van-e esély például arra, hogy testnevelés órákon a tanulók együtt élvezhessék a mozgás örömeit: sajátos nevelési igényűek és épek közösen.

Célunk bizonyítani és megmutatni egy lehetséges utat ahhoz, hogy valóban legyen esély a „teljesebb” élet megvalósítására a hátrányban lévők számára, illetve a „másság” elfogadásának természetesebbé tétele milyen pozitívummal jár a társadalom minden polgára számára. A sport, a testi nevelés – beleértve a parasportot is – számos lehetőséget ad az együttes tevékenységek különböző formáira. Az iskolai testnevelés olyan terület, amely keretein belül megvalósítható az eltérő képességekkel rendelkezők integrációja, és a közös élmények biztosításán keresztül a sporttevékenység egészségre és mentális állapotra való pozitív hatásainak kihasználása az életminőség javítása érdekében.

Kutatásunkban vizsgáltuk a szemléletváltás reális esélyeit, a résztvevők ismereti szintjét. Fontos információkhoz jutottunk a *szülők* és a *tanulók* válaszaiból, így sikerült közelebb hozni a közoktatás „felhasználóinak” álláspontját a *leendő sportszakemberek*, és *már aktív, testnevelést tanító pedagógusok* véleményével.

Feltételeztük, hogy a megkérdezettek fogalmi – ismereti szintje hiányos. A testnevelő tanárképzésünkbe beillesztett speciális fakultációk során elsajátított ismeretek a hallgatóink témával kapcsolatos pozitívabb hozzáállását mutathatják. Biztosak voltunk a törvényi szabályozók ismereteinek nagymértékű hiányosságaihoz, és elképzelhetőnek tartottuk az integrált testnevelés órák tartásával kapcsolatos támogató hozzáállást is a vizsgálatban megkérdezettek részéről. Több kérdésünknel előre jósolható volt a testnevelés tárgyat oktatók negatív véleménye. Számítottunk a közoktatás résztvevőinek „egymásra mutására”, illetve kapcsolatuk, kooperációjuk hiányosságaira. Feltételeztük, hogy a tanulók válaszaiban tükröződik az őszinteség; ezáltal a sérült tanulótársak elfogadása és befogadása. Biztosra vettük, hogy a megoldási javaslatok között kiemelt szerepet kap az állami, illetve az iskolai, intézményesített keretek között történő problémamegoldás, valamint a teljeskörű feltételek biztosításának igénye.

Összességként elmondható, hogy a több mint 3000 kérdőív feldolgozása alapján kapott válaszok a hipotéziseket többségében igazolták, de születtek olyan eredmények is, amelyek további vizsgálatokra adnak lehetőséget, és meghatározzák jövőbeni feladatainkat.

Irányítási és finanszírozási decentralizáció a szakképzésben, a Regionális Fejlesztési és Képzési Bizottságok szerepe

Vámosi Tamás

vamosi@feek.pte.hu

Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kar

A világgazdaság, a globalizáció, valamint ezek negatív hatásait kompenzáló kohéziós politika világméretű, minden országra kiterjedő kihívást jelent. A kihívás kettős, mert minden tevékenységnek van gazdasági és társadalmi aspektusa egyaránt. Az oktatási rendszer természeténél fogva leképezi a gazdasági és a társadalmi elvárásokat, magában hordozza a dilemmákra adandó válaszokat is. Közelebbről olyan tudást, kompetenciákat kell adni a fiataloknak, felnőtteknek, hogy képesek legyenek megfelelni a kettős kihívásnak, illetve úgy befolyásolni a környezeti tényezőket, hogy a fenntarthatóság biztosítva legyen.

A kettős kihívásnak való megfelelés megköveteli a tartalmi, a módszertani, az irányítási, a finanszírozási, szabályozási rendszerek átalakítását egyaránt. Általános cél a rugalmasság, a hatékonyság, az átláthatóság. Ebbe az irányba mutatnak a különböző területeken megjelenő korszerűsítések, a modulrendszer, kreditrendszer, az irányítás koordinációja, decentralizálása stb. mely eszközök, intézkedések, szabályozások szolgálják egyrészt a világszínvonalú versenyképes tudás megszerzésének megfelelő, kedvező feltételeket, másrészt a kohéziót szolgáló tömegoktatás feltételrendszerét, megfelelő környezetét.

A magyar oktatási rendszert tekintve elmondható, hogy a középfokú szakképzés függ legszorosabban a munkaerőpiac változásaitól. A foglalkoztathatóságon fenntartható foglalkoztathatóságot kell érteni, tehát nem a pillanatnyi munkaerőpiaci helyzetnek való megfelelést. Alkalmazkodó-képességen pedig nem egy kialakult helyzethez való utólagos alkalmazkodást kell érteni, hanem olyan kompetenciákkal kell rendelkezni, hogy a képzésből kikerülőket tervezni tudjanak, döntésképesek legyenek, rendelkezzenek önszervező képességgel, és képesek legyenek az újbóli képzési folyamatokba bekapcsolódni.

A középfokú szakképzési rendszer decentralizációjában a területi szint először a Térségi Integrált Szakképző Központok kialakításával jelent meg. Az irányítás és finanszírozás decentralizációjának legfontosabb lépése a Regionális Fejlesztési és Képzési Bizottságok (RFKB-k) életre hívása volt, melyek a szakképzés fejlesztése szempontjából régiós szinten döntéshozó, véleményező és javaslattevő testületként működnek. A bizottság dönt többek között a regionális szakképzésfejlesztés céljairól, a képzési alaprész decentralizált pénzügyi keretéből nyújtandó fejlesztési támogatásokról, valamint a források elosztásán keresztül jelentős hatással a beiskolázási szerkezetre.

Az RFKB-k munkájának folyamatát rengeteg kérdés, bizonytalanság, valamint a kialakult érdekrendszerek miatt nagyfokú iskolai és fenntartói ellenállás övezi. Az elutasítás okai elsősorban az érdekellentétekben, illetve a szakmai kompetencia hiányában keresendők. Ezzel szemben állnak a decentralizációból fakadó esetleges előnyök, melyek elsősorban a hiányszakmák lefedésében, a beiskolázási folyamat racionalizációjában és a pályaorientáció összehangolásában, összességében a gazdasági szféra igényeinek hatékonyabb kielégítésében fognak remélhetőleg jelentkezni.

Az előadás bemutatja az RFKB-k megalakításának társadalmi-gazdasági körülményeit és a befolyásoló főbb folyamatokat, illetve a középfokú szakképzési rendszerre gyakorolt hatását. A szerző által 2008 nyarán elvégzett országos szintű kutatásra támaszkodva elemzi a bizottságok eddigi munkájának szakmai körben tapasztalható megítélését, illetve végigvezeti a konkrét döntési folyamatot a Dél-dunántúli régió esetében, érzékeltetve az érdekrendszerek bonyolultságát és a szakképzési rendszerben beinduló változások irányát.

A korai nyelvoktatás narratív megközelítése. A Hocus és Lotus módszer a 3-11 évesek idegennyelv-oktatásában

Varga Melinda

Varga.Melinda@hocus-lotus.hu

Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar

Az előadás röviden ismerteti azt a korai nyelvoktatási módszert, melynek kidolgozása prof. Traute Taeschner szakmai vezetésével az EU Sokrates-Lingua program anyagi támogatásával a 90-es években kezdődött.

A módszer elméleti hátterét a pszicholingvisztika és a narratív pszichológia felismerései, és a kétnyelvűség kutatási eredményei képezik.

Egy évtized alatt 5 nyelv (angol, német, olasz, spanyol, francia) 5 év tanításához elegendő tananyagot fejlesztett a nemzetközi kutatócsoport és elkészült a pedagógusok számára egy oktatócsomag, amely nagymértékben segíti a módszerrel tanító pedagógusok egyéni felkészülését.

Három évig tartó kutatássorozatban kísérték figyelemmel Olaszországban a módszerrel tanító pedagógusok munkáját és a módszerrel tanuló gyerekek eredményeit. A kutatásban 120 pedagógus és több száz gyermek vett részt.

Az előadás röviden ismerteti a módszer elméleti hátterét és a tananyagait valamint kitér a kutatás leglényegesebb eredményeire: a kutatás során azonosított három jellemző tanári magatartás jellegzetességeire és ezek hatására a gyerekek idegen nyelvi fejlődésére.

A két kedves figura Hocus és Lotus kalandos történeteivel segítségével ismerkednek a gyerekek az idegen nyelvvel egy közös játék, úgy is mondhatnánk színjáték keretei között. A foglalkozások javasolt felépítése értelmében a gyerekek és a pedagógus együtt eljátsszák az aktuális történetet mozgással, gesztusokkal és mimikával kísérve, majd a zenés hanganyag kíséretében eléneklük szintén mutogatással kísérve, végül egy kis képeskönyv segítségével el is mesélik. A gyerekek akár otthon is meghallgathatják a dalokat, de meg is nézhetik a történetekből készített rajzfilmeket. A CD-k és DVD-k biztosítják az ismétlés lehetőségét, de egyben a közös élményt is, összekapcsolva az otthont és az iskolát.

A szabad tanulás mint tanulásszervezési eljárás hatásának vizsgálata a tanulásban akadályozott tanulók tanulási képességére

Virányi Anita

viranyi.anita@barczi.elte.hu

ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar

Napjainkban a képességek eltérő ütemű fejlődése, a nem egyforma tanulási tempó, a különböző tanulási technikák és módok a többségi iskolába járó tanulók körében a tanítási-tanulási folyamat újragondolását, a különbözőséghez jobban igazodó formák alkalmazását teszik szükségessé. Az eddig alkalmazott formák nem tudnak igazodni a növekvő diverzitáshoz, nem teszik lehetővé a tanulók képességeinek szükséges mértékű fejlesztését. Az európai uniós célkitűzések a tudásra, a versenyképes ismeretekre, az élethosszig tartó tanulásra helyezik a hangsúlyt a társadalmi folyamatok alakításában. Ezért fontos, hogy a tudás megszerzésében és annak versenyképes alkalmazásában a tanulási problémáik miatt akadályozott tanulók iskolai oktatása megoldást találjon a fenti problémákra. A zárt, az egyéni szükségletekhez, igényekhez alkalmazkodni nehezen tudó oktatási formák helyett az individuális oktatási feltételeknek jobban megfelelő nyitott oktatási formák kerülhetnek előtérbe. A *szabad tanulás* nyitott oktatási forma, amely figyelembe veszi és épít a tanulók egyéni érdeklődésére, a szervezeti keretek és formák, szervezési módok és munkaformák széles skáláját az aktuális igényekhez igazítva alkalmazza. Fontos szerepet szán a tanulók önismerete, önértékelése fejlesztésének, ezekre építve igyekszik kialakítani és hasznosítani a tanulási folyamat során a gyermekek önálló választását. A pedagógus szerepe a tanulási folyamat koordinálása, támogatása, facilitálása a klasszikus irányító szerep helyett. A szabad tanulás alkalmazása a képességek egyénileg lehetséges maximális fejlődését jobban megközelítheti, lehetővé teheti.

A szabad tanulás mint tanulásszervezési eljárás „alkalmasságát” számos területen és szempontból célszerű és szükséges vizsgálni. Legalapvetőbb a képességekre, különösen a tanulási képességre gyakorolt hatásának megismerése.

Vizsgálatom célja volt feltárni a szabad tanulás tanulási képességre gyakorolt hatását, összehasonlítani az eljárást alkalmazó és nem alkalmazó tanulói csoportok tanulási képességének fejlődése közötti különbséget.

Fő hipotézisem, hogy a szabad tanulást alkalmazó vizsgált csoport tanulási képessége ugyanannyira, vagy nagyobb mértékben fejlődött a vizsgált időtartam alatt, mint a hagyományos keretek között tanuló csoport. A szabad tanulás tanulási képességre gyakorolt hatásának vizsgálatát 39 fő hatodik és nyolcadik osztályba járó, tanulásban akadályozott tanulóval végeztem. Vizsgálóeljárásaként a Hiskey-Nebraska Tanulási Alkalmassági Tesztet alkalmaztam. A vizsgálódásom alapvetően a fenti értékek és mutatók változásának irányára, mértékére és esetleges szignifikancia megállapítására irányult.

Az információs műveltség fejlesztésének követelményei és lehetőségei felsőfokon

Zsák Judit

zsak@feek.pte.hu

PTE FEEK Könyvtartudományi Intézet

A Bolognai folyamat nemcsak szerkezeti átalakulást hozott az európai felsőoktatási térségbe, hanem újfajta elvárásokat is, mint például a kompetenciaalapú oktatás igényét. E tekintetben az egyik legfontosabb kompetenciaterület az információs műveltség, melyre korunk információáradatában mindenkinek elengedhetetlenül szüksége van. Az információs műveltség segítségével az egyén tanulása, kutatása, munkavégzése és szórakozása során kritikusan tudja kezelni a különféle hagyományos és elektronikus forrásokat, meg tudja szerezni, értékeléssel és szelekcióval ki tudja szűrni belőlük a releváns információkat, ezáltal jobban tud tájékozódni a világban és jobban tudja érvényesíteni az érdekeit is.

Ez a ma kulcsfontosságú tudás biztosan részét kell képezze az alpműveltségnek, és a közoktatás után a felsőoktatásban is tanítanunk kell, egy-egy tantárgy keretében éppúgy, mint a könyvtárban. A felsőoktatási intézmények felelőssége, hogy hallgatóikat ne csak ellássák tudással, hanem fel is készítsék őket az egyre változó és megújuló tudások megszerzésére, az értő válogatásra és a kreatív hasznosításra, azaz az élethosszig tartó tanulásra. Ebben az értelemben az információs műveltség képezi az alapját az egész életen át tartó tanulásnak. Egyaránt fontos minden tudományterületen, minden tanulási környezetben, és az oktatás minden szintjén. Ezt szemléltetendő, az előadás keretében összehasonlításra kerülnek néhány pécsi FSZ (moderátor, sportkommunikátor, reklámszervező szakmenedzser) és BA-képzés (andragógia, informatikus könyvtáros /információs műveltség pedagógiája szakiránnyal/) tapasztalatai alapján az információs műveltség felsőfokú fejlesztésének tantárgyi lehetőségei.

Az előadás alapgondolata, hogy miközben az információs műveltséget valamennyi szak tantervébe és minden kurzus tananyagába integrálni kell, szükséges néhány olyan speciális kurzus vagy akár szakirány, amelyek keretében intenzívebben és célzottabban lehet foglalkozni az információs műveltséghez szükséges készségek fejlesztésével. A tantervi integráció lehetőséget ad arra, hogy a közoktatásból vett minták alapján a felsőoktatásban is erősítsük a tanuló- és kompetenciaközpontú, reflektív oktatási és tanulási módszerek jelenlétét és pozitív hatását, szemben az akadémikus tudás átadására, kizárólag tankönyvre és előadásra épülő hagyományos felfogással. Az említettek mellett nyilvánvalóan az is nagy kérdés és kihívás, hogy megtervezzük, mit kell tanítanunk majd MA-szinten, és hogyan lehet különbséget tenni a BA-n és MA-n elvárható és szükséges információs műveltség között.

